

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Διοίκηση Επιχειρήσεων

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Κίνητρα και Τρόποι Βελτίωσης της Οικονομικής Κατάστασης
Ληπτών Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) στην Κύπρο**

Ευανθία Φ. Τσολάκη

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Δρ. Σοφία Ανδρέου

Δεκέμβριος, 2018

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Διοίκηση Επιχειρήσεων

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Κίνητρα και Τρόποι Βελτίωσης της Οικονομικής Κατάστασης
Ληπτών Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) στην Κύπρο**

Ευανθία Φ. Τσολάκη

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Δρ. Σοφία Ανδρέου

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου

Δεκέμβριος, 2018

Περίληψη

Μετά την οικονομική κρίση του 2013 στην Κύπρο, κατέστη αναγκαίος ο εκσυγχρονισμός της Νομοθεσίας που αφορά την χορήγηση οικονομικής βοήθειας από το Κράτος προς ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, ώστε να συμπεριληφθούν και οι μακροχρόνια άνεργοι.

Έτσι, το 2014, ψηφίστηκε από την Βουλή των Αντιπροσώπων, ο περί Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και Γενικά Κοινωνικών Παροχών Νόμος (109(I)/2014), ο οποίος προβλέπει την παροχή σε άτομα με αναπηρίες, σε ηλικιωμένους και σε μακροχρόνια άνεργους, Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, υπό προϋποθέσεις (στη συνέχεια θα αναφέρεται ως «ο Νόμος»).

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να διαπιστωθεί κατά πόσο ο Νόμος περιορίζεται μόνο στην οικονομική στήριξη των ληπτών ΕΕΕ ή αν επεκτείνεται και στην παροχή κινήτρων και ευκαιριών για την ένταξη ή επανένταξή τους στην αγορά εργασίας και γενικά στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασής τους με τρόπους άλλους από την οικονομική στήριξη από το Κράτος αλλά και για την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού τους, κατά πόσο εφαρμόζονται οι πρόνοιες του Νόμου και ποιες πρακτικές και/ή πολιτικές θα πρέπει να εφαρμοστούν προκειμένου να επιτύχει η ένταξη ή επανένταξη των ληπτών ΕΕΕ στην αγορά εργασίας και κατ' επέκταση η οικονομική ανεξαρτησία τους ώστε η παροχή ΕΕΕ να αποτελεί ένα προσωρινό μέτρο.

Από την έρευνα η οποία διεξήχθη ανάμεσα σε 50 λήπτες ΕΕΕ, φάνηκε ότι αν και στην Κύπρο ισχύει ένα σχετικά ικανοποιητικό Νομοθετικό πλαίσιο και προβλέπονται προγράμματα, πρακτικές και πολιτικές για την ένταξη ή επανένταξη των ληπτών ΕΕΕ στην αγορά εργασίας και γενικά για την βελτίωση της οικονομικής κατάστασής τους με τρόπους άλλους από την οικονομική στήριξη του Κράτους, εντούτοις αυτά δεν εφαρμόζονται ή εφαρμόζονται στον ελάχιστο βαθμό, με αποτέλεσμα η παροχή ΕΕΕ να τείνει να μετατραπεί από προσωρινό, σε μόνιμο μέτρο με όλες τις αρνητικές συνέπειες για τους λήπτες ΕΕΕ αλλά και για την κοινωνία και την οικονομία του Κράτους.

Summary

Following the 2013 economic crisis in Cyprus, modernizing the legislation concerning the granting of State Financial Assistance to the vulnerable categories of population, became an imperative so as to include the long-term unemployed.

To that effect, in 2014 the Cypriot House of Representatives passed, the Law 109 (I)/2014 on the Minimum Guaranteed Income and generally on Social Benefits, (hereinafter referred to as “the Law”) which provides under certain conditions allowances of Minimum Income Guarantee (hereinafter referred to as “MIG”) to persons with disabilities, to elderly people and to long-term unemployed.

The objective of this study is determine whether the Law is limited to the provision of financial assistance to the recipients of MIG or whether it also extends to provide them with incentives and opportunities for entering or re-integrating them to the labour market and generally to improve their financial situation with different means other than the State financial assistance as well as whether it provides for the prevention of their social exclusion and to what extent the provisions of the Law are implemented and what practices and/or policies will need to be applied in order to achieve entrance or re-integration of the MIG recipients to the labour market and subsequently them to achieve financial independence so as the MIG allowance to constitute a temporary measure.

From the research that was conducted in 50 MIG recipients, it appeared that although in Cyprus exists a sufficient legislative framework and programmes, policies and practices are laid down for the entrance or re-integration of the MIG recipients in the labour marker and generally for the improvement of their financial situation with means other that the financial support from the State, these are not implemented or are hardly implemented, resulting to the allowance of MIG constituting a permanent measure rather than a temporary one and that is carrying all the negative consequences to the MIG recipients, to the society and to the State economy.

Ευχαριστίες

Για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης αντιμετωπίσα δυσκολίες τις οποίες δεν θα μπορούσα να ξεπεράσω χωρίς την στήριξη και την βοήθεια ανθρώπων τους οποίους επιθυμώ να ευχαριστήσω.

Καταρχήν ευχαριστώ την επιβλέπουσα Καθηγήτριά μου, Δρ. Σοφία Ανδρέου, που πίστεψε σε εμένα, στήριξε την προσπάθειά μου και μου πρόσφερε ουσιαστική βοήθεια συμβουλευόντας με σε κάθε βήμα της διαδικασίας εκπόνησης της παρούσας μελέτης.

Ευχαριστώ την Εθελόντρια Κοινωνική Λειτουργό του Επαρχιακού Συντονιστικού Συμβουλίου Εθελοντισμού Λεμεσού, κα Μαρία Άζινου, η οποία με βοήθησε στον εντοπισμό ληπτών ΕΕΕ που επιθυμούσαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο της έρευνας που διεξήχθη για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, καθώς και τον Πρόεδρο του Επαρχιακού Συντονιστικού Συμβουλίου Λεμεσού κ. Σταύρο Ολύμπιο, για την παραχώρηση άδειας για την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων στα γραφεία του Συμβουλίου.

Από καρδιάς ευχαριστώ τους γονείς μου Φρειδερίκο και Δέσποινα και τον αδελφό μου Ερμή για την ποικιλότητα στήριξη που μου πρόσφεραν, για την κατανόηση και για την υπομονή που έδειξαν καθόλη τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας μελέτης.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	1
2. Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στην Κύπρο	6
2.1. Ποιοι μπορούν να είναι δικαιούχοι Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος	6
2.2. Κίνητρα που παρέχει ο Νόμος ώστε να βοηθηθούν οι δικαιούχοι Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος ΕΕΕ να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους	10
2.3. Τι ισχύει σε άλλες χώρες – Βασικό Εγγυημένο Εισόδημα vs Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος	11
3. Έρευνα σε λήπτες Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος	15
3.1. Το είδος της έρευνας που διεξήχθη	15
3.2. Τα αποτελέσματα της έρευνας και τα συμπεράσματα που εξάγονται	16
4. Ένταξη των ληπτών Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος στην αγορά Εργασίας και βελτίωση της οικονομικής κατάστασής τους	45
4.1. Η εργασία στη ζωή μας	45
4.2. Ο ρόλος της κοινωνικής πολιτικής/πρόνοιας	48
4.3. Κατάρτιση και ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων	49
4.4. Ο ρόλος των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας	55
4.5. Παροχή διευκολύνσεων, δημιουργία υποδομών και αλλαγή της Νομοθεσίας ώστε να επιτευχθεί η ένταξη ή επανένταξη στην αγορά εργασίας και η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης ληπτών Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος	57
5. Επίλογος	66
6. Βιβλιογραφία	69

Παραρτήματα

- A Το ερωτηματολόγιο της Έρευνας
- B Τα αποτελέσματα της Έρευνας αναλυτικά

Συντομογραφίες

ΑνΑΔ: Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού

ΒΕΕ: Βασικό Εγγυημένο Εισόδημα

ΕΕ: Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΕΕ: Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα

ΔΒ: Δημόσιο Βοήθημα

ΔΥΑ: Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης

ΥΔΕΠ: Υπηρεσία Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας

ΥΚΕ: Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Σύμφωνα με Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης της Στατιστικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, το ποσοστό φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, το 2008 ήταν 23.3% ενώ το 2017 ήταν 25,2%.¹

Σύμφωνα επίσης με την Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι εγγραμμένοι άνεργοι, στο τέλος Δεκεμβρίου του 2010 ήταν 25.693, στο τέλος Δεκεμβρίου του 2017 ήταν 35.771 ενώ στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2018 ήταν 21.339, δηλαδή 7.4%.²

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, αυτό το ποσοστό θέτει την Κύπρο στην 5^η θέση με βάση το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας, ανάμεσα σε 33 χώρες.

Επομένως τα ερωτήματα που τίθενται και επιχειρείται να απαντηθούν σε αυτήν την μελέτη είναι τα ακόλουθα:

1. Αρκεί το μέτρο της παροχής επιδομάτων από ένα κράτος ώστε να βελτιωθεί η οικονομική κατάσταση των δυσπραγούντων πολιτών μιας χώρας;
2. Ποια είναι η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πρώτο ερώτημα;

1. Σύμφωνα με Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης της Στατιστικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, το ποσοστό φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, το 2009 ήταν 23.5%, το 2010 ήταν 24.6%, το 2011 ήταν 24.6%, το 2012 ήταν 27.1%, το 2013 ήταν σε 27.8%, το 2014 ήταν 27.4%, το 2015 ήταν 28.9% και το 2016 ήταν 27.7%.

2. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι εγγεγραμμένοι άνεργοι στο τέλος Δεκεμβρίου του 2011 ήταν 32.895, στο τέλος Δεκεμβρίου του 2012 ήταν 41.625, στο τέλος Δεκεμβρίου του 2013 ήταν 50.467, στο τέλος Δεκεμβρίου του 2014 ήταν 47.886, στο τέλος Δεκεμβρίου του 2015 ήταν 44.550 και στο τέλος Δεκεμβρίου του 2016 ήταν 41.852

3. Τι ισχύει στην Κύπρο και σε άλλες χώρες αναφορικά με την κάλυψη των βασικών αναγκών των δυσπραγούντων πολιτών;
4. Ποια μέτρα και/η πρακτικές και/ή πολιτικές εφαρμόζονται στην Κύπρο και ποιες πρέπει να εφαρμοστούν ώστε να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και της ανεργίας;
5. Πως αντιμετωπίζουν οι δυσπραγούντες στην Κύπρο τις πρακτικές και/ή πολιτικές που εφαρμόζονται προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού;

Ξεκινώντας από το δεύτερο ερώτημα, η ΕΕ στηρίζει και συμπληρώνει τις προσπάθειες των κρατών μελών, στις οποίες εναπόκειται κατά κύριο λόγο η αρμοδιότητα για θέματα απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής, με την ενθάρρυνση εφαρμογής πολιτικών που αφορούν την απασχόληση, τα δικαιώματα των εργαζομένων, την κοινωνική προστασία και ένταξη, τις δεξιότητες και την ζωή και εργασία στο εξωτερικό. Προσφέρει δε, διάφορα χρηματοδοτικά προγράμματα (europa.eu).

Επομένως, η απάντηση που προκύπτει από τις πολιτικές που η ΕΕ προωθεί στα κράτη μέλη, είναι ότι σκοπός ενός κράτους δεν θα πρέπει να είναι η επ' αόριστον οικονομική στήριξη και η ώθηση στην επαιτεία πολιτών ικανών, πλήρως ή μερικώς, για εργασία αλλά η παροχή κινήτρων και ευκαιριών ώστε να αναπτύξουν και/ή αξιοποιήσουν τις δεξιότητες και/ή τις ικανότητες και/ή τη μόρφωση και/ή τα περιουσιακά τους στοιχεία ώστε να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Αυτή πρέπει να είναι η απάντηση και στο πρώτο ερώτημα.

Αναφορικά με το τρίτο ερώτημα, κάποια κράτη επιχείρησαν να εφαρμόσουν το σύστημα του Βασικού Εγγυημένου Εισοδήματος, δηλαδή ενός ελάχιστου ποσού για αξιοπρεπή διαβίωση που δίνεται σε όλους τους πολίτες χωρίς προϋποθέσεις. Όμως, λόγω του χάσματος ανάμεσα στους υποστηρικτές και τους επικριτές του ΒΕΕ που συχνά φαίνεται να είναι ανυπέρβλητο, οι Ευρωπαϊκές χώρες προσανατολίστηκαν σε προγράμματα Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος ώστε να αντιμετωπίσουν την φτώχεια, το οποίο παρέχεται υπό προϋποθέσεις (Γραφείο προϋπολογισμού του Κράτους, 2014:5) .

Και τα δύο συστήματα συνδέονται με την προσπάθεια ένταξης των δικαιούχων, στην αγορά εργασίας.

Στην Κύπρο, εφαρμόζεται το σύστημα του ΕΕΕ και συγκεκριμένα, η οικονομική στήριξη του Κράτους προς δυσπραγούντες πολίτες προβλέπεται και ρυθμίζεται από τον περί Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και Γενικότερα περί Κοινωνικών Παροχών Νόμο, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 11 Ιουλίου του 2014 και έτυχε τροποποιήσεων (στη συνέχεια θα αναφέρεται ως «ο Νόμος»).

Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προς την Βουλή των Αντιπροσώπων, ημερομηνίας 18.6.2014, «θεμελιώδες χαρακτηριστικό ενός σύγχρονου, ορθολογικού και αποτελεσματικού συστήματος κοινωνικής πρόνοιας είναι η άμεση και ουσιαστική στήριξη των πολιτών που πραγματικά έχουν ανάγκη αυτής της στήριξης, για όσο χρόνο έχουν αυτή την ανάγκη, ιδιαίτερα στις τρέχουσες συνθήκες αυξημένης ανεργίας. Ταυτόχρονα, επιδιώκεται η ενθάρρυνση κάθε δικαιούχου να ενεργοποιηθεί στην αγορά εργασίας και η πλέον περιορισμένη χρονικά εξάρτηση του από το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας».

Σύμφωνα με αναφορές της Υπουργού Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού του Υπουργείου της για το 2019, στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών στις 8 Νοεμβρίου του 2018, οι λήπτες ΕΕΕ έχουν μειωθεί από 40.000 σε 25.000 με την προσπάθεια του Υπουργείου να επικεντρώνεται στην επανένταξη αυτών των ατόμων στην αγορά εργασία.

Ωστόσο, σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, την ίδια χρονική περίοδο, εκκρεμούσαν για εξέταση 6.397 αιτήσεις για παροχή ΕΕΕ, εκ των οποίων οι 1.443 αιτήσεις έχουν υποβληθεί για πρώτη φορά, 1.581 αιτήσεις αφορούν άτομα που λαμβάνουν ήδη δημόσιο βοήθημα από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, ενώ άλλες 954 αιτήσεις είναι επαναλαμβανόμενες. Ο δε μεγαλύτερος αριθμός των αιτήσεων που εκκρεμούν αφορούν αιτήσεις χαμηλοσυνταξιούχων (Πολίτης, 13/11/2018).

Το σημαντικό ερώτημα που τίθεται, είναι αν η Κυπριακή Δημοκρατία παρέχει εκείνα τα κίνητρα και εκείνες τις ευκαιρίες για την ένταξη όλων των ικανών (μερικώς ή πλήρως) για εργασία πολιτών στην αγορά εργασίας και κατά πόσο παρέχει την ευκαιρία και την κατάλληλη υποδομή ακόμα και σε άτομα που θεωρούνται ανίκανα για εργασία, δηλαδή τα άτομα με αναπηρίες, να εργαστούν ώστε να μην καταντούν επαίτες επιδομάτων από το κράτος ή και στήριξης από άλλους φορείς όπως είναι εθελοντικές οργανώσεις και να μην περιθωριοποιούνται. Αν παρέχονται, ποια είναι αυτά τα κίνητρα και πως παρέχονται. Μήπως υπάρχουν και άλλα κίνητρα ή/και ευκαιρίες που θα μπορούσαν να δοθούν και μέτρα και/ή πρακτικές και/ή πολιτικές που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν προς επίτευξη του πιο πάνω σκοπού;

Στην απάντηση των ερωτημάτων συνέβαλε και η διεξαγωγή έρευνας ανάμεσα σε άτομα που λαμβάνουν ΕΕΕ, από την οποία εξήχθησαν σημαντικά συμπεράσματα, όπως ότι μέχρι σήμερα, το κράτος, μέσω του μέτρου του ΕΕΕ, περιορίζεται στην παροχή οικονομικής στήριξης για την κάλυψη των άκρως απαραίτητων αναγκών των δικαιούχων για αξιοπρεπή διαβίωση χωρίς να γίνεται ιδιαίτερη προσπάθεια για ένταξη στην αγορά εργασίας έστω, όσων είναι ικανοί (μερικώς ή πλήρως) να εργαστούν, παρόλο ότι ο Νόμος περιλαμβάνει σχετικές πρόνοιες. Αυτό φαίνεται να οφείλεται κυρίως στην υποστελέχωση των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών αλλά και στην έλλειψη μηχανισμών συντονισμού μεταξύ τους ή στην μη εφαρμογή τέτοιων μηχανισμών.

Η συνεισφορά της παρούσας μελέτης, έγκειται στο γεγονός ότι, μέχρι στιγμής δεν έχουν εκπονηθεί παρόμοιες μελέτες που να αφορούν την Κύπρο.

Ειδικότερα, για πρώτη φορά διεξάγεται έρευνα ανάμεσα σε δικαιούχους ΕΕΕ με σκοπό να διαπιστωθεί κατά πόσο εφαρμόζεται ο Νόμος, ιδιαίτερα οι πρόνοιες που αφορούν την ένταξη ή επανένταξη ληπτών ΕΕΕ στην αγορά εργασίας και τη διαμόρφωση εισηγήσεων σχετικά με τα μέτρα και/ή τις πολιτικές και/ή πρακτικές που πρέπει να ακολουθηθούν ώστε να επιτευχθεί η ένταξη ή επανένταξη ληπτών ΕΕΕ στην αγορά εργασίας και γενικά στην βελτίωση της οικονομικής κατάστασής τους.

Η εκπόνηση της παρούσας μελέτης αντιμετώπισε και κάποιες δυσκολίες οι οποίες αποτελούν και τις αδυναμίες της. Συγκεκριμένα, επειδή ο Νόμος είναι σχετικά πρόσφατος, αφού ψηφίστηκε και τέθηκε σε ισχύ μόλις 4 χρόνια πριν από την εκπόνηση της παρούσας μελέτης, κατέστη δύσκολο να εντοπιστεί αρκετή βιβλιογραφία επ' αυτού. Επιπλέον, ήταν δύσκολος ο εντοπισμός ληπτών ΕΕΕ οι οποίοι να ήταν πρόθυμοι να απαντούσαν το ερωτηματολόγιο της έρευνας και αυτό επειδή οι περισσότεροι λήπτες ΕΕΕ, λόγω της άσχημης ψυχολογικής κατάστασης στην οποία βρίσκονται, σπάνια εμπιστεύονται άλλα άτομα. Δυσκολία εντοπίστηκε και στην λήψη πληροφοριών από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και αυτό, κυρίως λόγω του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 25 Μαΐου του 2018.

Παρόλες τις δυσκολίες, η παρούσα μελέτη έχει περιθώρια επέκτασης, ιδίως σε ότι αφορά την αναλυτικότερη αναφορά στα ευρωπαϊκά προγράμματα και στις κατευθυντήριες των αρμοδίων οργάνων της ΕΕ σε σχέση με τις προσπάθειες των κρατών μελών για ένταξη ή επανένταξη ληπτών ΕΕΕ και γενικά επιδομάτων, στην αγορά εργασίας και για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους.

Κεφάλαιο 2

Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στην Κύπρο

Από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του Νόμου, τερματίζεται η παροχή δημόσιου βοηθήματος σε οποιοδήποτε λήπτη δημόσιου βοηθήματος, με βάση τις διατάξεις του περί Δημόσιων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου.

Ευθύνη για την εφαρμογή των προνοιών του Νόμου και την διαχείριση των διαφόρων κοινωνικών επιδομάτων που καταβάλλονται από το Υπουργείο Εργασίας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων έχει η ΥΔΕ, η οποία συστάθηκε στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του κοινωνικού συστήματος του Κράτους.

Με αυτόν τον τρόπο, η ευθύνη για την εξέταση των αιτήσεων για παροχή ΕΕΕ και την εφαρμογή του Νόμου, μεταβιβάστηκε από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας στην ΥΔΠΕ και στις ΥΚΕ παρέμεινε η πιο ουσιαστική ευθύνη, δηλαδή, η προσωπική επαφή με δυσπραγούντες και αναξιοπαθούντες πολίτες, ιδιαίτερα με όσους λαμβάνουν ΕΕΕ, με σκοπό την ποικιλότητα στήριξή τους, ως στον Νόμο προβλέπεται.

2.1. Ποιοι μπορούν να είναι δικαιούχοι Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος

Σύμφωνα με τον Νόμο, τα κριτήρια για να καταστεί κάποιος δικαιούχος ΕΕΕ είναι κυρίως ηλικιακά, εισοδηματικά και περιουσιακά.

Αναφορικά με τα ηλικιακά κριτήρια, ο Νόμος προνοεί ότι αίτηση για παροχή ΕΕΕ μπορεί να υποβληθεί από έναν εκ των συζύγων οποιασδήποτε ηλικίας, από οποιοδήποτε πρόσωπο έχει συμπληρώσει το εικοστό όγδοο (28) της ηλικίας του, από μόνο γονέα, από πρόσωπο μέχρι την ηλικία των εικοσιοκτώ (28) ετών το οποίο κατά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδου (18) έτους της ηλικίας του τελούσε υπό την φροντίδα του Διευθυντή των ΥΚΕ, όπως το πρόσωπο αυτό αναγνωρίζεται ως τέτοιο στην εκάστοτε απόφαση του Διευθυντή των ΥΚΕ, από ορφανό πρόσωπο ή αν πρόκειται για αδέρφια, από έναν εξ αυτών, από οποιαδήποτε κατηγορία προσώπων που δεν εμπίπτουν στις περιπτώσεις που αναφέρονται στον Νόμο, αλλά καθορίζονται με Διάταγμα που εκδίδεται από το Υπουργικό Συμβούλιο ως το άρθρο 36(2)(α) του Νόμου προνοείται και ενημερώνεται η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, από πρόσωπο το οποίο αντιμετωπίζει ιδιαίτερες προσωπικές συνθήκες, εφόσον αυτές επιβεβαιωθούν από αρμόδιο λειτουργό και δεν εμπίπτει στις περιπτώσεις που αναφέρονται στον Νόμο. Από το δικαίωμα υποβολής αίτησης για παροχή ΕΕΕ εξαιρούνται πρόσωπα τα οποία άγουν ασκητικό βίο σε μοναστήρι, υπηρετούν θητεία δυνάμει του περί Εθνικής Φρουράς Νόμου, έχουν την ιδιότητα του φοιτητή, εξαιρουμένου του φοιτητή ο οποίος κατά την συμπλήρωση του δέκατου όγδου (18) έτους της ηλικίας του τελούσε υπό την φροντίδα του Διευθυντή των ΥΚΕ, ως ανωτέρω αναφέρεται και/ή είναι άτομο με αναπηρία και/ή είναι ορφανός καθώς και πρόσωπα τα οποία έχουν κηρυχθεί ως εκούσια άνεργα με βάση το άρθρο 22 του Νόμου, για περίοδο έξι (6) μηνών από την ημερομηνία που καθορίζεται στην σχετική απόφαση [άρθρο 4(2) και (4)].

Αναφορικά με τα εισοδηματικά κριτήρια, ο Νόμος προνοεί ότι αιτητής καθίσταται δικαιούχος ΕΕΕ εφόσον το μηνιαίο εισόδημα, όπως ορίζεται και υπολογίζεται στο άρθρο 12 του Νόμου, είναι μικρότερο από το άθροισμα των μηνιαίων ποσών που ορίζονται και υπολογίζονται με βάση τους Κανονισμούς που εκδίδονται από το Υπουργικό Συμβούλιο δυνάμει της παραγράφου (α) και/ή της παραγράφου (β) του άρθρου 38 του Νόμου αναφορικά με το ελάχιστο καλάθι διαβίωσης, δηλαδή τις κατηγορίες αναγκών και τα μηνιαία ποσά για κάλυψη των αναγκών αυτών είτε για ένα πρόσωπο είτε για τον/την σύζυγο του και/ή για το ανήλικο τέκνο του, εφόσον διαμένουν στην ίδια κατοικία με τον αιτητή και/ή δικαιούχο και/ή για το τέκνο του, ανεξάρτητα του χώρου διαμονής του,

εφόσον η διαμονή του βρίσκεται στη Δημοκρατία και εφόσον δεν είναι φοιτητής και/ή για τα αδέρφια του εφόσον πρόκειται για ορφανό πρόσωπο (στη συνέχεια αυτά τα πρόσωπα θα αναφέρονται ως «η οικογενειακή μονάδα» όπως ορίζεται στο άρθρο 15 του Νόμου) και την παροχή στέγασης, δηλαδή, σύμφωνα με την ερμηνεία που δίνεται στο άρθρο 2 του Νόμου, τα μηνιαία ποσά που καταβάλλονται για τόκους δανείου που συνάφθηκε για σκοπούς απόκτησης κατοικίας ή τα μηνιαία ποσά που καταβάλλονται ως ενοίκιο για σκοπούς στέγασης στη Δημοκρατία, ανάλογα με τη σύνθεση της οικογενειακής μονάδας και το αντίστοιχο εμβαδόν της κατοικίας αντίστοιχα [άρθρο 5(3)(α) και (β)].

Σύμφωνα με το άρθρο 12 του Νόμου, το εισόδημα περιλαμβάνει τα μηνιαία εισοδήματα του αιτητή και/ή δικαιούχου και όλων των μελών της οικογενειακής μονάδας, κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης και/ή κατά την ημερομηνία καταβολής του ΕΕΕ και αφορούν σε ποσά τα οποία προέρχονται από εργασία μισθωτού και/ή αυτοτελώς εργαζόμενου, σε ποσά τα οποία παρέχονται ως διατροφή δυνάμει του περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμου και του περί Ρυθμίσεως των Περιουσιακών Σχέσεων των Συζύγων Νόμου, σε ποσά τα οποία αποτελούν χορηγία και/ή επίδομα και/ή βοήθημα και/ή άλλη παροχή και/ή άλλες κοινωνικές παροχές, σε ποσά τα οποία προέρχονται από συνταξιοδοτικό και/ή ταμείο ασφαλιστικό και/ή επαγγελματικό σχέδιο και σε ποσά τα οποία προέρχονται από κινητή και/ή ακίνητη περιουσία και/ή χρηματοοικονομικά στοιχεία. Από τα εισοδήματα εξαιρούνται το επίδομα εθνοφρουρού, τα επιδόματα και/ή χορηγίες τα οποία παρέχονται σε άτομο με αναπηρία λόγω της αναπηρίας του, η συνεισφορά αγαθοεργών ή φιλανθρωπικών ιδρυμάτων και άλλων φορέων, η φοιτητική χορηγία, το επίδομα κηδείας, το επίδομα τοκετού, οποιοδήποτε επίδομα λαμβάνεται με βάση το Σχέδιο Ενίσχυσης των Συνταξιούχων με Χαμηλά Εισοδήματα, το μηνιαίο τιμητικό επίδομα που παραχωρείται από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού σε ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών, η 13^η σύνταξη που λαμβάνεται από χαμηλοσυνταξιούχο, το επίδομα κατάρτισης ή απόκτησης εργασιακής πείρας ή άλλο επίδομα το οποίο παρέχεται λόγω συμμετοχής σε παρόμοια προγράμματα τα οποία συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο ή από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και αφορούν στην ενεργοποίηση των δικαιούχων και μελών της οικογενειακής μονάδας

δικαιούχων στην αγορά εργασίας, οποιαδήποτε εισοδήματα καθοριστούν με Διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου δυνάμει του άρθρου 38(γ) του Νόμου.

Αναφορικά με τα περιουσιακά κριτήρια, αυτά αφορούν στην ακίνητη ιδιοκτησία και στα χρηματοοικονομικά στοιχεία.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Νόμο, δεν καθίσταται δικαιούχος ΕΕΕ οποιοδήποτε πρόσωπο ή αιτητής κατέχει ιδιοκτησία είτε ο ίδιος είτε οποιοδήποτε άλλο μέλος της οικογενειακής μονάδας η οποία υπερβαίνει σε αξία τις εκατό χιλιάδες ευρώ (€100.000), με βάση την εκτίμηση του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη οποιαδήποτε ακίνητη ιδιοκτησία αξίας μέχρι εκατό χιλιάδων ευρώ (€100.000), η οποία δεν είναι αξιοποιήσιμη ολόκληρη ή το μεγαλύτερο μέρος αυτής, λόγω εγγραφής εμπράγματος βάρους ή δικαιώματος επικαρπίας στα βιβλία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, η οποία έλαβε χώρα πριν από καθορισμένη από το Νόμο ημερομηνία είτε κατέχει χρηματοοικονομικά στοιχεία ο ίδιος και/ή οποιοδήποτε άλλο μέλος της οικογενειακής μονάδας και το ύψος των καταθέσεων υπερβαίνει το ποσό των πέντε χιλιάδων ευρώ (€5.000) αυξανόμενο κατά χίλια ευρώ (€1.000) για κάθε πρόσθετο μέλος της οικογενειακής μονάδας είτε η αξία των λοιπών χρηματοοικονομικών στοιχείων υπερβαίνει το ποσό των πέντε χιλιάδων ευρώ (€5.000). Στα χρηματοοικονομικά στοιχεία δεν λαμβάνονται υπόψη χρηματοοικονομικά στοιχεία που δεν υπερβαίνουν τις είκοσι χιλιάδες ευρώ (€20.000) τα οποία δεν είναι διαθέσιμα προς χρήση είτε λόγω του ότι είναι αναγκαία για σκοπούς θεραπείας ή αποκατάστασης ή αντιμετώπισης προβλημάτων υγείας ή για άλλους λόγους που αιτιολογούνται λόγω του ότι πρόκειται για άτομο με αναπηρία είτε λόγω του ότι είναι δεσμευμένα προς εξασφάλιση δανείου και η δέσμευση έλαβε χώρα πριν από καθορισμένη από τον Νόμο ημερομηνία είτε λόγω παροχής υποτροφίας και/ή σπουδαστικού δανείου είτε λόγω του ότι είναι επ' ονόματι ανήλικων τέκνων και το γεγονός αυτό έλαβε χώρα πριν από την έναρξη ισχύος του Νόμου είτε λόγω του ότι είναι επ' ονόματι ανήλικων τέκνων συνεπεία κληροδοτήματος ή κληρονομικού δικαιώματος και/ή εγκεκριμένων εράνων και/ή άλλων ιδιαίτερων λόγων είτε λόγω του ότι ο αιτητής ή οποιοδήποτε μέλος της οικογενειακής μονάδας είναι κάτοχος κοινού τραπεζικού λογαριασμού με τον υπερήλικα/συνταξιούχο γονέα του και το γεγονός αυτό

έλαβε χώρα πριν από την έναρξη ισχύος του Νόμου και νοουμένου ότι αποδεδειγμένα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία προέρχονται από τον γονέα.

2.2. Κίνητρα που παρέχει ο Νόμος ώστε να βοηθηθούν οι δικαιούχοι ΕΕΕ να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους

Σύμφωνα με τον Νόμο, ο αιτητής και/ή δικαιούχος ΕΕΕ ο οποίος είναι ικανός για εργασία είναι υποχρεωμένος να εγγραφεί ως άνεργος το Μητρώο της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης, να αποδεχθεί εργασία η οποία θα του προταθεί από την ΔΥΑ την οποία είναι ικανός και έχει τις δεξιότητες να εκτελέσει, να μην παραιτείται εκούσια από την εργασία του, να συμμετέχει σε προγράμματα επαγγελματική κατάρτισης και/ή εκπαίδευσης εφόσον κληθεί προς τούτο, να συμμετέχει σε ειδικό πρόγραμμα κοινωφελούς εργασίας το οποίο εγκρίνεται από τον εκάστοτε Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, να αποδέχεται την παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης προσέγγισης από ειδικευμένους συμβούλους απασχόλησης της ΔΥΑ, να συμμετέχει σε προγράμματα ανάπτυξης της κοινωνικής αυτονομίας, να αποδέχεται συναντήσεις και επισκέψεις στην κατοικία του για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων του από αρμόδιους λειτουργούς σχετικά με τον προγραμματισμό δράσεων για την επαγγελματική, συμβουλευτική καθοδήγηση και την ψυχοκοινωνική στήριξη και την κοινωνική αποκατάστασή του και να αποδέχεται κοινωνική παρέμβαση.

Επιπλέον, δικαιούχος ο οποίος απασχολείται σε εργασία, σε πλήρη ή μερική απασχόληση, υποχρεούται μετά την πρώτη καταβολή του ΕΕΕ να εγγραφεί στο Μητρώο της ΔΥΑ ως εργαζόμενος που ζητά καλύτερη εργασία αναφορικά με την αμοιβή.

2.3. Τι ισχύει σε άλλες χώρες – BEE vs EEE

«Το BEE μπορεί να θεωρηθεί ως μια κρατική ενίσχυση, ότι όλοι οι πολίτες ενός κράτους θα έχουν αρκετό εισόδημα, χωρίς προϋποθέσεις, για να ικανοποιήσουν τις βασικές τους ανάγκες» (Μαραγκός και Αστρουλάκης, 2010:11).

Οι υποστηρικτές του EEE ισχυρίζονται ότι μέσω το BEE είναι αρωγός στην υποχρέωση ενός κράτους προσφέρει τα βασικά αγαθά διαβίωσης σε όλους τους ανθρώπους, στη διαμόρφωση της οικονομικής και κοινωνικής ζωής όπου προκύπτουν αξιακά και ηθικά ζητήματα στην βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών και στην μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας.

Το 1986 ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο των υποστηρικτών του BEE με σκοπό την ενθάρρυνση της συζήτησης σχετικά με αυτό το θέμα σε όλη την Ευρώπη. Από το 2004 αυτό το δίκτυο επεκτείνει την δράση του σε όλο τον κόσμο.

«Οι πολιτικές BEE διέπονται από τις αρχές της ελευθερίας, της ισότητας και της αξιοπρέπειας όλων των πολιτών σε μια κοινωνία, από αυτό που θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε με τη φράση «δικαίωμα στο ελάχιστο» (Μαραγκός και Αστρουλάκης, 2010:16)».

Η πρώτη χώρα που εφάρμοσε πλήρως πρόγραμμα BEE είναι η Αλάσκα των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, όπου παρέχεται σε όλους τους κατοίκους κάποιο ποσό με τη μορφή μερίσματος των δημόσιων φυσικών πόρων της Πολιτείας, στη βάση της ισότιμης διανομής σε όλους τους πολίτες (Μαραγκός και Αστρουλάκης, 2010:11 - 16).

Κατά την δεκαετία του '70, η Κυβέρνηση του Καναδά σε συνεργασία με την Τοπική Αρχή Αυτοδιοίκησης της πόλη Dauphin της Επαρχίας Μανιτόμπα, επιχείρησε να εφαρμόσει εκεί το σύστημα του BEE, μέσω ενός πειραματικού προγράμματος, γνωστού ως «το πείραμα Mincome». Βάσει στοιχείων που εντοπίστηκαν το 2009, σκοπός του πειράματος ήταν να

δοκιμαστούν οι πολίτες της πόλης όπου εφαρμόστηκε ώστε να διαπιστωνόταν κατά πόσο θα εξακολουθούσαν να ήθελαν να εργαστούν. Τελικά το αποτέλεσμα ήταν θετικό αφού οι πολίτες δεν επιθυμούσαν να εγκαταλείψουν τις εργασίες τους, εκτός από δύο ομάδες, τους έφηβους και τις μητέρες, οι οποίες μείωσαν το χρόνο εργασίας τους για να βρίσκονται περισσότερη ώρα με τα νεογέννητα παιδιά τους. Κατά τη διάρκεια της ισχύος του προγράμματος, οι επισκέψεις στα νοσοκομεία μειώθηκαν κατά 8.5%. Δηλαδή σημειώθηκαν λιγότερα εργατικά ατυχήματα, λιγότερες επισκέψεις στα εξωτερικά ιατρεία νοσοκομείων λόγω αυτοκινητιστικών ατυχημάτων και περιστατικών οικογενειακής βίας και λιγότερα προβλήματα ψυχιατρικής φύσεως. Δυστυχώς, λόγω ισχυρής οικονομικής ύφεσης από την οποία επλήγη ο Καναδάς, αυτό το πρόγραμμα τερματίστηκε το 1978 (iefimerida.gr)

Στις 5 Ιουνίου του 2016 διεξήχθη στην Ελβετία δημοψήφισμα για την αποδοχή ή όχι πρότασης, σύμφωνα με την οποία όλοι οι κάτοικοι της χώρας θα λάμβαναν ένα ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα το οποίο είχε υπολογιστεί σε €2.250 τν μήνα ανά ενήλικο και €560 ανά ανήλικο. Στόχος αυτού του μέτρου θα ήταν η προώθηση της αξιοπρέπειας και του κοινωνικού ρόλου του Κράτους. Η πρόταση απορρίφθηκε από το 78% των πολιτών οι οποίοι πιστεύουν ότι η υλοποίηση μιας τέτοιας πρότασης θα έχει μεγάλο οικονομικό κόστος και θα αποδυναμώσει την οικονομία της Ελβετίας (gr.euronews).

Από την 1^η Ιανουαρίου του 2017, στην Φιλανδία εφαρμόζεται ένα διετές κοινωνικό πείραμα ΕΕΕ, βάσει του οποίου 2.000 άνεργοι πολίτες ηλικίας από 25 έως και 58 ετών, λαμβάνουν το ποσό των €560 τον μήνα το οποίο είναι αφορολόγητο. Αυτό το ποσό θα εξακολουθήσουν να το λαμβάνουν ακόμα και αν βρουν προσωρινή εργασία. Σκοπός του πειράματος είναι να απαντήσει στο καίριο ερώτημα κατά πόσο το βασικό εισόδημα ενισχύει ή όχι τις μισθωτές υπηρεσίες.

Ωστόσο, το πείραμα έχει αποκτήσει πολλούς πολέμιους όπως τον επικεφαλής της Κεντρικής Οργάνωσης Συνδικάτων της Φιλανδίας (Central Organization of Finish Trade Unions) Ilkka Kaukoranta, ο οποίος το χαρακτηρίζει τελείως άχρηστο προβάλλοντας επιχειρήματα όπως ότι οδηγεί την κοινωνική πολιτική σε λάθος κατεύθυνση, ότι θα

στρέψει τους πολίτες στο να δουλεύουν λιγότερο, ότι είναι ακριβό και θα αυξήσει το έλλειμμα του προϋπολογισμού κατά 5% (skai.gr, bankingnews.gr).

Στην Γερμανία παρέχεται ΕΕΕ (Sozialhilfe) σε ανθρώπους που δεν μπορούν να εργαστούν λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας, σε συνταξιούχους που λαμβάνουν την κατώτατη σύνταξη και σε παιδιά που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης. Υποψήφιος δικαιούχος που κατέχει περιουσία, θα πρέπει να την «εκμεταλλευτεί» προτού υποβάλει αίτηση για ΕΕΕ. Για τους άνεργους, η χορήγηση ΕΕΕ συνδέεται με την σύναψη σύμβασης μεταξύ του υποψήφιου δικαιούχου και κάποιου φορέα εργασίας. Σκοπός αυτής της κοινωνικής βοήθειας είναι η ενίσχυση της ατομικής ευθύνης όσων αναζητούν εργασία και έχουν ανάγκη από βοήθεια και η συμβολή στην πορεία τους προς την οικονομική ανεξαρτησία.

Στην Γαλλία, παρέχεται ένα βασικό εισόδημα σε κάθε άτομο άνω των 25 ετών ή μικρότερης ηλικίας εάν είναι γονέας. Αυτό το μέτρο απευθύνεται σε ανίκανους για εργασία αλλά και σε άνεργους. Απαραίτητη προϋπόθεση για αυτήν την παροχή είναι η σύνδεση της εισοδηματικής στήριξης με μέτρα κοινωνικής ένταξης των δικαιούχων. Όσοι δικαιούχοι διαθέτουν εισόδημα ή πόρους κάτω από το ποσό που λαμβάνουν από το κράτος, τότε μπορούν να αποδεχθούν ένα ατομικό πρόγραμμα επανένταξης στην αγορά εργασίας.

Από το 1998, η Γαλλία εφαρμόζει με επιτυχία πολιτικές ΕΕΕ εφαρμόζοντας προγράμματα τα οποία αφορούν ΕΕΕ για ηλικιωμένους, βασικό επίδομα για άτομα με ειδικές ανάγκες (handicapped adult allowance), επίδομα για μονογονεϊκές οικογένειες (single parent allowance), επίδομα συνοχής (integration allowance) και ΕΕΕ ή κατώτατο επίδομα ένταξης (Revue Minimum d'Insertion-RMI).

Στην Ιταλία, η κοινωνική πολιτική αναφορικά με την φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τα προγράμματα ΕΕΕ χαρακτηρίζεται αδύναμη. Το μέτρο της παροχής ΕΕΕ υλοποιείται και χρηματοδοτείται από τους Δήμους και τις Περιφέρειες και διαφοροποιείται ανάλογα με την περιοχή στην οποία υλοποιείται. Δικαιούχος ΕΕΕ είναι οικογένειες και η διάρκεια είναι προσωρινή. Η προθυμία της εργασίας, η εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης καθώς και άλλα δικαιώματα σε συνδυασμό με την εισοδηματική στήριξη

αποτελούν προϋποθέσεις ανάλογα με την περιοχή στην οποία υλοποιείται το μέτρο (Βουλή των Ελλήνων - Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους, 2014:15 - 21).

Στην Πορτογαλία το ΕΕΕ αναγνωρίζεται ως ατομικό δικαίωμα όσων δεν έχουν πόρους.

Αν και η εφαρμογή του έχει σαν αποτέλεσμα τον περιορισμό της φτώχειας, ωστόσο, η επίδρασή του στον αριθμό των φτωχών ανθρώπων είναι μάλλον μέτρια και αυτό επειδή τα ποσοστά του πληθυσμού που εντάσσονται στο μέτρο είναι χαμηλά αλλά και επειδή η συμμετοχή των θεσμικών φορέων είναι χαμηλή (Μαραγκός και Αστρουλάκης, 2010:41).

Στην Ελλάδα, μετά από τρεις αποτυχημένες προσπάθειες τελικά το ΕΕΕ εφαρμόστηκε υποχρεωτικά αφού περιλαμβανόταν στο δεύτερο μνημόνιο μεταρρυθμίσεων της ελληνικής οικονομίας και πολιτείας που συνόδευε τη Δανειακή Σύμβαση μεταξύ της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας του 2012. Αρχικά εφαρμόστηκε πιλοτικά σε δύο περιοχές με διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά και από το 2015 επεκτάθηκε σε ολόκληρη την επικράτεια. Με υπουργική απόφαση, ορίστηκαν τρεις πυλώνες δράσης με αναφορά στην εισοδηματική ενίσχυση των δικαιούχων, στην πρόσβαση των δικαιούχων σε κοινωνικές υπηρεσίες και αγαθά και στην κοινωνική ένταξη και την εργασιακή επανένταξη των δικαιούχων, μέσω επαγγελματικής κατάρτισης ή και εύρεσης επιδοτούμενης ή μη επιδοτούμενης εργασίας από τις υπηρεσίες του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Δημουλάς).

Συστήματα ΕΕΕ εφαρμόζονται επίσης στην Δανία, στην Σουηδία, στην Ολλανδία, στην Αυστρία, στο Βέλγιο, στο Λουξεμβούργο, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ιρλανδία και στην Ισπανία (Μαραγκός και Αστρουλάκης, 2010:43).

Κεφάλαιο 3

Έρευνα σε λήπτες ΕΕΕ

3.1. Το είδος της έρευνας που διεξήχθη

Προκειμένου να απαντηθούν τα ερωτήματα που αναφέρονται στην Εισαγωγή της παρούσας μελέτης, διεξήχθη έρευνα ανάμεσα σε 50 λήπτες ΕΕΕ.

Σκοπός της έρευνας ήταν, αφενός, η διερεύνηση της πρακτικής εφαρμογής του Νόμου και αφετέρου, η διερεύνηση των αντιλήψεων, της συμπεριφοράς και των εμπειριών των ληπτών ΕΕΕ αναφορικά με την εφαρμογή του Νόμου και συναφών ζητημάτων, ώστε να διαμορφωθούν οι εισηγήσεις για την βελτίωση της οικονομικής κατάστασής τους.

Ως εκ τούτου, επιλέγηκε η ποιοτική έρευνα, με την ετοιμασία ερωτηματολογίου αποτελούμενου από 43 ερωτήματα και 9 επεξηγηματικά ερωτήματα.

Δείγμα του ερωτηματολογίου επισυνάπτεται σαν «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α».

Αρχικά προσδιορίστηκαν ο σκοπός και οι στόχοι της έρευνας, ως αυτοί αναφέρονται στην Εισαγωγή της παρούσας μελέτης. Στη συνέχεια διατυπώθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα και ετοιμάστηκε το ερωτηματολόγιο, το οποίο, με την βοήθεια εθελόντριας Κοινωνικής Λειτουργού του Επαρχιακού Συντονιστικού Συμβουλίου Λεμεσού και κατόπιν άδειας του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου του, απαντήθηκε ανώνυμα, από λήπτες ΕΕΕ οι οποίοι λαμβάνουν βοήθεια και από το Επαρχιακό Συντονιστικό Συμβούλιο Λεμεσού και δήλωσαν προθυμία να το απαντήσουν.

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από τον Ιούλιο μέχρι και τον Οκτώβριο του 2018, στα γραφεία του Επαρχιακού Συντονιστικού Συμβουλίου Εθελοντισμού Λεμεσού, κατά τη διάρκεια της παράδοσης πακέτων με είδη πρώτης ανάγκης σε δυσπραγούντες, ανάμεσα σε αυτούς και σε λήπτες ΕΕΕ.

Μέσω της έρευνας γίνεται προσπάθεια να αποδοθεί η πραγματική διάσταση των ζητημάτων που αφορούν την χορήγηση του ΕΕΕ και την βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των ληπτών ΕΕΕ με την αξιοποίηση των δεξιοτήτων και/ή ικανοτήτων και/ή των χόμπι και/ή της μόρφωσής τους.

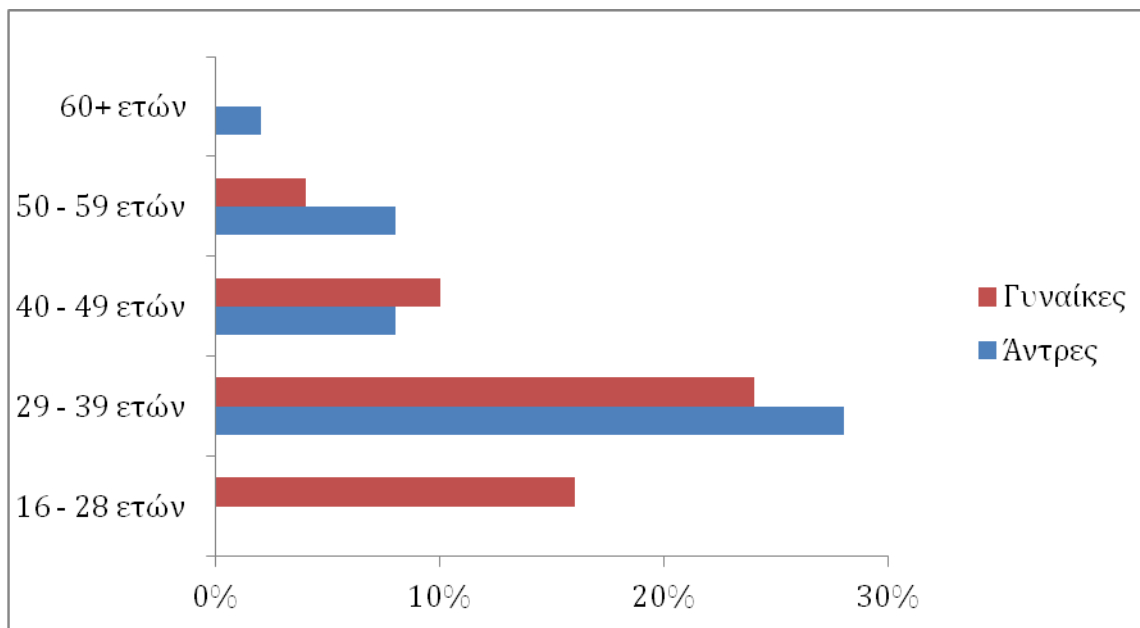
3.2. Τα αποτελέσματα της έρευνας και τα συμπεράσματα που εξάγονται

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 27 γυναίκες και 23 άντρες.

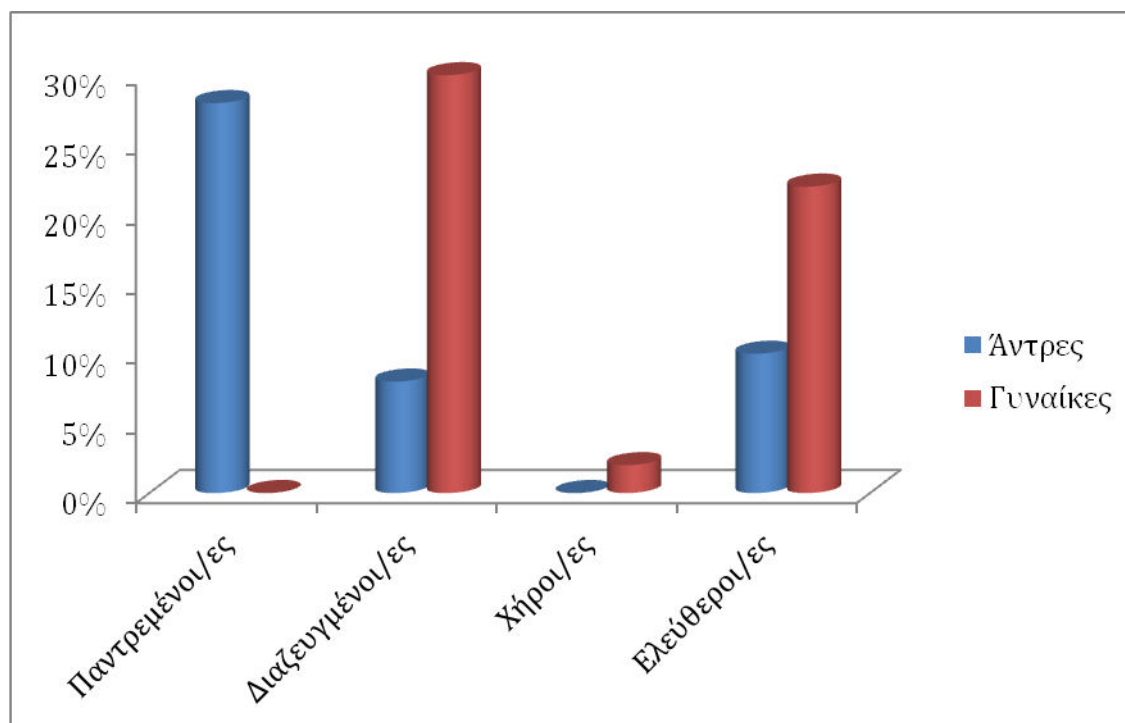
Τα αποτελέσματά της αναφέρονται αναλυτικότερα στο επισυναπτόμενο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.

Τα πιο κάτω διαγράμματα δείχνουν όσα αποτελέσματα της έρευνας είναι σημαντικά για την παρούσα μελέτη και από αυτά καθώς και από το Παράρτημα Β εξάγονται πολλά και ενδιαφέροντα συμπεράσματα, τα οποία είναι αρκετά σημαντικά για τη διαμόρφωση της απάντησης στο κυριότερο ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί μέσω της παρούσας μελέτης μελέτη και αυτό είναι ποια μέτρα, ποιες πολιτικές και ποιες πρακτικές πρέπει να εφαρμοστούν προκειμένου να δοθούν κίνητρα στους λήπτες ΕΕΕ ώστε να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους αντιμετωπίζοντας έτσι τα προβλήματα της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και της ανεργίας.

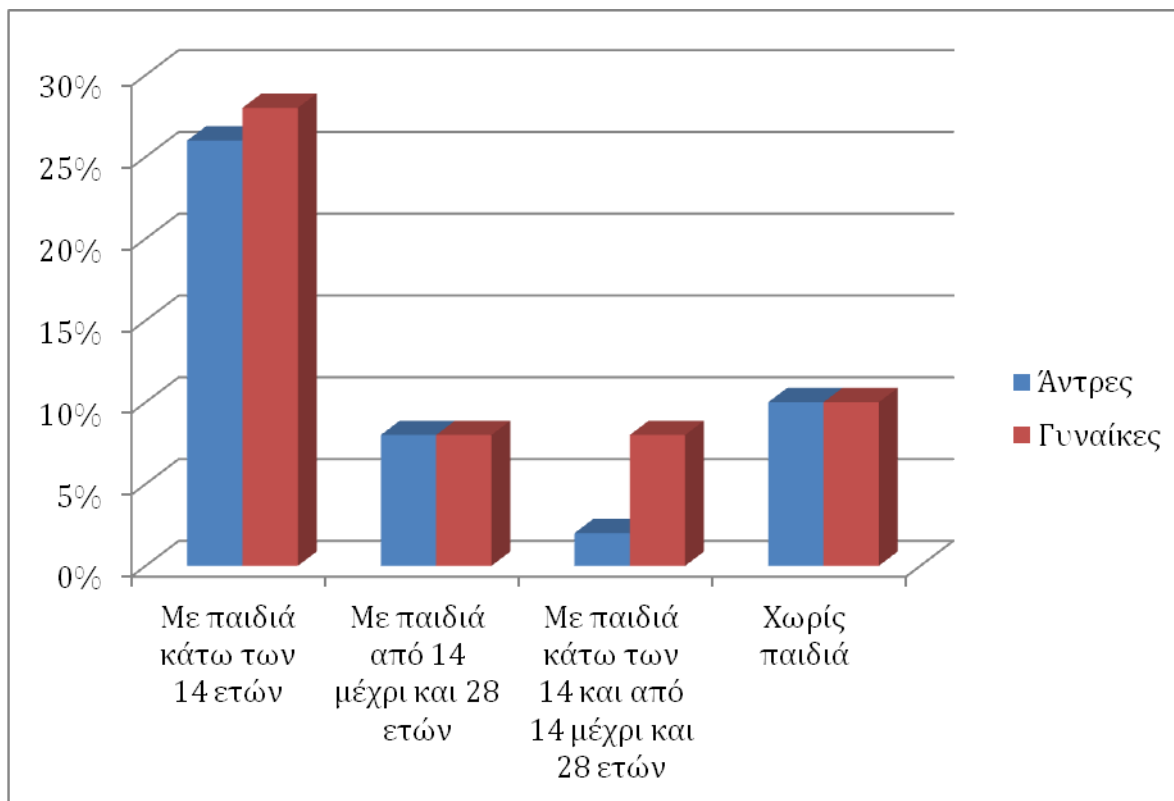
Διάγραμμα 1

Διάγραμμα 2

Διάγραμμα 3

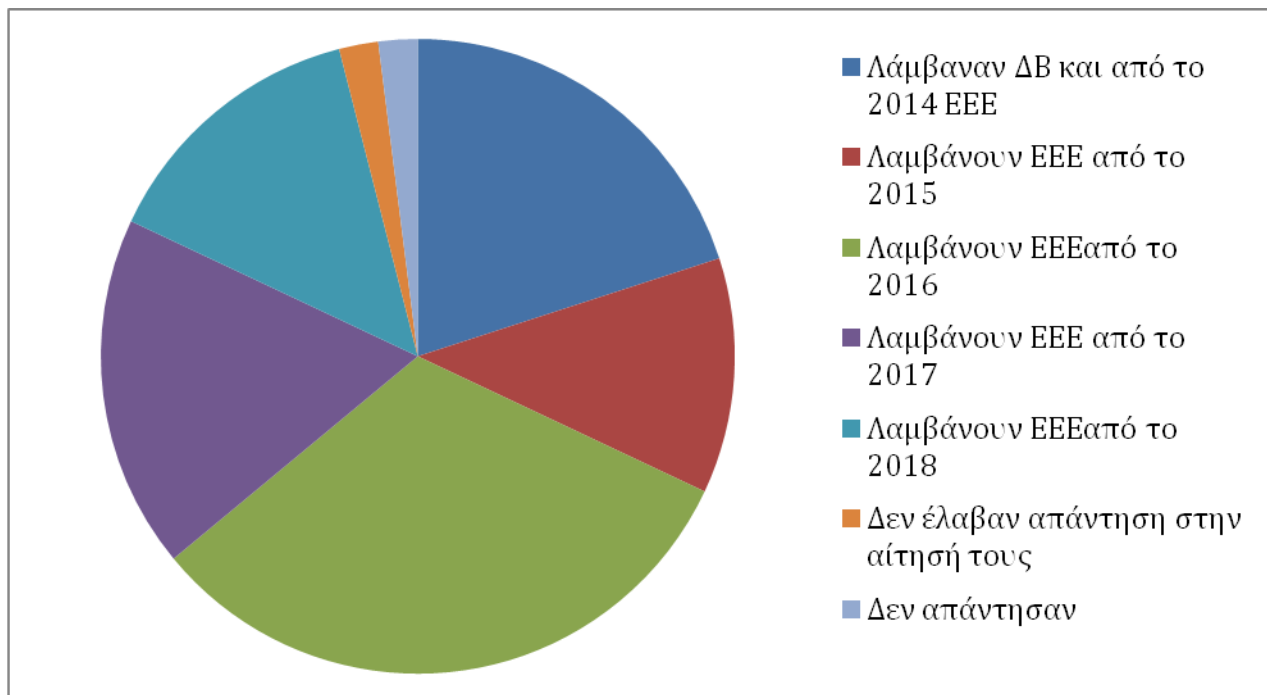
Από τα Διαγράμματα 1 έως και 3 προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Οι γυναίκες λήπτες EEE είναι περισσότερες από τους άντρες (54% - 46%).
2. Οι γυναίκες δικαιούχοι ξεκινούν να λαμβάνουν EEE από πολύ μικρότερες ηλικίες απ' ότι οι άντρες.
3. Οι γυναίκες λήπτες EEE φαίνεται να αντιμετωπίζουν προβλήματα στον γάμο τους, αφού η πλειοψηφία (ποσοστό 30% από το σύνολο των ερωτηθέντων και 55,56% από το σύνολο των ερωτηθέντων γυναικών) είναι διαζευγμένες και ουδεμία παντρεμένη, γεγονός το οποίο φανερώνει ότι το διαζύγιο ενδεχομένως να αναγκάζει τις γυναίκες να αιτηθούν για EEE.

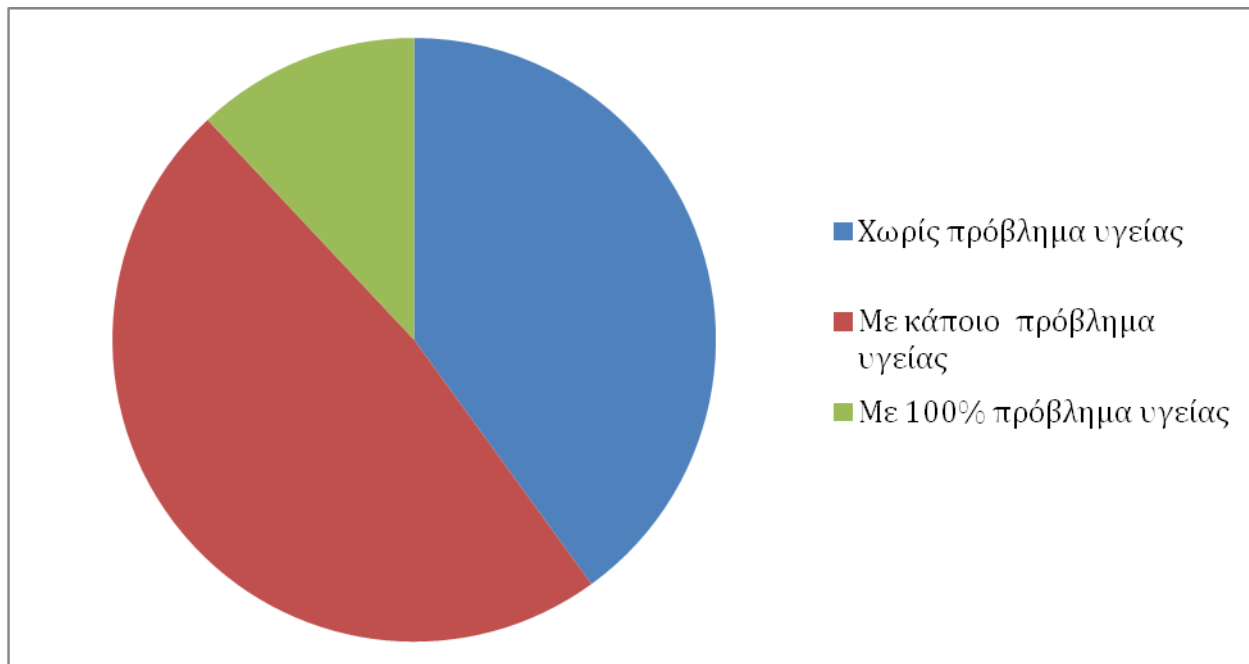
Αντίθετα η πλειοψηφία των αντρών ληπτών ΕΕΕ (ποσοστό 28% από το σύνολο των ερωτηθέντων και 60,87% από το σύνολο των ερωτηθέντων αντρών) είναι παντρεμένοι ενώ οι διεζευγμένοι άντρες αντιπροσωπεύουν ποσοστό μόνο 8% στο σύνολο των ερωτηθέντων και 17,39% στο σύνολο των ερωτηθέντων αντρών.

4. Ένας άλλος λόγος που υποχρεώνει περισσότερες γυναίκες να αιτηθούν για ΕΕΕ φαίνεται να είναι η μητρότητα. Δηλαδή, το γεγονός ότι είναι μητέρες παιδιών, ηλικίας κυρίως κάτω των 14 ετών (28% από το σύνολο των ερωτηθέντων και 51,85% επί του συνόλου των ερωτηθέντων γυναικών), τις εμποδίζει να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Αυτό αναφέρεται ξεκάθαρα στις απαντήσεις τους στο ερώτημα ποιος/οι νομίζουν ότι ήταν ο/οι λόγος/οι της αποτυχίας της προσπάθειας που έκαναν για βελτίωση της οικονομικής κατάστασής τους και της οικογένειάς τους (ερώτημα αρ. 38Δ), αφού προφανώς δεν έχουν κάπου να αφήσουν τα παιδιά τους κατά τις ώρες που θα πρέπει να βρίσκονται στην εργασία τους ή κάποιες από αυτές τις ώρες.

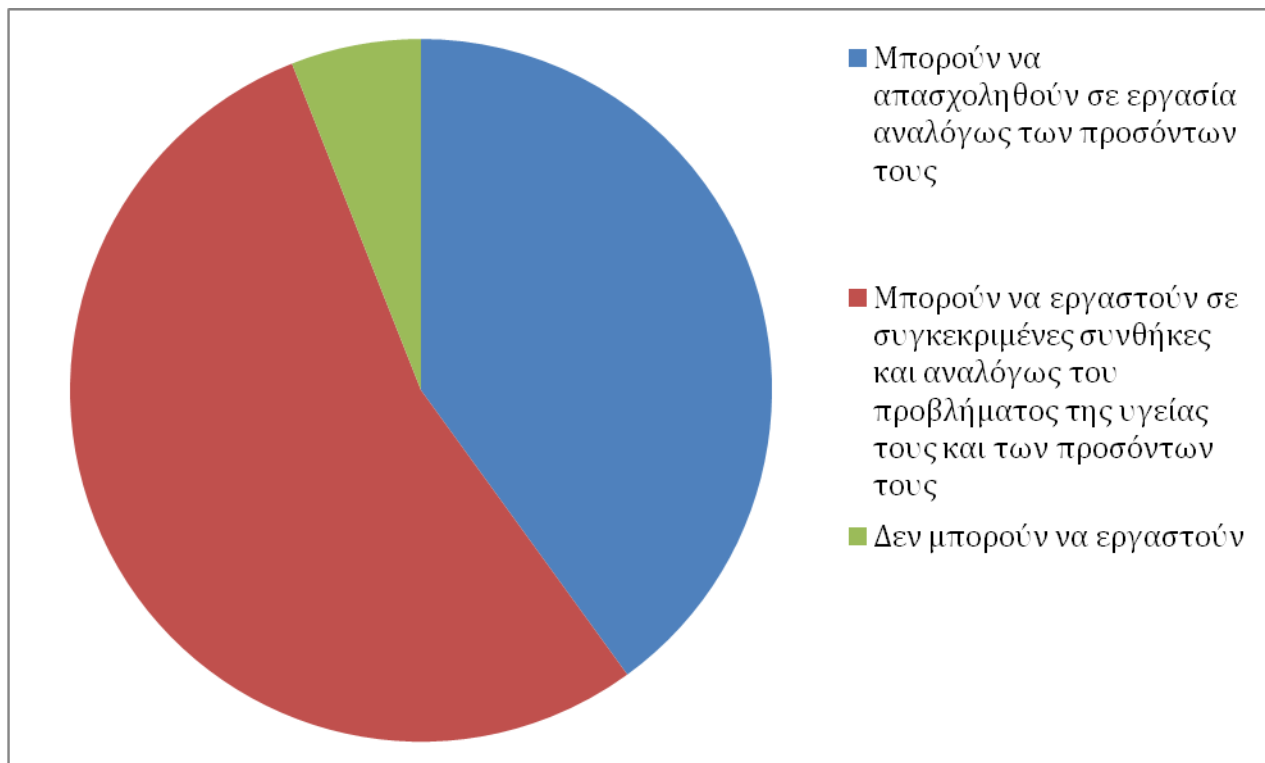
Διάγραμμα 4

Διάγραμμα 5

Διάγραμμα 6

Από τα Διαγράμματα 4 έως και 6, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Το 2016 καταγράφεται το μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων που ξεκίνησαν να λαμβάνουν ΕΕΕ.

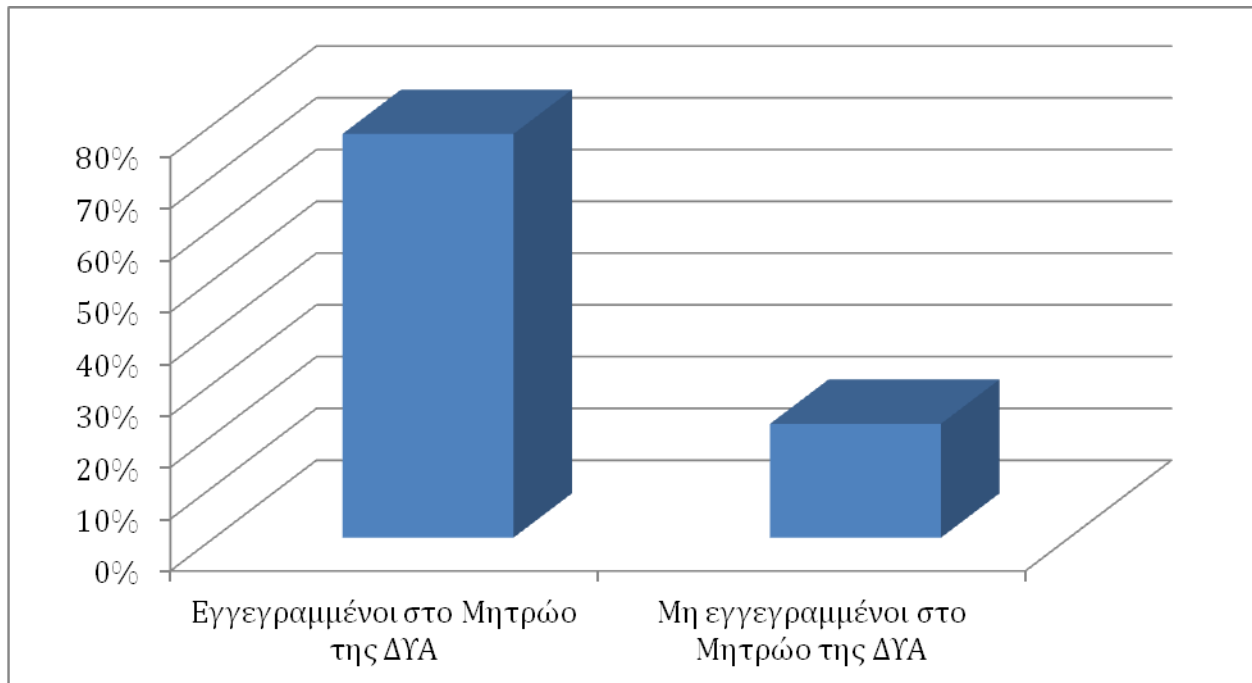
Αυτό θεωρώ ότι δεν δικαιολογείται από τον αριθμό των ανέργων, όπως φαίνεται στην Εισαγωγή της παρούσας μελέτης, αφού σημειώνεται μείωση στον αριθμό των ανέργων. Συγκεκριμένα, στο τέλος Δεκεμβρίου του 2014 οι εγγεγραμμένοι άνεργοι ήταν 47.886, στο τέλος Δεκεμβρίου του 2015 ήταν 44.550 ενώ στο τέλος Δεκεμβρίου του 2016 ήταν 41.852.

Επομένως, ο λόγος που φαίνεται να εγκρίθηκε αυξημένος αριθμός αιτήσεων κατά το 2016 σε σχέση με τις άλλες χρονιές, ενδεχομένως να είναι η καθυστέρηση που παρατηρήθηκε στην εξέταση των αιτήσεων από την ΥΔΕΠ, λόγω της μη έγκαιρης και μη ορθής στελέχωσης της εν λόγω Υπηρεσίας, όπως επισημαίνεται και από την Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, στην Ειδική Έκθεσή της για τον έλεγχο των λογαριασμών της ΥΔΕΠ – Διαχείριση του ΕΕΕ και άλλων παροχών για το έτος 2015 (στη συνέχεια θα αναφέρεται ως «η Ειδική Έκθεση»).

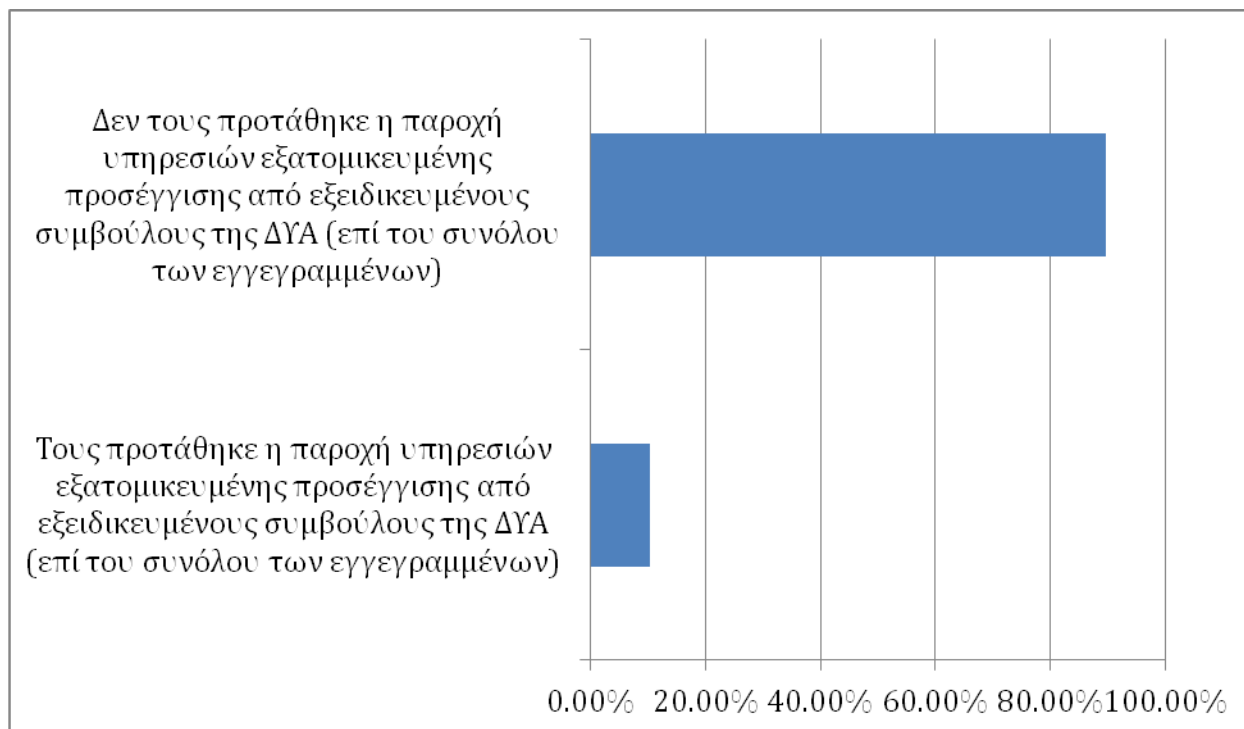
2. Ποσοστό 20% του συνόλου των ερωτηθέντων αφορά άτομα τα οποία ήδη λάμβαναν ΔΒ και με την εφαρμογή του Νόμου αιτήθηκαν για ΕΕΕ. Στην ουσία το ΔΒ αντικαταστάθηκε από το ΕΕΕ. Η δε πλειοψηφία των ληπτών (80% του συνόλου των ερωτηθέντων) αφορά άτομα τα οποία δεν λάμβαναν στο παρελθόν ΔΒ και για πρώτη φορά χρειάστηκαν την οικονομική στήριξη του Κράτους, προφανώς λόγω της οικονομικής κρίσης και των συνεπειών της.
3. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων απάντησαν ότι παρουσιάζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να εργαστούν (48% του συνόλου των ερωτηθέντων), όμως όλοι δηλώνουν ότι θα μπορούσαν να εργαστούν σε συγκεκριμένες συνθήκες αναλόγως του προβλήματος της υγείας τους και των προσόντων τους.

Ποσοστό 40% του συνόλου των ερωτηθέντων απάντησαν ότι δεν παρουσιάζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τους εμποδίζει να εργαστούν και όλοι δηλώνουν ότι θα μπορούσαν να εργαστούν σε οποιαδήποτε εργασία αναλόγως των προσόντων τους. Ποσοστό 6% του συνόλου των ερωτηθέντων απάντησαν ότι παρουσιάζουν πρόβλημα στην υγεία τους που τους εμποδίζει πλήρως να εργαστούν. Αυτή η ομάδα αφορά τα άτομα τα οποία έχουν διαγνωστεί με 100% ανικανότητα για εργασία. Ωστόσο, το 50% εξ αυτών δήλωσαν ότι θα μπορούσαν να εργαστούν σε συγκεκριμένες συνθήκες, αναλόγως του προβλήματος της υγείας τους και των προσόντων τους.

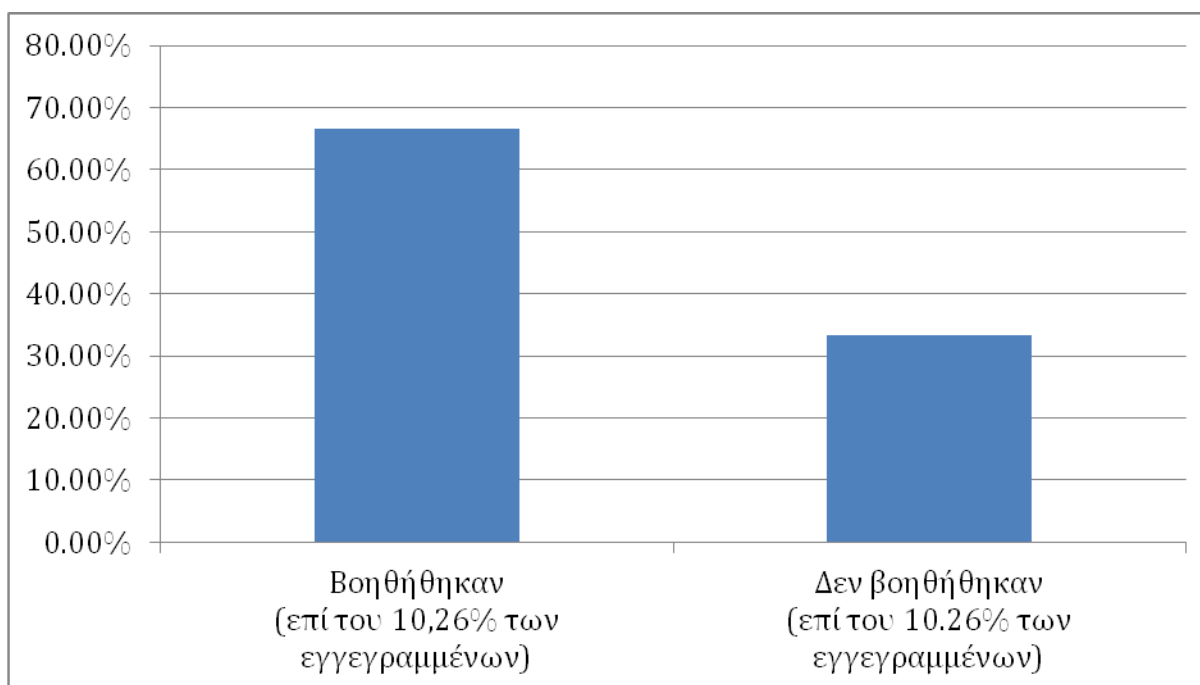
Διάγραμμα 7(α)

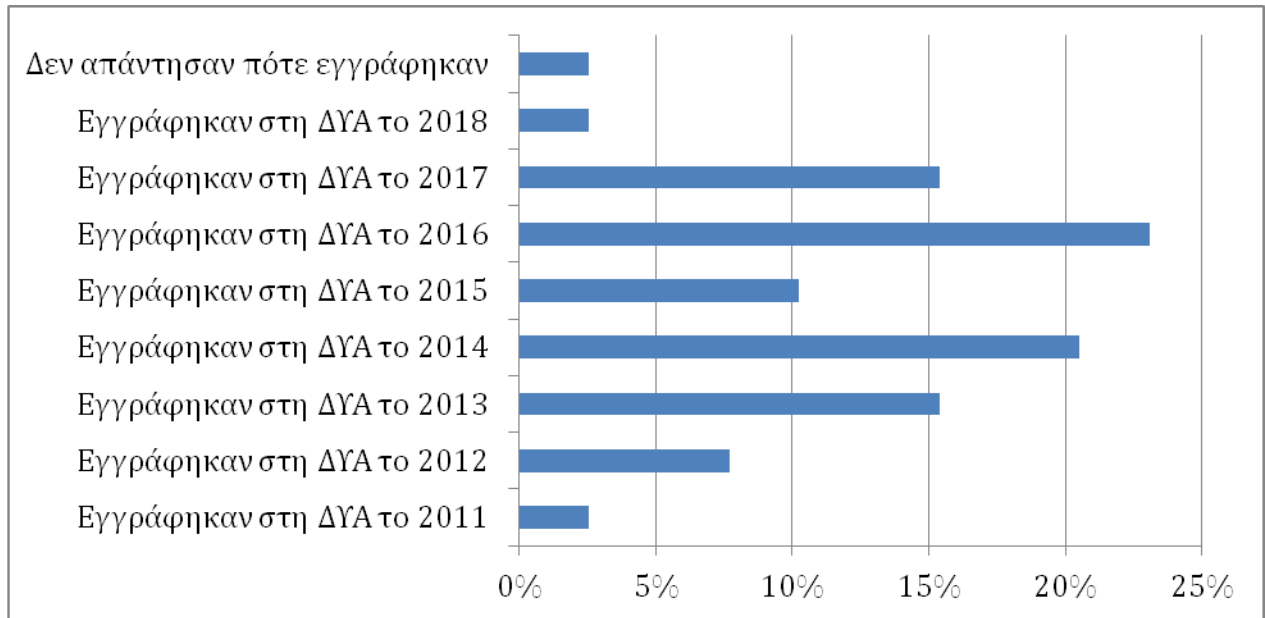
Διάγραμμα 7(β)

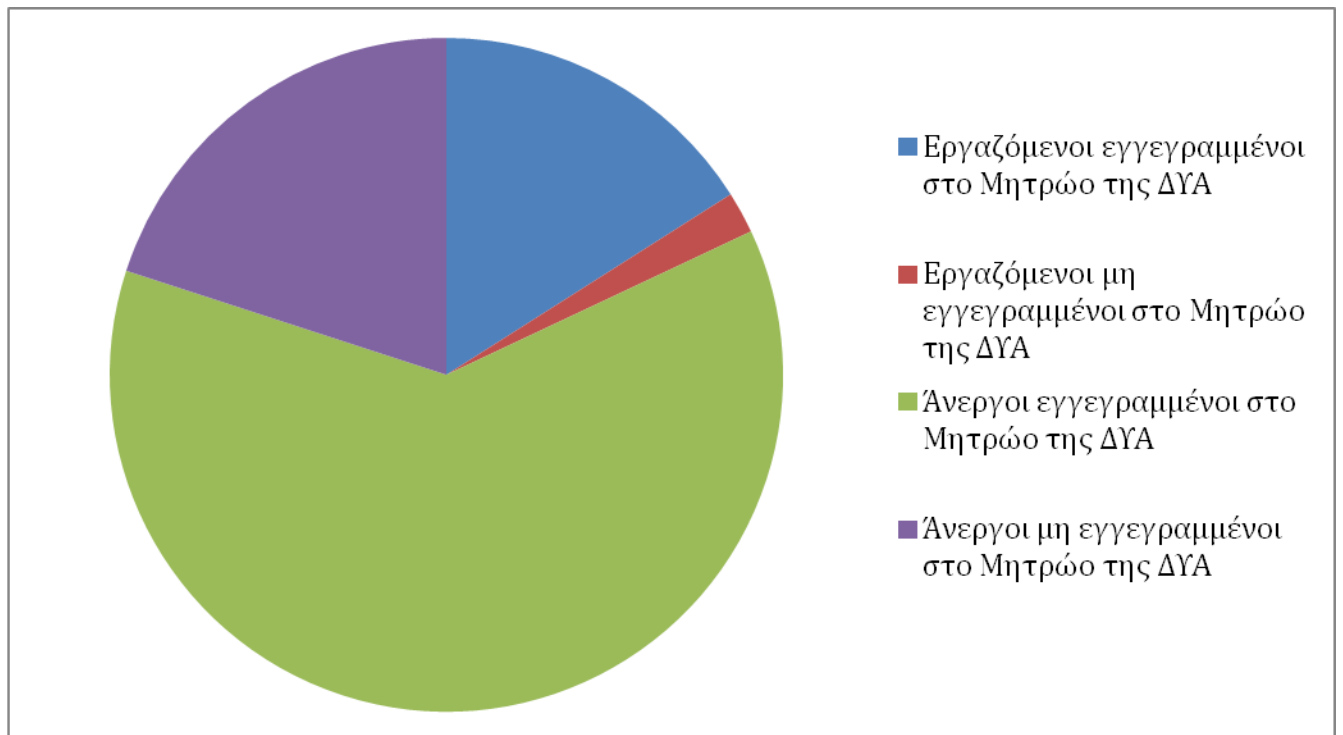
Διάγραμμα 7(γ)

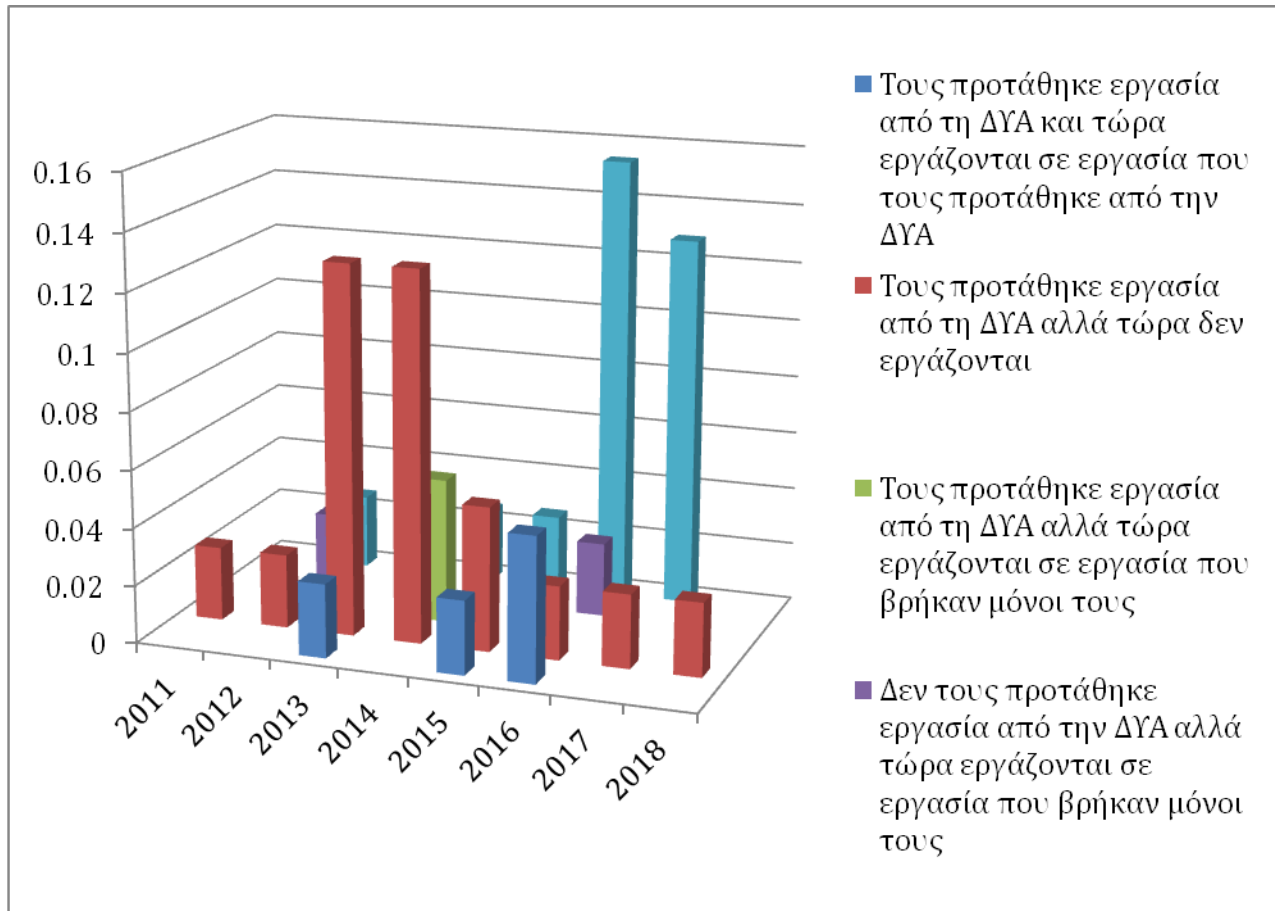
Διάγραμμα 8

Διάγραμμα 9

Διάγραμμα 10

Από τα Διαγράμματα 7 έως και 10 προκύπτουν τα πιο κάτω συμπεράσματα:

1. Το 78% των ερωτηθέντων είναι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο της ΔΥΑ με σκοπό την εξεύρεση εργασίας ή καλύτερης εργασίας.

Σύμφωνα με τον Νόμο, η εγγραφή στο Μητρώο της ΔΥΑ είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την χορήγηση ΕΕΕ.

Από τους μη εγγεγραμμένους στο Μητρώο της ΔΥΑ (22% του συνόλου των ερωτηθέντων), ποσοστό 81,82% δήλωσαν ότι λαμβάνουν ΕΕΕ. Από αυτούς, θεωρώ ότι το 66,67% (εκ του συνόλου των μη εγγεγραμμένων) είναι δικαιολογημένο, αφού πρόκειται για τα άτομα τα οποία δήλωσαν ότι παρουσιάζουν πρόβλημα στην υγεία τους που τους εμποδίζει πλήρως να εργαστούν. Το 11,11% εκ των μη εγγεγραμμένων,

που αντιστοιχεί σε 1 άτομο, εργάζεται τώρα αλλά συνεχίζει να λαμβάνει ΕΕΕ επειδή το εισόδημα από την εργασία του είναι χαμηλότερο από το ποσό του ΕΕΕ. Επομένως θα έπρεπε να είχε εγγραφεί στο Μητρώο της ΔΥΑ προς εξεύρεση καλύτερης εργασίας. Για τους υπόλοιπους μη εγγεγραμμένους (ποσοστό 22,22% εκ του συνόλου των μη εγγεγραμμένων), δεν φαίνεται να υπάρχει οποιαδήποτε δικαιολογία για το γεγονός ότι λαμβάνουν ΕΕΕ.

2. Από τα πιο πάνω προκύπτει ότι ίσως να μη γίνεται σωστός έλεγχος από την ΥΔΕΠ με αποτέλεσμα κάποια άτομα να λαμβάνουν ΕΕΕ χωρίς γίνεται προσπάθεια για ένταξη ή επανένταξή τους στην αγορά εργασίας αφού δεν είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΔΥΑ.

Αυτή η διαπίστωση, ενισχύεται και από τα πορίσματα της Ειδικής Έκθεσης, στην οποία γίνεται ρητή αναφορά σε σημαντικό αριθμό δικαιούχων ΕΕΕ οι οποίοι δεν ήταν εγγεγραμμένοι ως άνεργοι στο Μητρώο της ΔΥΑ, με αποτέλεσμα να μην είχαν ενταχθεί στα Σχέδια/Προγράμματα για την παροχή κινήτρων σε επιχειρήσεις για την πρόσληψη ανέργων δικαιούχων ΕΕΕ, τα οποία ανακοινώθηκαν τον Νοέμβριο του 2016 από το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (φορέα υλοποίησης) και ως εκ τούτου έχασαν μια ευκαιρία για εργοδότηση, έστω και για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

Μετά από αυτήν την διαπίστωση, η ΥΔΕΠ απέστειλε επιστολή σε 1.200 μονήρεις δικαιούχους, διαφόρων κατηγοριών και σε 20 νέους αιτητές στους οποίους δεν είχε ακόμα καταβληθεί ΕΕΕ, για να εγγράφονταν ως άνεργοι στο Μητρώο της ΔΥΑ εντός 15 ημερών από τη λήψη της εν λόγω επιστολής αλλιώς θα έπαυαν να ήταν δικαιούχοι ΕΕΕ. Αυτός ενδεχομένως να είναι ο λόγος για τον οποίο τα περισσότερα άτομα, φαίνεται να εγγράφηκαν στο Μητρώο της ΔΥΑ το 2016 (ποσοστό 23,08% από το σύνολο των εγγεγραμμένων).

3. Σε ποσοστό 10,26% του συνόλου των εγγεγραμμένων στο Μητρώο της ΔΥΑ, προτάθηκε η παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης προσέγγισης από εξειδικευμένους συμβούλους απασχόλησης της ΔΥΑ, εκ των οποίων το 66,67% δήλωσαν ότι

βοηθήθηκαν από τις υπηρεσίες που τους παρασχέθηκαν ενώ σε ποσοστό 89,74% του συνόλου των εγγεγραμμένων στο Μητρώο της ΔΥΑ δεν προτάθηκε η παροχή τέτοιων υπηρεσιών.

Θεωρώ πολύ χαμηλό το ποσοστό όσων τους προτάθηκε η παροχή τέτοιων υπηρεσιών και αντίθετα θεωρώ σχετικά υψηλό το ποσοστό όσων δήλωσαν ότι βοηθήθηκαν από αυτές τις υπηρεσίες.

Σύμφωνα με αναφορά της Υπουργού Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε χαιρετισμό της σε συνέδριο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ελάχιστου Εισοδήματος, «έχουν πρόσφατα προσληφθεί 30 εξειδικευμένοι σύμβουλοι απασχόλησης στη δημόσια υπηρεσία απασχόλησης ώστε μέσω παροχής υπηρεσιών εξατομικευμένης παρέμβασης, οι ικανοί προς εργασία δικαιούχοι ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, να διοχετευτούν προς την αγορά εργασίας, σε επαγγέλματα συναφή με τις δεξιότητές τους» (Stockwatch, 24.10.2018).

Επομένως, αυτό το μέτρο εφαρμόστηκε πολύ πρόσφατα, εξ ου και το πολύ χαμηλό ποσοστό των ανέργων στους οποίους έχουν παρασχεθεί αυτές οι υπηρεσίες. Όμως, παρόλες τις προσπάθειες του Υπουργείου Εργασίας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για παροχή αυτών των υπηρεσιών, θεωρώ ότι ο αριθμός των εξειδικευμένων συμβούλων που έχουν προσληφθεί πρόσφατα είναι πάρα πολύ χαμηλός σε σχέση με τον αριθμό των ανέργων, όπως αυτός καταγράφεται από την Στατιστική Υπηρεσία της Δημοκρατίας στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2018 (κοίτα Εισαγωγή της παρούσας μελέτης) και 21.339. Δηλαδή αναλογεί 1 εξειδικευμένος Σύμβουλος για κάθε 711 ανέργους.

3. Ποσοστό 62% του συνόλου των ερωτηθέντων είναι άνεργοι, εγγεγραμμένοι στο Μητρώο της ΔΥΑ, στους οποίους προτάθηκε εργασία.

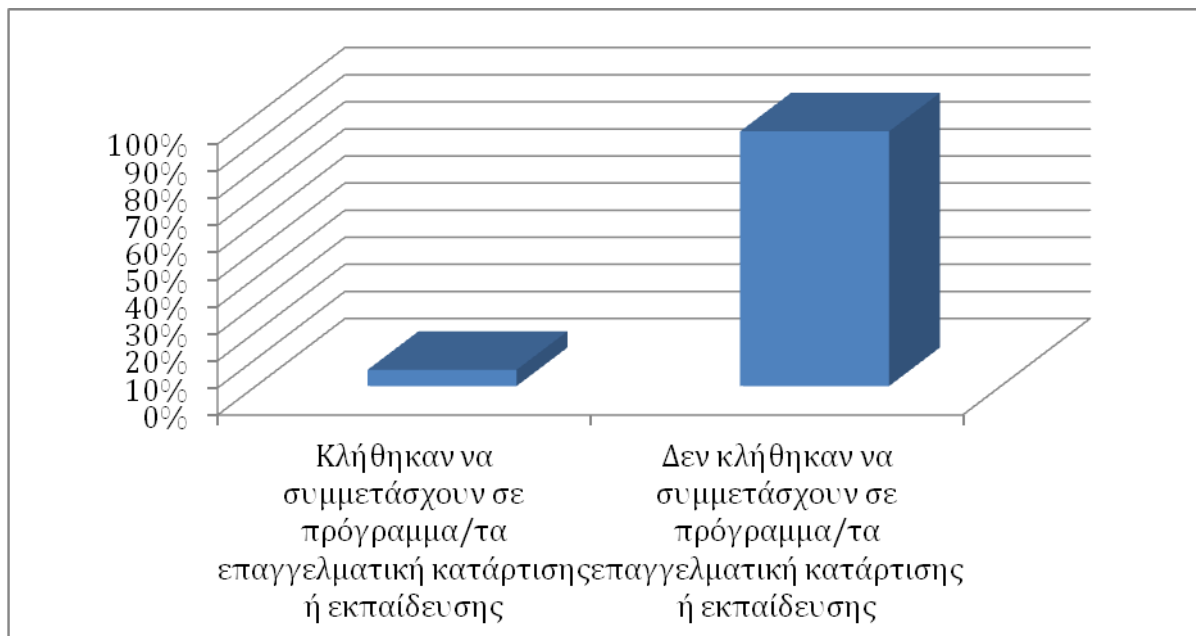
Αναλυτικότερα, αναφορικά με τους εγγεγραμμένους στο Μητρώο της ΔΥΑ, σε ποσοστό 11% αυτών προτάθηκε εργασία από την ΔΥΑ και τώρα εργάζονται σε εργασία που τους προτάθηκε από την ΔΥΑ, σε ποσοστό 45% αυτών προτάθηκε εργασία από την ΔΥΑ αλλά τώρα δεν εργάζονται, σε ποσοστό 6% αυτών δεν προτάθηκε εργασία από

την ΔΥΑ και τώρα εργάζονται σε εργασία την οποία βρήκαν μόνοι τους και σε ποσοστό 37% αυτών δεν προτάθηκε εργασία από την ΔΥΑ και δεν εργάζονται τώρα.

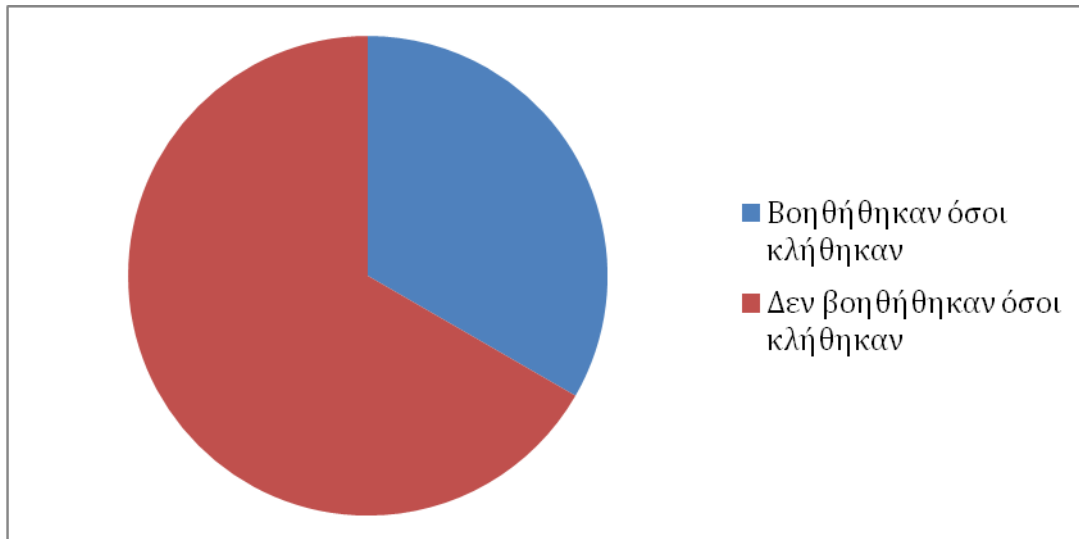
Θεωρώ ότι είναι χαμηλός ο αριθμός των εγγεγραμμένων ληπτών ΕΕΕ στο Μητρώο της ΔΥΑ στους οποίους προτάθηκε εργασία από την ΔΥΑ (56%) και ότι είναι πολύ χαμηλός ο αριθμός των εγγεγραμμένων ληπτών ΕΕΕ στο Μητρώο της ΔΥΑ οι οποίοι τελικά εργοδοτήθηκαν σε εργασία που τους προτείνεται από την ΔΥΑ (11%).

Από αυτά τα ποσοστά προκύπτει το συμπέρασμα ότι ενδεχομένως να μη γίνεται σωστή αξιολόγηση από την ΔΥΑ των προσόντων (ικανότητες, δεξιότητες, μόρφωση) των εγγεγραμμένων στο Μητρώο της ΔΥΑ ληπτών ΕΕΕ, με αποτέλεσμα να τους προτείνονται εργασίες στα καθήκοντα των οποίων να μην μπορούν να αντεπεξέλθουν και ως εκ τούτου να αναγκάζονται να παραιτούνται ή να απολύονται από τους εργοδότες τους ή και ότι ενδεχομένως να μην υπάρχει ο μηχανισμός ή και ο χρόνος για σωστή αντιστοιχία των εγγεγραμμένων στο Μητρώο της ΔΥΑ με τις κενές θέσεις εργασίας ή και ότι ενδεχομένως να μη δίνονται αρκετά κίνητρα ή και να μη γίνεται σωστή ενημέρωση στους εργοδότες ώστε να αποτείνονται στην ΔΥΑ για την εξεύρεση ατόμων για την πλήρωση κενών θέσεων εργασίας.

Διάγραμμα 11(α)

Διάγραμμα 11(β)

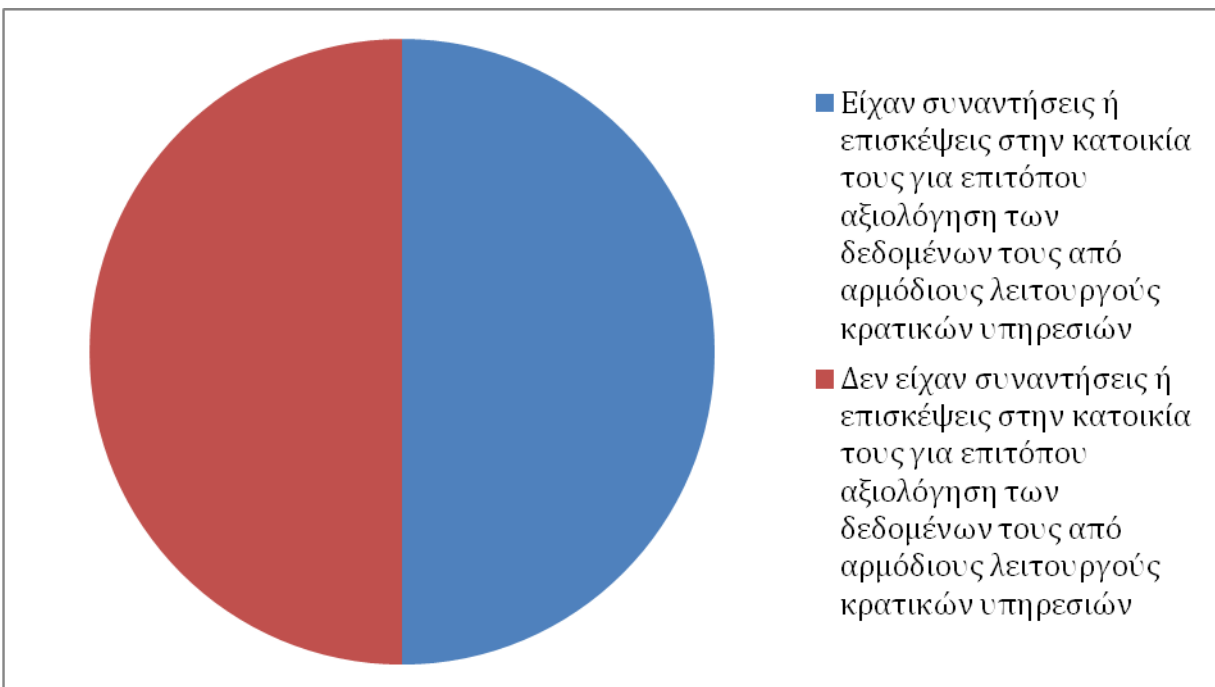
Από το διάγραμμα 11 προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Ποσοστό 6% του συνόλου των ερωτηθέντων κλήθηκαν να συμμετάσχουν σε πρόγραμμα/τα επαγγελματικής κατάρτισης ή εκπαίδευσης όπως προνοεί το 18(δ) του Νόμου ενώ το 94% των ερωτηθέντων δεν κλήθηκαν. Από όσους δεν κλήθηκαν μόνο το 12,76% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει 100% να εργαστούν και ως εκ τούτου δικαιολογημένα δεν κλήθηκαν.
2. Τα άτομα που κλήθηκαν περιλαμβάνονται στην κατηγορία των ατόμων που ανέφεραν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο βαθμό να εργαστούν.
Από αυτά μόνο το 33,33% ανέφερε ότι βοηθήθηκε ενώ το υπόλοιπο ποσοστό (66,67%) ανέφερε ότι δεν βοηθήθηκε. Ανάμεσα σε αυτούς, ένα άτομο ανέφερε ότι ήδη κατείχε το προσόν το οποίο αντιστοιχεί στο πρόγραμμα στο οποίο κλήθηκε να συμμετάσχει αλλά έλαβε μέρος προκειμένου να λάβει το ποσό της επιδότησης.
3. Από τα πιο πάνω δεδομένα μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι δεν εφαρμόζεται επαρκώς το μέτρο της συμμετοχής ανέργων ληπτών ΕΕΕ σε πρόγραμμα/τα

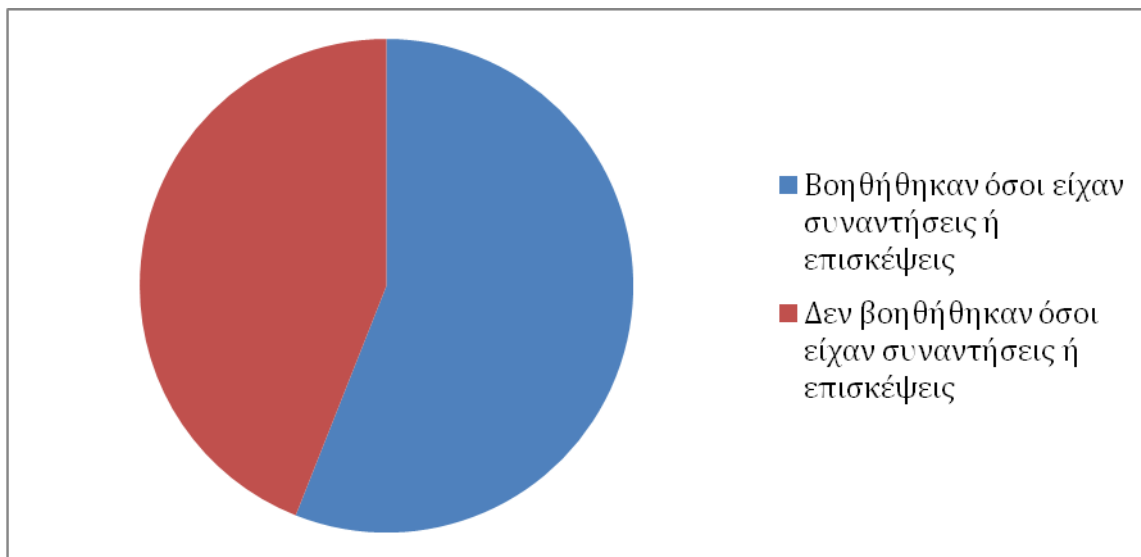
επαγγελματικής κατάρτισης ή εκπαίδευσης και επιπλέον, ότι δεν γίνεται ορθή αξιολόγηση των δεδομένων και των αναγκών των ληπτών ΕΕΕ ώστε να καλούνται να συμμετάσχουν σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ή εκπαίδευσης που θα τους βοηθήσουν να ενταχθούν ή να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας.

4. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι ουδείς κλήθηκε να συμμετάσχει σε ειδικό σχέδιο κοινωφελούς εργασίας ή σε πρόγραμμα ανάπτυξης της κοινωνικής αυτονομίας του, μέτρα τα οποία θεωρώ αρκετά σημαντικά για την ένταξη ή την επανένταξη ληπτών ΕΕΕ στην αγορά εργασίας αλλά και για την βελτίωση της ψυχολογικής τους κατάστασης, αφού τα οικονομικά προβλήματα και η ανεργία, επιδρούν αρνητικά στην ψυχολογία του ατόμου.

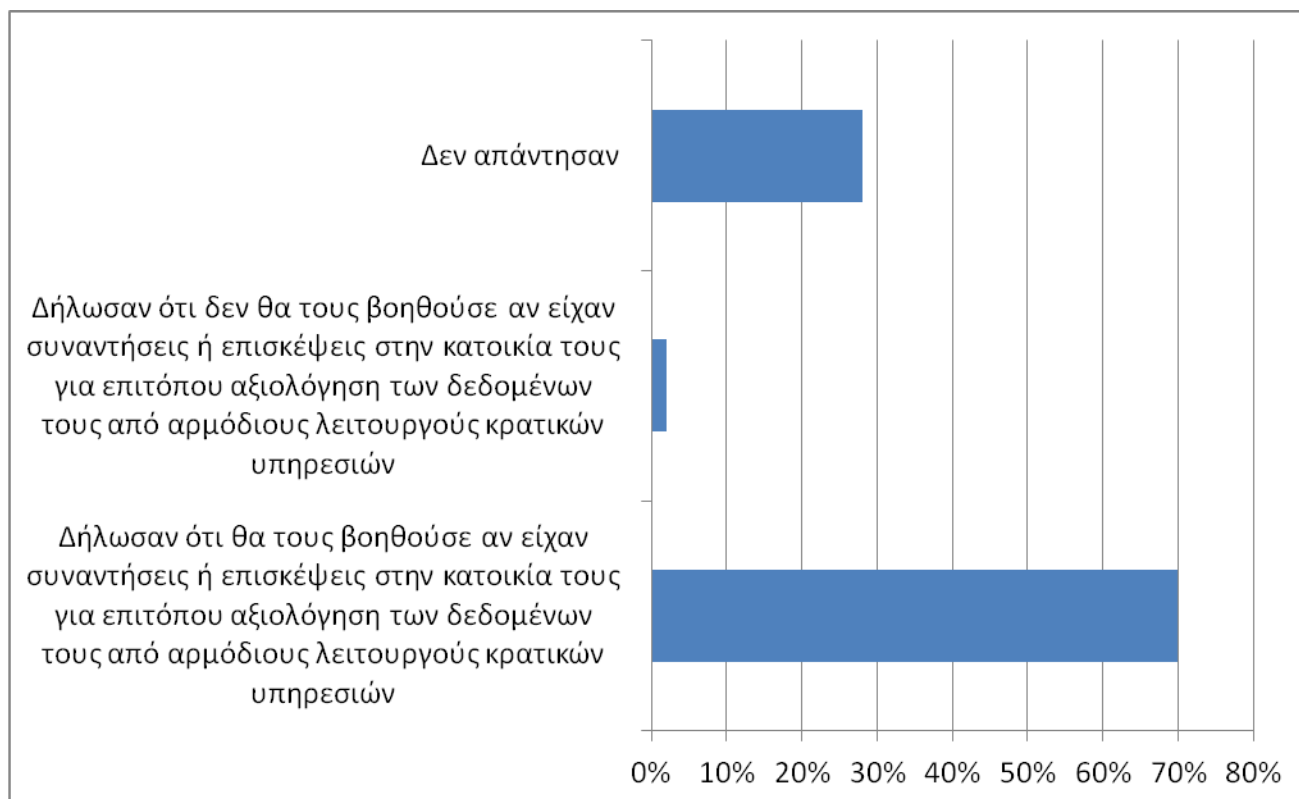
Διάγραμμα 12(α)

Διάγραμμα 12(β)

Διάγραμμα 13

Από τα Διαγράμματα 12 και 13 προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Ποσοστό 50% του συνόλου των ερωτηθέντων απάντησαν ότι είχαν συναντήσεις ή και επισκέψεις στην κατοικία τους για αξιολόγηση των δεδομένων του από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών ενώ ποσοστό 50% απάντησαν ότι δεν είχαν τέτοιες συναντήσεις ή επισκέψεις.

Αυτές οι συναντήσεις ή/και επισκέψεις αφορούν τον προγραμματισμό δράσεων για την επαγγελματική καθοδήγηση ή/και την συμβουλευτική καθοδήγηση ή/και την ψυχοκοινωνική στήριξη ή/και την κοινωνική αποκατάσταση των ληπτών ΕΕΕ.

2. Ποσοστό 48% του συνόλου των ατόμων που απάντησαν ότι είχαν συναντήσεις ή/και επισκέψεις στην κατοικία τους για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων τους από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών, αφορά άτομα τα οποία δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν, ποσοστό 36% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο βαθμό να εργαστούν και ποσοστό 16% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει 100% να εργαστούν.

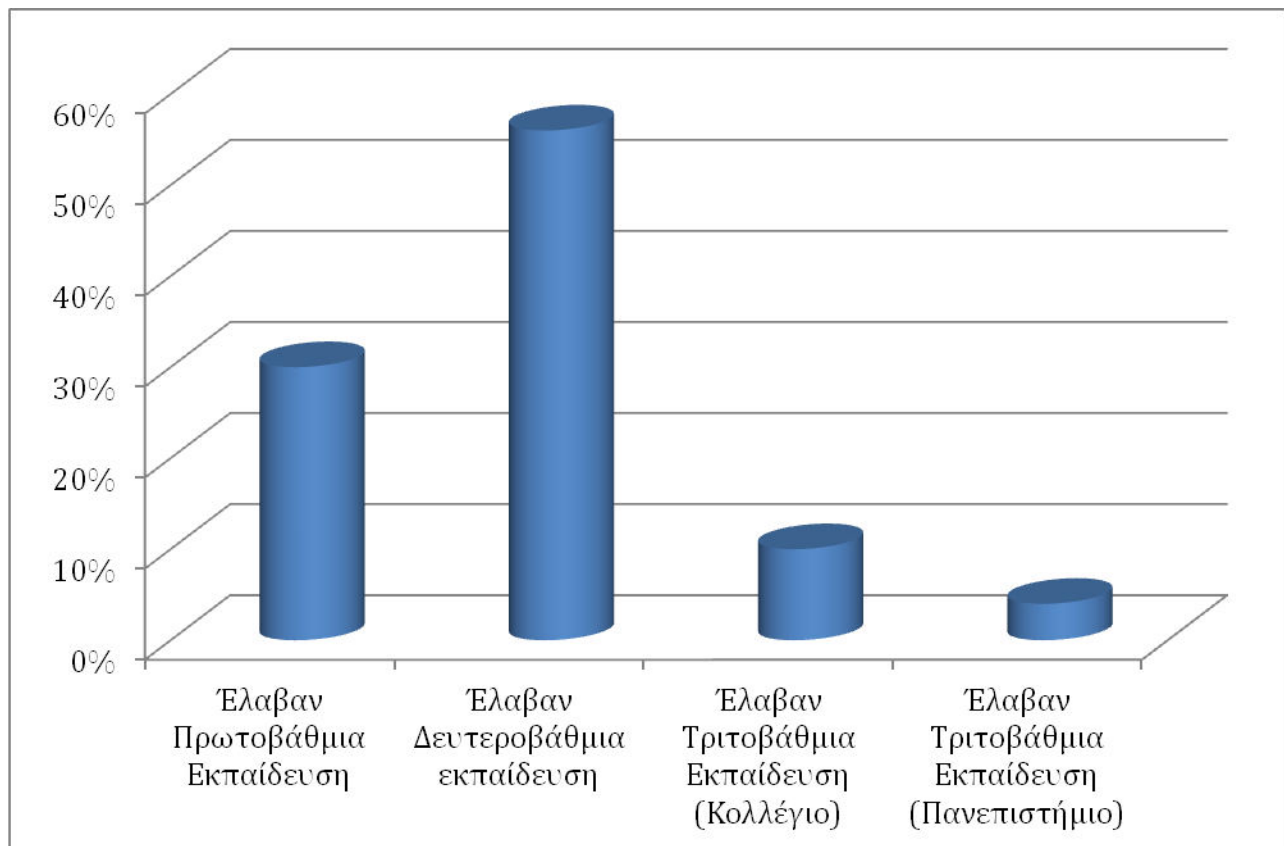
3. Ποσοστό 56% του συνόλου των ατόμων που απάντησαν ότι είχαν συναντήσεις ή/και επισκέψεις στην κατοικία τους για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων τους από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών, ανέφεραν ότι βοηθήθηκαν από αυτές τις συναντήσεις ή/και επισκέψεις είτε επειδή τους βοήθησαν να ξεπεράσουν κάποια ψυχολογικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν είτε επειδή ήταν άτομα τα οποία βρίσκονταν υπό την επίβλεψη των ΥΚΕ πριν από την ενηλικίωσή τους και συνέχισαν να έχουν τέτοιες συναντήσεις ή/και επισκέψεις και μετά από την ενηλικίωσή τους είτε επειδή είναι άτομα με αναπηρίες και αυτές οι συναντήσεις ή/και επισκέψεις τους βοήθησαν να ξεπεράσουν κάποια προβλήματα που αντιμετώπιζαν στη διαβίωσή τους.

4. Το υπόλοιπο ποσοστό του συνόλου των ατόμων που απάντησαν ότι είχαν συναντήσεις ή/και επισκέψεις στην κατοικία τους για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων τους από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών (44%), ανέφεραν ότι δεν βοηθήθηκαν γιατί πραγματοποιήθηκε μόνο μια συνάντηση ή και επίσκεψη η οποία

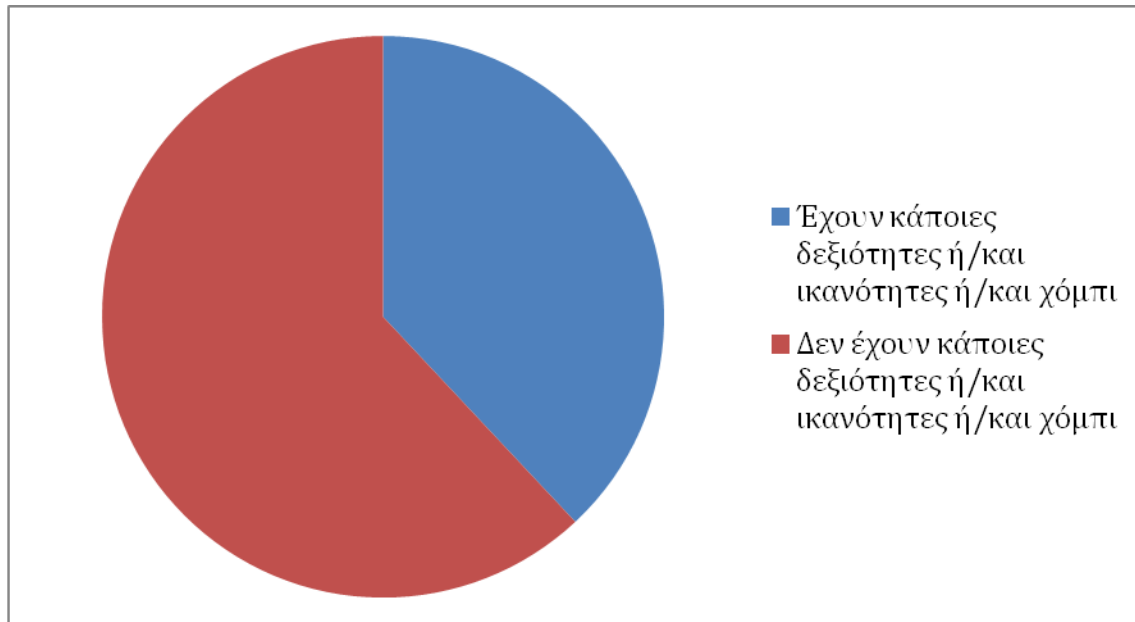
ήταν τυπική και συγκεκριμένα για την εξακρίβωση στοιχείων που δηλώθηκαν στην αίτηση για λήψη ΕΕΕ.

5. Το 70% του συνόλου των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι θα τους βοηθούσαν συναντήσεις ή/και επισκέψεις στην κατοικία τους για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων τους από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών, το 2% δήλωσαν ότι δεν θα τους βοηθούσαν και αφορούν άτομα με 100% αναπηρία ενώ το 28% δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα επειδή αυτό απευθυνόταν σε όσους δεν είχαν τέτοιες συναντήσεις ή επισκέψεις.

Διάγραμμα 14

Διάγραμμα 15

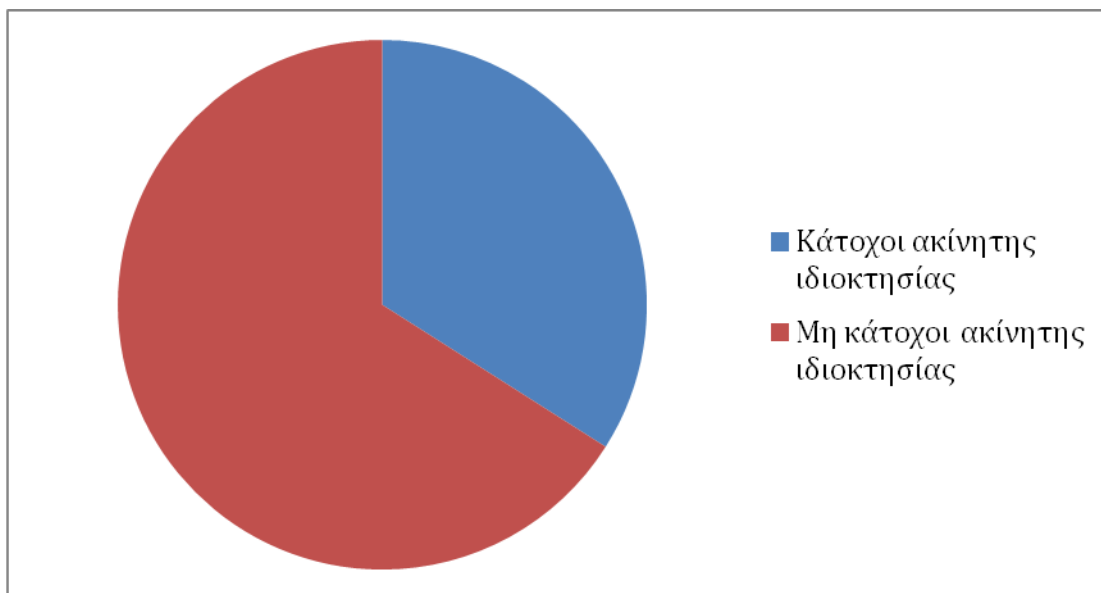
Από τα Διαγράμματα 14 και 15 προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου των ερωτηθέντων έλαβαν δευτεροβάθμια εκπαίδευση (56%), ποσοστό 30% έλαβαν πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ποσοστό 10% είναι κάτοχοι διπλώματος κολλεγίου και μόνο το 4% είναι κάτοχοι πτυχίου Πανεπιστημίου.
2. Το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι δεν έχουν δεξιότητες ή και ικανότητες ή και χόμπι οι ίδιοι ή και κάποιο άλλο μέλος της οικογενειακής μονάδας τους ενώ το 28% δήλωσαν ότι έχουν.
3. Από τα πιο πάνω, σε συνδυασμό με τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των πινάκων 8 έως και 11, προκύπτει ότι ενδεχομένως να μην υπάρχουν ή να μην εφαρμόζονται ορθά μηχανισμοί για την ανάπτυξη ή και ανάδειξη δεξιοτήτων ή και ικανοτήτων ή και της μόρφωσης των ληπτών ΕΕΕ ώστε να αποκτήσουν τα απαιτούμενα, έστω τα ελάχιστα εφόδια για να ενταχθούν ή να επανενταχθούν στην

αγορά εργασίας, ακόμα και για να εξασφαλίσουν καλύτερους όρους εργοδότησης, κυρίως σε ότι αφορά τον μισθό.

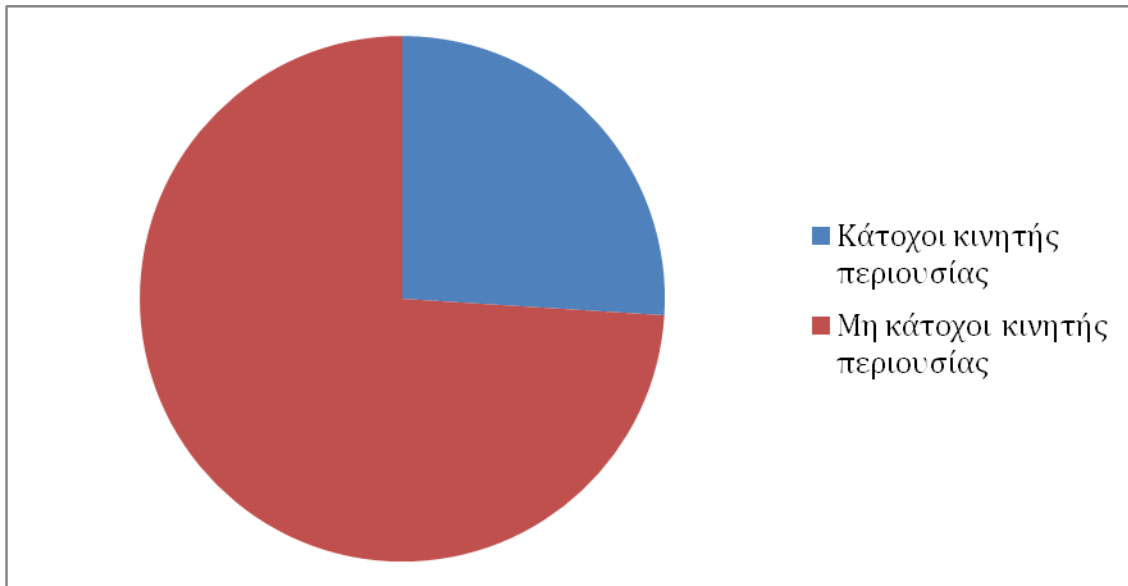
4. Επιπλέον, φαίνεται να μην υπάρχουν οι μηχανισμοί ή να μην εφαρμόζονται ορθά μηχανισμοί στήριξης ληπτών ΕΕΕ προκειμένου να αποκτήσουν κάποιο δίπλωμα κολλεγίου ή ακόμα και πτυχίο Πανεπιστημίου.

Διάγραμμα 16

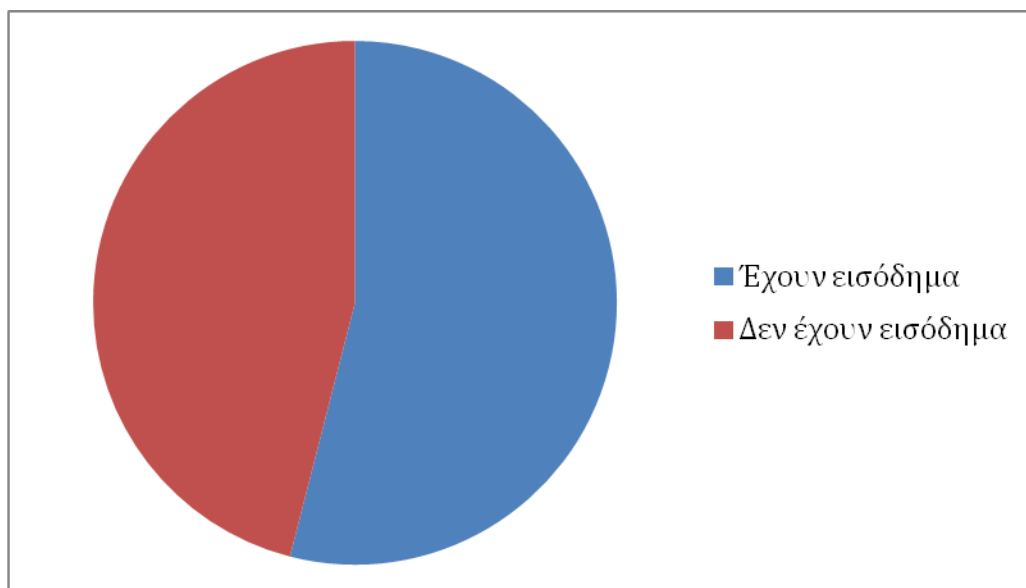
Από το Διάγραμμα 16 προκύπτει ότι το 34% του συνόλου των ερωτηθέντων είναι κάτοχοι ακίνητης ιδιοκτησίας η οποία, όπως ανέφεραν, αφορά είτε την κατοικία στην οποία διαμένουν είτε κάποιο ή κάποια χωράφια σε χωριό τα οποία παραμένουν αναξιοποίητα. Επομένως, προκύπτει το συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν ή δεν εφαρμόζονται ορθά μηχανισμοί για την αξιοποίηση ακίνητης ιδιοκτησίας προκειμένου να επιφέρει κάποιο εισόδημα στον ιδιοκτήτη της.

Διάγραμμα 17

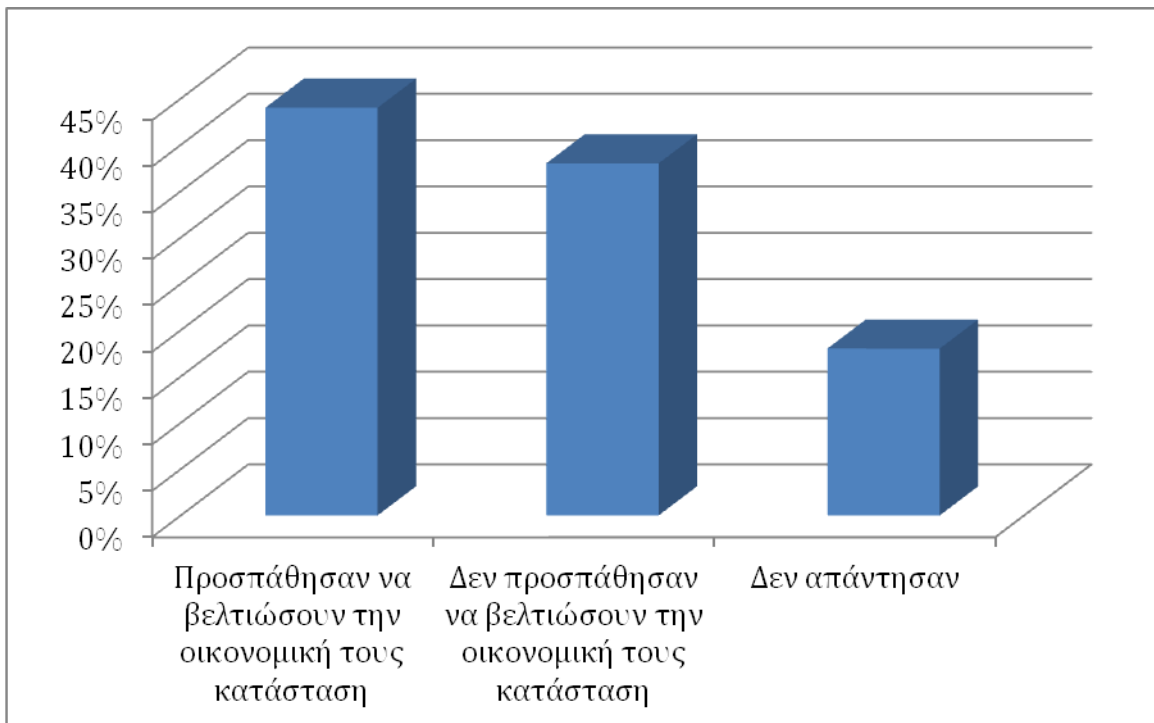
Από το Διάγραμμα 17 προκύπτει ότι το 26% του συνόλου των ερωτηθέντων είναι κάτοχοι κινητής ιδιοκτησίας, η οποία, όπως ανέφεραν, αφορά κυρίως το αυτοκίνητό τους. Μόνο ένα άτομο δήλωσε ότι έχει καταθέσεις κάτω των €5,000, τις οποίες όμως χρησιμοποιεί για την κάλυψη των εξόδων μικρής επιχείρησης που δημιούργησε.

Διάγραμμα 18

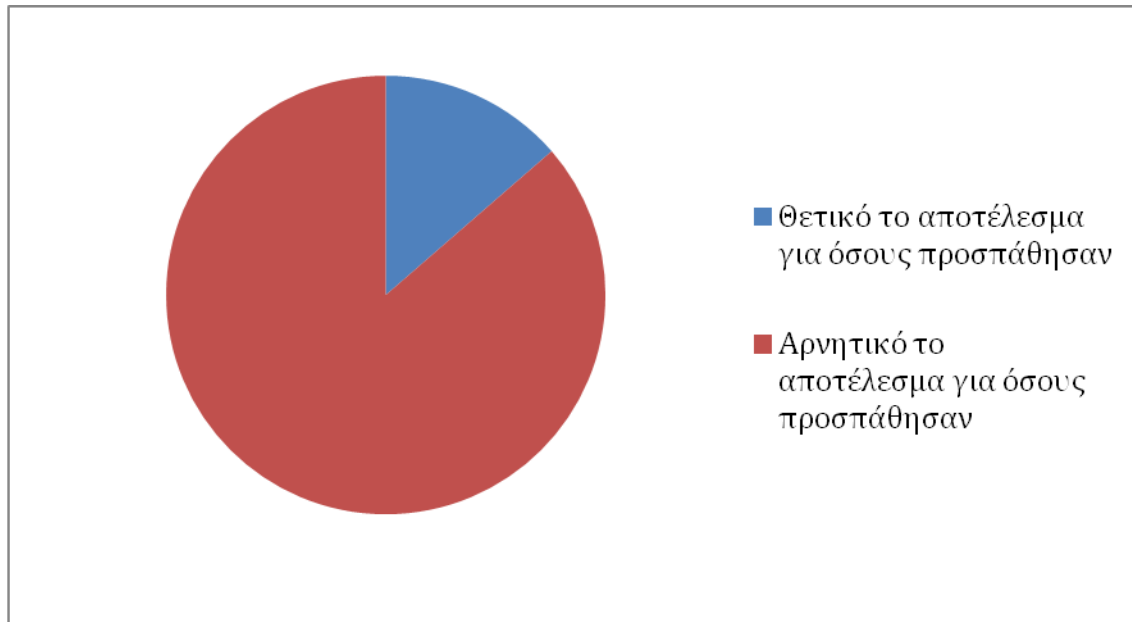

Από το Διάγραμμα 18 προκύπτει ότι το 54% του συνόλου των ερωτηθέντων έχουν άλλα εισοδήματα εκτός από το ΕΕΕ, τα οποία, όπως ανέφεραν, αφορούν κυρίως διατροφή ανήλικου τέκνου η οποία δίνεται δυνάμει του περί των Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμου του 1990 (Ν.216/1990) ή/και διατροφή συζύγου η οποία δίνεται δυνάμει του περί Ρυθμίσεως των Περιουσιακών Σχέσεων των Συζύγων Νόμος του 1991 (Ν.232/1991) ή/και επίδομα μονογονεϊκής οικογένειας ή/και επίδομα τέκνου ή/και αναπηρικό επίδομα. Ποσοστό 18% του συνόλου των ερωτηθέντων και 33,33% του συνόλου αυτών που απάντησαν ότι έχουν άλλα εισοδήματα εκτός από το ΕΕΕ, ανέφεραν ότι αυτά τα εισοδήματα αφορούν αμοιβή από εργασία η οποία όμως είναι χαμηλότερη από το ποσό του ΕΕΕ εξ ου και λαμβάνουν και ΕΕΕ.

Διάγραμμα 19(α)

Διάγραμμα 19(β)

Από το Διάγραμμα 19 σε συνδυασμό με τα Διαγράμματα 14 έως και 18, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου των ερωτηθέντων απάντησαν ότι προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους (44%), ποσοστό 38% απάντησαν ότι δεν προσπάθησαν και 18% δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα .
2. Ποσοστό 44,44% του συνόλου όσων δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα αφορά άτομα τα οποία δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν και το υπόλοιπο ποσοστό (55,56%) αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο βαθμό να εργαστούν. Αφού λοιπόν, σε όσους δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα, δεν περιλαμβάνονται και άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει 100% να εργαστούν,

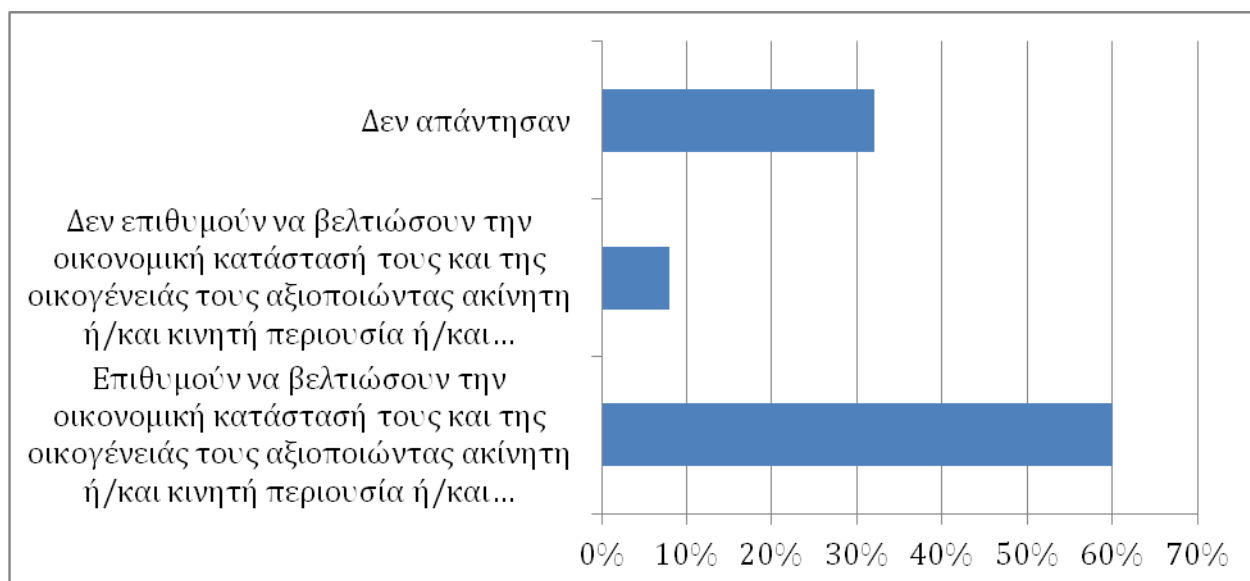
θεωρώ ότι ενδεχομένως το 18% που δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα, στην πραγματικότητα δεν προσπάθησαν και ως εκ τούτου να ένοιωθαν άβολα να απαντούσαν. Αν ισχύει αυτό το ενδεχόμενο, τότε το ποσοστό όσων δεν προσπάθησαν θα ανέλθει σε 56% και θα είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό όσων προσπάθησαν.

3. Ποσοστό 41% του συνόλου των ατόμων που προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, αφορά άτομα τα οποία δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν, ποσοστό 55% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο βαθμό να εργαστούν και ποσοστό 4% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει 100% να εργαστούν .
4. Ποσοστό 86,36% του συνόλου των ατόμων που προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους ανέφεραν ότι ήταν αρνητικό το αποτέλεσμα της προσπάθειας, εκ των οποίων ποσοστό 43% αφορά άτομα τα οποία δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν, ποσοστό 53% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο βαθμό να εργαστούν και ποσοστό 4% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει 100% να εργαστούν . Όλοι ανέφεραν ότι η προσπάθεια επικεντρώθηκε στην εξεύρεση εργασίας αλλά απέτυχε λόγω έλλειψης επαγγελματικής κατάρτισης ή και λόγω ηλικίας ή και λόγω διαμονής σε χωριό και οι περισσότερες γυναίκες ανέφεραν ότι αντιμετωπίζουν δυσκολία στην εξεύρεση εργασίας κυρίως επειδή δεν έχουν κάπου να αφήσουν τα παιδιά τους κατά τις εργάσιμες ώρες ή κάποιες από αυτές. Για τα άτομα που εμποδίζονται 100% να εργαστούν, η προσπάθεια απέτυχε λόγω του προβλήματος της υγείας τους που τα εμποδίζει στην διακίνηση.

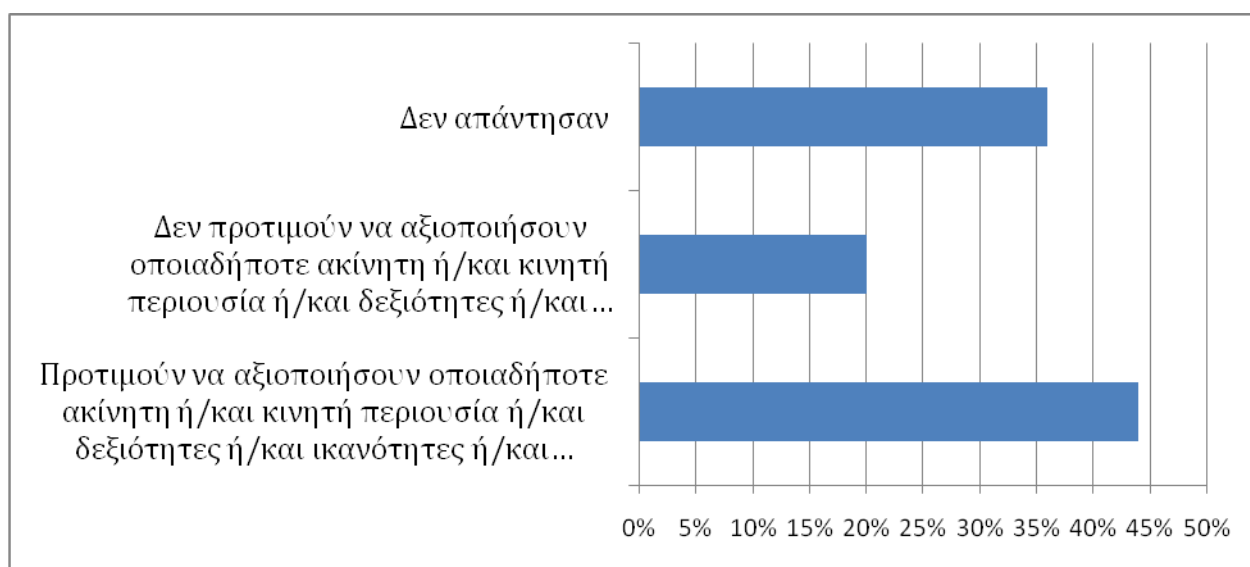
5. Ποσοστό 13,64% του συνόλου των ατόμων που προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους ανέφεραν ότι ήταν θετικό το αποτέλεσμα της προσπάθειας, εκ των οποίων ποσοστό 33,33% αφορά άτομα τα οποία δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν και το υπόλοιπο ποσοστό (66,67%) αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο βαθμό να εργαστούν. Όλοι ανέφεραν ότι η προσπάθεια επικεντρώθηκε στην εξεύρεση εργασίας, πέτυχε μεν αλλά η αμοιβή από την εργασία που βρήκαν είναι χαμηλότερη από το ποσό του ΕΕΕ, επομένως παρέμειναν δικαιούχοι ΕΕΕ.
6. Ποσοστό 36,84% του συνόλου των ατόμων που δεν προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, αφορά άτομα τα οποία δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν, ποσοστό 36,84% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο βαθμό να εργαστούν και ποσοστό 26,32% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει 100% να εργαστούν .
7. Ποσοστό 52,63% του συνόλου των ατόμων που δεν προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, ανέφεραν ότι δεν προσπάθησαν επειδή δεν έχουν τα εφόδια, ποσοστό 26,32% το οποίο αφορά τα άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει 100% να εργαστούν, ανέφεραν ότι δεν προσπάθησαν λόγω του προβλήματος της υγείας τους, ποσοστό 5,26% ανέφεραν ότι δεν προσπάθησαν επειδή δεν έχουν τα εφόδια και προτιμούν να λαμβάνουν ΕΕΕ, ποσοστό 10,53% ανέφεραν ότι προτιμούν να λαμβάνουν ΕΕΕ και ποσοστό 5,26% δεν ανέφεραν τον λόγο για τον οποίο δεν προσπάθησαν.

8. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι όλοι όσοι απάντησαν ότι κατέχουν ακίνητη ιδιοκτησία και ότι αυτή αφορά χωράφι/α σε χωριό, ανέφεραν ότι θα τα αξιοποιούσαν προκειμένου να τους επιφέρουν κάποιο εισόδημα αλλά δεν έχουν τα εφόδια.

Διάγραμμα 20

Διάγραμμα 21

Από τα Διαγράμματα 20 και 21 προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Ποσοστό 60% του συνόλου των ερωτηθέντων ανέφεραν ότι επιθυμούν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, ποσοστό 8% ανέφεραν ότι δεν επιθυμούν, στην ουσία ανέφεραν ότι προτιμούν να λαμβάνουν ΕΕΕ και ποσοστό 32% δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα.
2. Ποσοστό 56,25% του συνόλου όσων δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα αφορά άτομα τα οποία δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν, ποσοστό 31,25% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο βαθμό να εργαστούν και μόνο ποσοστό 12,50% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει 100% να εργαστούν. Επομένως, θεωρώ ότι ποσοστό 87,50% του συνόλου όσων δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα, στην πραγματικότητα δεν επιθυμούν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους και ως εκ τούτου να ένοιωθαν άβολα να απαντούσαν. Αν ισχύει αυτό το ενδεχόμενο, τότε το ποσοστό όσων δεν επιθυμούν προσπαθήσουν θα ανέλθει από 8% σε 36%.
3. Ποσοστό 44% του συνόλου των ερωτηθέντων ανέφεραν ότι επιθυμούν να αξιοποιήσουν οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, προκειμένου να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους αντί να λαμβάνουν ΕΕΕ, ποσοστό 20% ανέφεραν ότι δεν επιθυμούν, στην ουσία ανέφεραν ότι προτιμούν να λαμβάνουν ΕΕΕ και ποσοστό 36% δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα.
4. Ποσοστό 55,55% του συνόλου όσων δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα αφορά άτομα τα οποία δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να

εργαστούν, ποσοστό 33,33% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο βαθμό να εργαστούν και μόνο ποσοστό 11,11% αφορά άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει 100% να εργαστούν. Επομένως, θεωρώ ότι ποσοστό 88,89% του συνόλου όσων δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα, στην πραγματικότητα δεν επιθυμούν να αξιοποιήσουν οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, προκειμένου να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους αντί να λαμβάνουν ΕΕΕ και ως εκ τούτου να ένοιωθαν άβολα να απαντούσαν. Αν ισχύει αυτό το ενδεχόμενο, τότε το ποσοστό όσων δεν επιθυμούν προσπάθησαν θα ανέλθει σε 52% και θα είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό όσων επιθυμούν.

5. Από την προσωπική επαφή που είχα με δυσπραγούντες συμπολίτες μου, με την ιδιότητά μου σαν πρόεδρος της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας του Δήμου Λεμεσού και συντονίστριας των εργασιών του Κοινωνικού Παντοπωλείου του Δήμου Λεμεσού, μπορώ να πω με βεβαιότητα ότι όσοι λαμβάνουν βοήθεια για να καλύψουν τις βασικές ανάγκες τους νοιώθουν πολύ άσχημα. Η ψυχολογία τους είναι πολύ άσχημη και η κυριότερη αιτία είναι η δυσκολία τους να εξεύρουν εργασία. Επιθυμία τους είναι να τους δοθούν κίνητρα και η ευκαιρία για εργοδότηση ώστε να λαμβάνουν ένα αξιοπρεπή μισθό αντί να καταντούν επαίτες και να εφησυχάζουν στη σιγουριά ενός ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος και ενός πακέτου με λίγα τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης.

Όμως, αν όντως το 44% του συνόλου των ερωτηθέντων δεν επιθυμούν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους και το 52% του συνόλου των ερωτηθέντων δεν επιθυμούν να αξιοποιήσουν οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, προκειμένου να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους αντί να λαμβάνουν ΕΕΕ, αυτό ενδεχομένως να σημαίνει ότι το σύστημα ΕΕΕ που εφαρμόζεται στην Κύπρο προωθεί τη δημιουργία μιας μεγάλης

κατηγορίας πολιτών που εφησυχάζουν, μαθαίνοντας να ζουν με την οικονομική στήριξη του Κράτους ή/και εθελοντικών οργανώσεων, πολλές φορές εις βάρος των υπολοίπων πολιτών οι οποίοι επιλέγουν να εργάζονται και προσπαθούν με όλες τους τις δυνάμεις να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους, συνεισφέροντας παράλληλα στην οικονομία του κράτους αλλά και στην κοινωνία, μέσω της εργασίας τους.

Κεφάλαιο 4

Ένταξη των ληπτών ΕΕΕ στην αγορά εργασίας και βελτίωση της οικονομικής κατάστασής τους

4.1. Η εργασία στη ζωή μας

Για τους ενήλικες, η εργασία σχετίζεται με την κοινωνικοποίησή τους αφού περνούν το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους στη δουλειά τους (Hughes, Kroehler, 2007:199 - 201).

Σύμφωνα με τον Αμερικανό ψυχολόγο Levinson, οι άντρες, στην ηλικία των 30 ετών, στην προσπάθειά τους να βρουν τον δρόμο τους, συνήθως πέφτουν με τα μούτρα στη δουλειά, χτίζουν το σπιτικό τους και καταστρώνουν μακροπρόθεσμα σχέδια και στόχους και στην ηλικία των 35 - 40 επιχειρούν να εδραιώσουν την ανεξαρτησία τους. (Levinson, Daniel J., 1986).

Αναφορικά με τις γυναίκες, έρευνες έχουν δείξει ότι περνούν από τα ίδια στάδια ανάπτυξης και περίπου στην ίδια ηλικία με τους άντρες αλλά σημειώνονται σημαντικές διαφορές, οι οποίες οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι οι στόχοι και οι φιλοδοξίες των γυναικών είναι πιο σύνθετοι και επιπλέον, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα μεγαλύτερες δυσκολίες στην πραγμάτωσή τους. (Hughes, Kroehler, 2007:201).

Σύμφωνα με την ψυχολόγο Carol Gilligan, η ανάπτυξη της προσωπικότητας των ενήλικων γυναικών σχετίζεται με την ανάκτηση της αυτοπεποίθησης, της επιβολής και της θετικής εικόνας για τον εαυτό τους, τα οποία είχαν χάσει στην εφηβεία (Gilligan, Ward Taylor, 1989).

Οι εργαζόμενες γυναίκες στελεχώνουν σε μεγάλο ποσοστό, κακοπληρωμένες εργασίες ρουτίνας. Η δε μητρότητα παίζει σημαντικό ρόλο στη συμμετοχή των γυναικών στο αμειβόμενο εργατικό δυναμικό. Σε όλες τις κοινωνικο-οικονομικές ομάδες, οι γυναίκες έχουν περισσότερες πιθανότητες να συμμετέχουν σε εργασίες πλήρους απασχόλησης αν δεν έχουν παιδιά στο σπίτι. Ως εκ τούτου, οι γυναίκες σε θέσεις μερικής απασχόλησης είναι πολύ περισσότερες από τους άντρες (Giddens, 2009:433 - 434).

Ενισχυτική με τα πιο πάνω είναι η αναγνώριση από τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες του γεγονότος ότι οι ευθύνες φροντίδας των παιδιών και άλλων εξαρτώμενων ατόμων, επιβαρύνουν δυσανάλογα, περισσότερο τις γυναίκες και αποτελούν κατά συνέπεια εμπόδιο την ισότητα ανδρών και γυναικών (άρθρο 17(2)). Ο εν λόγω Χάρτης υπογράφηκε τον Μάιο του 2006, μεταξύ άλλων και από την Ένωση Δήμων Κύπρου.

Επομένως, η μητρότητα αλλά και η φροντίδα άλλων εξαρτώμενων ατόμων, όπως είναι άτομα με αναπηρίες και οι ηλικιωμένοι, αποτελούν εμπόδιο για την γυναίκα να ενταχθεί στην αγορά εργασίας ή να ενταχθεί επί ίσοις όροις με τους άντρες.

Μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά, εγώ θα έλεγα οφέλη, της εργασίας είναι η αποκόμιση εισοδήματος, δηλαδή χρημάτων τα οποία είναι απαραίτητα για την αντιμετώπιση των αναγκών της καθημερινότητας, η απόκτηση και η άσκηση δεξιοτήτων και ικανοτήτων, αφού η εργασία παρέχει ένα δομημένο περιβάλλον το οποίο απορροφά την ενεργητικότητα του ατόμου, η παροχή ευκαιρίας για ποικιλία αφού η εργασία παρέχει πρόσβαση προς καταστάσεις που διαφέρουν από τις συνθήκες που επικρατούν στο σπίτι, η οργάνωση του χρόνου, αφού για όσους έχουν κανονική εργασία, η ημέρα οργανώνεται συνήθως με βάση τους ρυθμούς της δουλειάς προσδίδοντας στις δραστηριότητες της

ημέρας μία αίσθηση προσανατολισμού, η δημιουργία κοινωνικών σχέσεων αφού το περιβάλλον της εργασίας συχνά, προσφέρει φιλίες και ευκαιρίες συμμετοχής σε δράσεις από κοινού με άλλα άτομα και η απόκτηση προσωπικής ταυτότητας αφού η εργασία προσφέρει στους ανθρώπους σταθερή κοινωνική ταυτότητα, ιδιαίτερα για τους άντρες που η αξιοπρέπειά τους συχνά, συνδέεται στενά με την συνδρομή τους στη συντήρηση του νοικοκυριού. (Giddens, 2009:416 - 417).

Η εργασία αποτελεί βασικό κοινωνικό αγαθό. Οι υποστηρικτές του κοινωνικού κράτους, αλλά και όσοι αντιλαμβάνονται τη σημασία της εργασίας στην ατομική, οικογενειακή και κοινωνική ευτυχία και πρόοδο συμφωνούν ότι η εργασία φέρνει χαρά στον εργαζόμενο, προσδίδει στην εικόνα του ενήλικου, συμβάλλει στη συνεισφορά του εργαζομένου στην κοινωνική πρόοδο, επιτρέπει στο άτομο να απολαμβάνει τα υλικά αγαθά που αντιστοιχούν στην αμοιβή του και αποτρέπει τις αρνητικές συνέπειες της αεργίας. (Βεργίδης, Κόκκος (επιμέλεια), 2009:249)

Η δε ανεργία και η συναρτώμενη απώλεια εισοδήματος, επηρεάζει άμεσα τα έσοδα του Δημόσιου προϋπολογισμού και συνεπώς επηρεάζει το κράτος ως «φορολογικό κράτος» (Offe, 1993:29).

Αν και ο Νόμος αναφέρεται στην εγγραφή στην ΔΥΑ των ικανών για εργασία ατόμων, θεωρώ ότι από την προσπάθεια ένταξης των ληπτών ΕΕΕ δεν θα πρέπει να εξαιρούνται οι πολίτες με αναπηρία.

Σύμφωνα με τους Βεργίδη και Κόκκο [(επιμέλεια), 2009:257], υπάρχουν δύο μοντέλα απασχόλησης για τα άτομα με αναπηρίες:

(α) Η υποστηρικτική Απασχόληση: Στηρίζεται στην αντίληψη ότι κάθε ενήλικος μπορεί να έχει το δικαίωμα να εργάζεται, επικεντρώνεται στις ικανότητες των πολιτών με αναπηρία, υλοποιείται σε πραγματικούς εργασιακούς χώρους, ευνοεί την κοινωνική επαφή, συμβάλλει στη δημιουργία και διατήρηση εικόνας ενήλικου στον πολίτη με αναπηρία, δημιουργεί προϋποθέσεις για οικονομική ανεξαρτησία, θεωρείται ότι κάθε άλλη ανάγκη του ατόμου σε υποστηρικτικές υπηρεσίες θα εξυπηρετείται εκτός εργασιακού πλαισίου και ευνοεί την παρακολούθηση των

εξελίξεων στην αγορά εργασίας και την αξιοποίηση των νέων ιδεών και καινοτομιών στον τομέα της αποκατάστασης.

- (β) Η προστατευτική απασχόληση: Στηρίζεται σε πραγματικές ή στερεοτυπικές απόψεις ή αντιλήψεις σχετικά με τις δυσκολίες των πολιτών με αναπηρία για εργασία, επικεντρώνεται στις δυσκολίες των πολιτών με αναπηρία, υλοποιείται σε χώρους που προσομοιάζουν σε πραγματικούς εργασιακούς χώρους, δεν ευνοεί την κοινωνική επαφή, συντηρεί στον πολίτη με αναπηρία την εικόνα του ανηλίκου, συντηρεί την οικονομική εξάρτηση από επιχορηγήσεις, διευκολύνει την παροχή μεγαλύτερου εύρους υπηρεσιών προς το άτομο και δημιουργεί στερεότυπα, αγκυλώσεις, εμμονές σε συνήθειες και πρακτικές που συνδέονται με την αναπηρία.

Θεωρώ ότι σε ένα σύγχρονο κράτος δικαίου θα πρέπει να εφαρμόζεται το μοντέλο της υποστηρικτικής απασχόλησης, δηλαδή να δίνονται στα άτομα με αναπηρίες τα εφόδια και να παρέχονται οι υποδομές ώστε να μπορούν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας ισότιμα με τους υπόλοιπους πολίτες και το μόνο κριτήριο να είναι τα προσόντα τους ενώ η αναπηρία τους να μην αποτελεί εμπόδιο.

4.2. Ο ρόλος της κοινωνικής πολιτικής/πρόνοιας

Τα συστήματα κοινωνικής πολιτικής που εφαρμόζονται από τα κράτη, θα πρέπει να προσφέρουν τις προϋποθέσεις εκείνες που μπορούν να οδηγήσουν το άτομο μακριά από το πεδίο του αποκλεισμού και της απομόνωσης από το σύνολο.

Στόχος δεν θα πρέπει να είναι η αναδιανομή του πλούτου αλλά η αναδιανομή ευκαιριών σε όλους τους πολίτες ώστε να σχεδιάσουν με τον καλύτερο τρόπο την ατομική τους στρατηγική για επανένταξή τους, με όρους ανταγωνιστικούς, στο κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον (Σκαμνάκης, 2006:65).

Η κοινωνική πρόνοια όπως εκφράζεται μέσω της κοινωνικής πολιτικής του κράτους, προωθεί την κοινωνική ασφάλεια και αντιστοιχεί σε ένα σύνολο μέτρων που στόχο έχουν

την προστασία των πολιτών από καταστάσεις ανάγκης, οι οποίες δημιουργούνται λόγω της επέλευσης συγκεκριμένων κινδύνων που επιφέρουν την απώλεια ή τη μείωση των πηγών συντήρησης, την εξασφάλιση ιατρικής και υγειονομικής κάλυψης και την εγγύηση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης.

Η κοινωνική πρόνοια δεν θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στη βιολογική συντήρηση των ενδιαφερομένων αλλά πρέπει να επεκτείνεται στην εξασφάλιση προϋποθέσεων ένταξης ή επανένταξης τους στον κοινωνικό και οικονομικό ιστό (Αμίτσης, Αθήνα 2001:37).

Για την προώθηση της κοινωνικής προστασίας και ένταξης, η ΕΕ παρέχει και συντονίζει μέσα χρηματοδότησης που σκοπό έχουν να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να επενδύσουν στο ανθρώπινο δυναμικό, σε τομείς όπως η παιδική μέριμνα, η υγειονομική περίθαλψη, η κατάρτιση, η προσβασιμότητα των υποδομών, η εξεύρεση εργασίας καθώς και να μεταρρυθμίσουν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης (europa.eu).

Ο στόχος της εξασφάλισης του ελάχιστου εισοδήματος είναι η προστασία των πολιτών που βρίσκονται αντιμέτωποι με τον κίνδυνο του αποκλεισμού εξαιτίας της αδυναμίας τους να ανταποκριθούν στις ανάγκες και τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Ο ρόλος του πρέπει να είναι επικουρικός, εγώ θα έλεγα και προσωρινός, αφού ο τελικός στόχος πρέπει να είναι η επανασύνδεση με τον χώρο της εργασίας (Σκαμνάκης, 2006:109).

4.3. Κατάρτιση και Ανάπτυξη Επαγγελματικών Δεξιοτήτων

Η παγκοσμιοποίηση επέφερε νέες μορφές ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα η κατάρτιση, δηλαδή η διά βίου μάθηση, να καθίσταται πλέον το μοναδικό μέσο που μπορεί να εξασφαλίσει αποτελεσματική ανταπόκριση στις απαιτήσεις αυτών των νέων μορφών ανταγωνισμού και ως εκ τούτου να τίθεται στο κέντρο της εκπαιδευτικής πολιτικής της ΕΕ. Η διά βίου μάθηση έχει διπλή έννοια, καθώς στοχεύει σε ένα πρώτο επίπεδο στη μόρφωση και επιμόρφωση των πολιτών ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή ένταξη καθώς και η

κινητικότητα τους στην αγορά εργασίας (είτε γεωγραφικά είτε εσωτερικά μέσω αλλαγής θέσεων και επαγγελμάτων) ενώ σε ένα δεύτερο, αλλά καθόλου υποδεέστερο επίπεδο, στοχεύει στη διαμόρφωση ατομικών χαρακτήρων, προσωπικοτήτων που η πνευματική τους καλλιέργεια λειτουργεί ως προτροπή για ενεργό συμμετοχή στα κοινά (Παπαδάκης, Σπυριδάκης, 2010:12)

Στο ευρύτερο πλαίσιο της πολιτικής απασχόλησης της ΕΕ συμπεριλαμβάνονται μέτρα θεσμικού χαρακτήρα, που ρυθμίζουν τη λειτουργία της αγοράς εργασίας, ρυθμίσεις που αφορούν τη λειτουργία κρατικών και ιδιωτικών φορέων οι οποίοι παρεμβαίνουν μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας, για την καλύτερη πληροφόρηση και λειτουργία της αγοράς, η λειτουργία κρατικών και ιδιωτικών δομών κατάρτισης για την ανάπτυξη δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, τη βελτίωση της απασχολησιμότητας ανέργων και την κάλυψη αναγκών της αγοράς εργασίας σε ειδικευμένο εργατικό δυναμικό, η παροχή οικονομικών ενισχύσεων (επιδομάτων) προς τους άνεργους (παθητικά μέτρα) και η εφαρμογή προγραμμάτων απασχόλησης και κατάρτισης (ενεργητικά μέτρα).

Στην κατηγορία των ενεργητικών μέτρων της κατάρτισης ανέργων εντάσσονται όλα τα συμπληρωματικά μέτρα, που αποσκοπούν στην παροχή γνώσεων και δεξιοτήτων στον άνεργο για την βελτίωση των προσόντων του και της απασχολησιμότητάς του ή την άμεση απασχόλησή του εντός 6 μηνών (Ευστρατόγλου, 2009:55).

Αναφορικά με την απασχόληση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενθαρρύνει τις εθνικές κυβερνήσεις να δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης, να μειώνουν τις ανισότητες που παρατηρούνται στην αγορά εργασίας, να στηρίζουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας τους και να παρακολουθούν τις πολιτικές απασχόλησης των χωρών της ΕΕ (europa.eu).

Σύμφωνα με το World Economic Forum, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η καταιγίδα αλλαγής επιχειρηματικών μοντέλων σε όλους τους τομείς, πρόκειται να εμφανιστούν νέες κατηγορίες θέσεων εργασίας με αποτέλεσμα να αλλάξουν τα προσόντα τα οποία απαιτούνται τόσο για τα παλιά όσο και για τα νέα επαγγέλματα και να μεταμορφώσουν τον τρόπο και τον τόπο εργασίας των ανθρώπων. Επιπλέον, ενδεχομένως να επηρεαστούν

διαφορετικά οι άντρες και οι γυναίκες εργαζόμενες και να αλλάξει η δυναμική του χάσματος των φύλων στην αγορά της εργασίας. Επομένως, θα απαιτηθούν νέες, εξειδικευμένες δεξιότητες από τους εργαζόμενους ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν σε αυτές τις αλλαγές.

Καθώς λοιπόν, οι απαιτούμενες δεξιότητες και προσόντα μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου, η ΕΕ έχει αναπτύξει μια σειρά πρωτοβουλιών με στόχο την ανάπτυξη των απαιτούμενων δεξιοτήτων, τη διαχείριση της διαθεσιμότητας των απαιτούμενων δεξιοτήτων με στόχο την πρόληψη τυχόν κενών και αναντιστοιχιών και τη διευκόλυνση της επίσημης αναγνώρισης των προσόντων στο εξωτερικό, ώστε οι πολίτες να μπορούν να ζουν, να σπουδάζουν και να εργάζονται οπουδήποτε στην Ευρώπη (europa.eu).

Είναι ξεκάθαρο ότι η κατάρτιση και η ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων των ανέργων αποτελεί την κυριότερη προϋπόθεση για την ένταξη ή επανένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Σύμφωνα με την μελέτη του Κώστα Ευστράτογλου (2009:85 – 86) αναφορικά με την αξιολόγηση της επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων στην Ελλάδα, ένα σύστημα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων περιλαμβάνει δέσμη συμπληρωματικών μέτρων για την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών κατάρτισης, στα οποία εντάσσονται:

- (α) ο εκσυγχρονισμός των Τοπικών Υπηρεσιών Απασχόλησης και η λειτουργική σύνδεσή τους με το Παρατηρητήριο Απασχόλησης και τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης καθώς και η σύσταση και λειτουργία του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης,
- (β) η δημιουργία θεσμικού πλαισίου για την καλύτερη εφαρμογή του μέτρου «Κατάρτιση Ανέργων σε Πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης», με την έκδοση υπουργικών αποφάσεων που προβλέπουν το Ενιαίο Σύστημα Διαχείρισης όλων των Ενεργειών Κατάρτισης, τη διαδικασία ανάθεσης της υλοποίησης όλων των προγραμμάτων κατάρτισης σε εξωτερικούς αναδόχους, το Ενιαίο Μητρώο Αξιολογητών των προσφερομένων προγραμμάτων από τα Κέντρα

Επαγγελματικής κατάρτισης και τη σύσταση Εθνικού Συμβουλίου Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση.

- (γ) το μέτρο "Επαγγελματική Κατάρτιση Ανέργων σε Πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης» για την απόκτηση τεχνικών/επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων.

Στην Κύπρο, την ευθύνη για την δημιουργία των προϋποθέσεων για προγραμματισμένη και συστηματική κατάρτιση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, σε όλα τα επίπεδα και σε όλους τους τομείς, για την ικανοποίηση των αναγκών της οικονομίας μέσα στα πλαίσια της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής του κράτους, την έχει η ΑνΑΔ (ιστοσελίδα της ΑνΑΔ).

Από την 1^η Ιανουαρίου του 2015, η ΑνΑΔ εισήγαγε το σύστημα Αξιολόγησης και Πιστοποίησης Συντελεστών Παροχής Κατάρτισης (ΑξιοΠιστοΣυν), βάσει του οποίου μόνο πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης και πιστοποιημένες Δομές Επαγγελματικής Κατάρτισης, έχουν την δυνατότητα συνεργασίας με την ΑνΑΔ για την εφαρμογή επιχορηγούμενων, συγχρηματοδοτούμενων ή/και προκηρυσσόμενων δραστηριοτήτων κατάρτισης. Επιπλέον, μόνο πιστοποιημένοι Εκπαιδευτές Επαγγελματικής Κατάρτισης έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν ως εκπαιδευτές σε επιχορηγούμενες, συγχρηματοδοτούμενες ή/και προκηρυσσόμενες από την ΑνΑΔ δραστηριότητες κατάρτισης.

Αναφορικά με την πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων, από την 1^η Απριλίου του 2017, ισχύουν από την ΑνΑΔ, οι αναθεωρημένες πρόνοιες του έργου «Επέκταση και Λειτουργία Συστήματος Επαγγελματικών Προσόντων (ΣΕΠ)», το οποίο απευθύνεται σε εργαζόμενους, ανέργους και οικονομικά αδρανείς και σκοπός του οποίου είναι η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού μέσω της αξιολόγησης και πιστοποίησης των επαγγελματικών προσόντων των υποψηφίων ώστε να διευκολύνεται η εξασφάλιση εργασίας στους ανέργους και αδρανείς και η ανέλιξη των εργοδοτούμενων.

Αναφορικά με την κατάρτιση και απόκτησης εργασιακής πείρας ανέργων και ληπτών ΕΕΕ, στην ιστοσελίδα της ΑνΑΔ αναφέρονται, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα προγράμματα:

- (α) Πρόγραμμα κατάρτισης ανέργων: Σκοπός του είναι η παροχή αρχικής ή/και συνεχιζόμενης κατάρτισης σε ανέργους, με στόχο την ουσιαστική βελτίωση των γνώσεων και δεξιοτήτων τους για παραγωγική ένταξη ή επανένταξη τους στην απασχόληση και για να μπορέσουν να απασχοληθούν σε επαγγέλματα στα οποία υπάρχει ζήτηση εργατικού δυναμικού.
- (β) Πρόγραμμα κατάρτισης ανέργων στον Τομέα των Ξενοδοχείων και Εστιατορίων: Η πρόσκληση για υποβολή αιτήσεων συμμετοχής έληξε στις 30 Δεκεμβρίου του 2016.
- (γ) Σχέδιο Κατάρτισης Μακροχρόνια Ανέργων σε Επιχειρήσεις/Οργανισμούς (De Minimus): Σκοπός είναι η προσφορά ευκαιριών σε μακροχρόνια άνεργους στη ΔΥΑ για πάνω από 6 συνεχόμενους μήνες μέχρι την ημερομηνία εγχοδότησής τους από την επιχείρηση/οργανισμό που αιτείται συμμετοχή στο σχέδιο, ηλικίας κάτω των 60 ετών, να εξασφαλίσουν κατάλληλη για τα προσόντα τους εργασία και να αποκτήσουν εργασιακή πείρα και εξειδικευμένες συμπληρωματικές γνώσεις και δεξιότητες, η συμβολή στην αύξηση της απασχόλησης και μείωσης της ανεργίας μέσα από την απασχόληση και κατάρτιση μακροχρόνια ανέργων και η στελέχωση των επιχειρήσεων/οργανισμών με ικανό και καταρτισμένο προσωπικό μέσω της εργοδότησης και εξατομικευμένης κατάρτισης ανέργων. Η πρόσκληση για υποβολή αιτήσεων συμμετοχής λήγει στις 31 Δεκεμβρίου του 2018.
- (δ) Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για την Πρόσληψη Δικαιούχων ΕΕΕ σε συνδυασμό με Τρίμηνη Κατάρτιση: Σκοπός της τρίμηνης κατάρτισης είναι η παροχή ευκαιριών πρακτικής κατάρτισης και απόκτησης εργασιακής πείρας σε δικαιούχους ΕΕΕ, για τη βελτίωση της απασχολησιμότητάς τους και την προετοιμασία της εργοδότησής τους σε συγκεκριμένη επιχείρηση/οργανισμό ιδιωτικού δικαίου. Η πρόσκληση για συμμετοχή επιχειρήσεων/οργανισμών έληξε στις 28 Φεβρουαρίου του 2018.
- (ε) Σχέδιο Στελέχωσης Επιχειρήσεων με Απόφοιτους Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (De Minimus): Σκοπός του είναι η προσφορά ευκαιριών σε απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ηλικίας κάτω των 30 ετών, να εξασφαλίσουν κατάλληλη για τα προσόντα τους εργασία και να αποκτήσουν εργασιακή πείρα και εξειδικευμένες

συμπληρωματικές γνώσεις και δεξιότητες καθώς και η αναβάθμιση της διεύθυνσης, βελτίωσης της λειτουργίας και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων/οργανισμών σε όλους τους τομείς της οικονομίας μέσω της απασχόλησης και κατάρτισης προσοντούχων ατόμων και της στελέχωσης τους με απόφοιτους σε κατάλληλες θέσεις.

- (στ) Σχέδιο Τοποθέτησης Δικαιούχων ΕΕΕ για απόκτηση εργασιακής πείρας στον Δημόσιο και ευρύτερο Δημόσιο Τομέα: Σκοπός είναι η παροχή ευκαιριών απόκτησης εργασιακής πείρας σε δικαιούχους ΕΕΕ ικανούς για εργασία, για την βελτίωση της απασχολησιμότητάς τους και την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας. Εξ όσων αναφέρεται στην ιστοσελίδα της ΑνΑΔ, το σχέδιο είναι στο τελικό στάδιο της υλοποίησής του και δεν υπάρχει η δυνατότητα υποβολής νέων αιτήσεων τοποθέτησης νέων δικαιούχων ΕΕΕ για απόκτηση εργασιακής πείρας.
- (ζ) Προγράμματα κατάρτισης ανέργων για την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών φροντίδας: Σκοπός είναι η παροχή αρχικής ή/και συνεχιζόμενης κατάρτισης σε ανέργους, με στόχο την ουσιαστική βελτίωση των γνώσεων και δεξιοτήτων τους για παραγωγική ένταξη ή επανένταξή τους στην απασχόληση και για να μπορέσουν να απασχοληθούν σε επαγγέλματα στα οποία υπάρχει ζήτηση εξειδικευμένου εργατικού προσωπικού. Η πρόσκληση για υποβολή αιτήσεων συμμετοχής λήγει στις 17 Ιανουαρίου του 2019.

Αν και υπάρχουν προγράμματα και σχέδια επαγγελματικής κατάρτισης, εντούτοις από την έρευνα που έγινε για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, προκύπτει ότι δεν καλείται ικανοποιητικός αριθμός ληπτών ΕΕΕ να συμμετέχουν σε αυτά. Επομένως καθίσταται επιτακτική η ανάγκη για εφαρμογή μηχανισμών που να διασφαλίζουν καταρχήν την εγγραφή των ληπτών ΕΕΕ στο Μητρώο της ΔΥΑ είτε για εξεύρεση εργασίας είτε για εξεύρεση εργασίας με καλύτερους όρους και στη συνέχεια για τη συμμετοχή τους στα προγράμματα/σχέδια επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης εργασιακής πείρας.

Θα πρέπει επιπλέον, να γίνεται σωστή αξιολόγηση των προσόντων (μορφωτικό επίπεδο, δεξιότητες, ικανότητες) των ληπτών ΕΕΕ ώστε να τους προτείνεται το κατάλληλο

πρόγραμμα/σχέδιο για την κατάρτισή τους ώστε αυτή να είναι βοηθητική, επικοδομητική και αποτελεσματική.

4.4. Ο ρόλος των ΥΚΕ

Οι κοινωνικές υπηρεσίες αποτελούν υπηρεσίες άμεσης φροντίδας που προϋποθέτουν μία σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των ληπτών και των φορέων παροχής. Επομένως, απαιτούν οργανωμένες θεσμικές και διοικητικές παρεμβάσεις για την εξασφάλιση αποτελεσματικών λύσεων που θα καλύπτουν ορθολογικά τις απαιτήσεις των ενδιαφερομένων (Αμίτσης, 2001:23).

Ένα ολοκληρωμένο δίκτυο κοινωνικών υπηρεσιών στις σύγχρονες κοινωνίες πρέπει να έχει συγκεκριμένους σκοπούς, τα μέσα για την επίτευξή τους και την αποτίμηση της αποδοτικότητας του συστήματος (Σταθόπουλος, 1999:229).

Σύμφωνα με τον Pascal, οι κοινωνικές υπηρεσίες πρέπει να έχουν πέντε βασικούς στόχους, οι οποίοι είναι η προστασία των ατόμων με διάφορες μορφές ανικανότητας, η ενημέρωση και βοήθεια προς το καταναλωτικό κοινό σχετικά με τις παρεχόμενες κοινωνικές υπηρεσίες, τη σημασία και την χρησιμότητά τους, η ανάπτυξη κοινωνικής ευθύνης και λειτουργικότητας των πολιτών με προγράμματα και υπηρεσίες οι οποίες αποσκοπούν στην υποστήριξη της οικογένειας, την κοινωνική ψυχαγωγία, την υγεία, η προώθηση νομοθεσίας και κοινωνικών παρεμβάσεων με σκοπό την παροχή ίσων ευκαιριών στους πολίτες μιας κοινωνίας και η θεσμοθέτηση μέτρων για την στοιχειώδη οικονομική επάρκεια. Αυτός ο στόχος αφορά την βελτίωση της οικονομικής κατάστασης ατόμων και ομάδων οι οποίες δεν έχουν την δυνατότητα, μέσα από τους μηχανισμούς της αγοράς να εξασφαλίσουν μια οικονομική ανεξαρτησία (Pascal, 1969).

Οι ΥΚΕ στελεχώνονται κυρίως από Κοινωνικούς Λειτουργούς οι οποίοι ειδικεύονται στην Κοινωνικής Εργασία.

Στον Νόμο προβλέπεται η συμβουλευτική κοινωνική εργασία με αποδέκτες τους λήπτες ΕΕΕ.

Ο όρος «συμβουλευτική κοινωνική εργασία» δεν σημαίνει την παροχή συμβουλών στον εξυπηρετούμενο, αφού η έννοια αυτή παραπέμπει σε μια κάθετη ιεραρχική σχέση, κάτι που είναι δεοντολογικά ανεπίτρεπτο αλλά παραπέμπει στην έννοια του «συν-βουλευόμαι», δηλαδή «σκέφτομαι με κάποιον σε μια σχέση ισοτιμίας» (Κανδυλάκη, 2001).

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί οι οποίοι έχουν εξειδίκευση στην κοινωνική εργασία με κοινότητα, μεταξύ άλλων, ασχολούνται και με προγράμματα ανάπτυξης ανθρώπινων πόρων μέσω των οποίων παρέχεται υποστήριξη σε μακροχρόνια άνεργους ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες και προσόντα για εξεύρεση εργασίας καθώς και συμβουλευτική βοήθεια και επαγγελματικός προσανατολισμός σε νέους με στόχο την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και ένταξή τους στην αγορά εργασίας (Σταθόπουλος, 2000:35).

Βασική επιδίωξη της κοινωνικής εργασίας είναι η ενίσχυση και η αποκατάσταση της λειτουργικής ικανότητας του ατόμου, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από τις σχέσεις αλληλεπίδρασης του ίδιου με το σημαντικό, γι' αυτό, περιβάλλον. Δηλαδή, η Κοινωνική Εργασία είναι ένα σύστημα παροχής υπηρεσιών, που παρεμβάλλεται στη σημαντική σχέση ατόμου – περιβάλλοντος, με σκοπό να βοηθήσει στην ενίσχυση ή στην αποκατάσταση της ισορροπίας της, εφόσον αυτή έχει διαταραχθεί. Η πρόληψη και η αντιμετώπιση καταστάσεων είναι στοιχεία εσωγενή της φύσης της Κοινωνικής Εργασίας και οι επαγγελματικές παρεμβάσεις, όποιες και να είναι κάθε φορά ο στόχος τους, γίνονται είτε για να αποτραπεί ένας κίνδυνος που απειλεί τη σχέση του ατόμου και του περιβάλλοντος είτε για να αντιμετωπιστεί μια προβληματική κατάσταση (Κατσορίδου Παπαδοπούλου, 2002:20).

Η σημαντικότητα του ρόλου των ΥΚΕ στην Κύπρο, καθορίζεται από τον ίδιο τον Νόμο αλλά και από την διάρθρωση των Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αφού, όπως αναφέρεται στο Κεφάλαιο 2 της παρούσας μελέτης, στις ΥΚΕ παρέμεινε η πιο ουσιαστική ευθύνη, η προσωπική επαφή με δυσπραγούντες και

αναξιοπαθούντες πολίτες, ιδιαίτερα με όσους λαμβάνουν ΕΕΕ, με σκοπό την ποικιλότητα στηρίξή τους, ως στον Νόμο προβλέπεται.

Όμως, όπως φάνηκε από την έρευνα που διεξήχθη για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, πραγματοποιούνται συναντήσεις των λειτουργών των ΥΚΕ μόνο με πολύ λίγους λήπτες ΕΕΕ και όσες πραγματοποιούνται είναι τυπικές και όχι ουσιαστικές. Δηλαδή, οι λειτουργοί αρκούνται μόνο στην επιβεβαίωση κάποιων πληροφοριών που αναφέρονται στην αίτηση για χορήγηση ΕΕΕ χωρίς να προχωρούν σε αξιολόγηση των δεδομένων του λήπτη σχετικά με τον προγραμματισμό δράσεων για την επαγγελματική, συμβουλευτική καθοδήγηση και την ψυχοκοινωνική στήριξη και την κοινωνική αποκατάστασή του.

Θεωρώ ότι αν οι ΥΚΕ στελεχωθούν με επαρκή αριθμό λειτουργών ώστε να είναι εφικτή η πραγματοποίηση συναντήσεων, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, με όλους τους λήπτες ΕΕΕ, αφενός θα καταστεί δυνατός ο έλεγχος της εφαρμογής του Νόμου από τους λήπτες και αφετέρου θα καταστεί δυνατή η ουσιαστική στήριξη και παροχή συμβουλών στους λήπτες, ώστε να ενταχθούν ή επανενταχθούν στην αγορά εργασίας και να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους.

4.5. Παροχή διευκολύνσεων, δημιουργία υποδομών και αλλαγή της Νομοθεσίας ώστε να επιτευχθεί η ένταξη ή επανένταξη στην αγορά εργασίας και η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των ληπτών ΕΕΕ

Ένταξη ή επανένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας

Η επίλυση προβλημάτων που αφορούν την γυναικεία απασχόληση δεν πρέπει να αναμένεται ούτε από την διεκδίκηση της ισοτιμίας ανδρών και γυναικών ούτε από την εργασιακή πολιτική. Εξαρτάται από την αποτελεσματικότητα της αντιμετώπισής τους από το πλέγμα των επιμέρους κοινωνικών πολιτικών. Η όποια μονοσήμαντη αντιμετώπισή

τους δεν είναι απλώς καταδικασμένη σε αποτυχία αλλά είναι επικίνδυνη για την κοινωνική συνοχή (Μούσουρου, 2005:178).

Την περίοδο 2010 - 2011, ο Δήμος Λεμεσού, μετά από αίτησή του, ανέλαβε σαν συντονιστής εταίρος, το πρόγραμμα Ευρώπη για τους Πολίτες (Europe for Citizens) με θέμα «η Εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Χάρτη για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες Αναφορικά με τα Εξαρτώμενα Άτομα (παιδιά, ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρίες). Στο πρόγραμμα συμμετείχαν και οι Δήμοι Θεσσαλονίκης, Ηρακλείου Κρήτης και Φιλιππούπολης Βουλγαρίας. Είχα την χαρά και την τύχη να συντονίζω τις εργασίες του προγράμματος και να συντάξω τα τελικά πορίσματα, το κυριότερο από τα οποία είναι ότι η Πολιτεία πρέπει να φροντίσει ώστε να δοθούν όλες οι διευκολύνσεις προς την γυναίκα προκειμένου να της δοθεί η ευκαιρία να βγει στην αγορά εργασίας, να ανελιχθεί στην εργασία της χωρίς να παραμελεί την οικογένειά της ή οποιοδήποτε μέλος της οικογένειάς της ενδεχομένως χρειάζεται την προσοχή και την φροντίδα της και να μπορεί να επιτελεί με σωστό τρόπο τους ρόλους της συζύγου, της μητέρας, της εργαζομένης, της πολιτικού κ.λ.π. Με άλλα λόγια, το κράτος θα πρέπει να φροντίσει ώστε η γυναίκα να πετύχει την συμφιλίωση της επαγγελματικής με την προσωπική ζωή, παρέχοντάς της διευκολύνσεις και υποδομές και εφαρμόζοντας πολιτικές προς αυτήν την κατεύθυνση.

Κάποιες από αυτές τις διευκολύνσεις, υποδομές και πολιτικές είναι οι ακόλουθες:

1. Η αύξηση της χρονικής περιόδου της άδειας μητρότητας ώστε να δοθεί στην μητέρα η ευκαιρία να μείνει για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα με το παιδί της.
2. Η παροχή κινήτρων σε ιδιώτες για τη δημιουργία περισσότερων βρεφοκομικών και παιδικών σταθμών κατά τις εργάσιμες ώρες.
3. Η θεσμοθέτηση του ολόημερου Σχολείου.
4. Η αύξηση της κρατικής χορηγίας προς τις Εθελοντικές Οργανώσεις οι οποίες λειτουργούν κέντρα για την απασχόληση, φύλαξη και φροντίδα ατόμων με ειδικές ανάγκες, αφού η συντριπτική πλειοψηφία αυτών των κέντρων λειτουργούν από Εθελοντικές Οργανώσεις και όχι από το Κράτος.

5. Η παραχώρηση πολεοδομικών ή/και φορολογικών κινήτρων σε μεγάλες επιχειρήσεις να δημιουργήσουν στις εγκαταστάσεις τους, παιδικό και βρεφικό σταθμό καθώς και αίθουσα θηλασμού.
1. Η προώθηση της παροχής υψηλής ποιότητας παιδείας σε πολύ μικρότερες ηλικίες από τις καθορισμένες, όπως εισηγήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάιο του 2018.
2. Η αύξηση της περιόδου για την οποία χορηγείται επίδομα πατρότητας.

Ένταξη ή επανένταξη των ατόμων με αναπηρίες, των ατόμων με κώφωση και των ατόμων με τύφλωση στην αγορά εργασίας

Τα άτομα με αναπηρίες αντιμετωπίζουν αρκετές δυσκολίες στην προσπάθειά τους να κοινωνικοποιηθούν και να ενταχθούν στην αγορά εργασίας λόγω της έλλειψης υποδομών για την προσβασιμότητα τους αλλά και λόγω των στερεότυπων που επικρατούν στην κοινωνία μας και ιδιαίτερα της αντίληψης ότι τα άτομα με αναπηρίες δεν είναι ικανά για εργασία. Αυτήν την αντίληψη, δυστυχώς συντηρεί και ο Νόμος, αφού αναφέρεται στην εγγραφή στο Μητρώο της ΔΥΑ ατόμων ικανών για εργασία, αποκλείοντας έτσι από τις ευκαιρίες εργοδότησης τα άτομα με αναπηρίες.

Επομένως, σημαντικός παράγοντας για την ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας είναι ο πολεοδομικός σχεδιασμός, αφού οι άνθρωποι ζούμε κατ' εξοχήν σε οικισμούς και κοινότητες διαφόρων ειδών και μεγεθών, που προσφέρουν κοινωνικές παροχές, απασχόληση και κατάλληλο φυσικό και κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον για διαβίωση και ανάπτυξη των ατόμων και των ομάδων (Ιατρίδης, 2002:33).

Αν και η Κύπρος έχει υπογράψει την Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, εντούτοις η Ειδική Επιτροπή του ΟΗΕ, στην έκθεση της σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης από την Κυπριακή Δημοκρατία, προβαίνει σε 68 αρνητικές διαπιστώσεις και σε μόνο 4 θετικές οι οποίες αφορούν την αναγνώριση της Κυπριακής Νοηματικής Γλώσσας ως επίσημης γλώσσας, την δέσμευση του Κράτους να υιοθετήσει ένα νέο στρατηγικό Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την αναπηρία με στόχο την περαιτέρω ενσωμάτωση της Σύμβασης στην εθνική νομοθεσία και τους κανονισμούς, τη συνέχιση της

διαδικασίας της αποϊδρυματοποίησης των ατόμων με αναπηρίες που χρειάζονται ψηλό επίπεδο υποστήριξης και τη φιλοδοξία του Κράτους να στηρίξει οικονομικά τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των ατόμων με αναπηρίες για βελτίωση της συμμετοχής τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων του Κράτους μέρους.

Δυστυχώς στο θέμα της προσβασιμότητας οι διαπιστώσεις είναι αρνητικές.

Ως εκ τούτου καθίσταται επιτακτική ανάγκη να βελτιωθούν ή να στηθούν εκείνες οι υποδομές που θα επιτρέπουν την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρίες σε κτίρια, δρόμους, πλατείες, υπηρεσίες και γενικά να τους παρέχουν την ευκαιρία να διακινούνται μέσα στην πόλη και να εργάζονται εκτός του δικού τους χώρου όπως ο κάθε άλλος άνθρωπος.

Θεσμοθέτηση του κατώτατου μισθού για όλα τα επαγγέλματα

Η ισχύουσα Νομοθεσία προβλέπει κατώτατο μισθό μόνο για τους πωλητές, τους γραφείς, τους νοσηλευτικούς βοηθούς, τους βοηθούς παιδοκόμους, τους βοηθούς βρεφοκόμους, τους σχολικούς βοηθούς, τους φρουρούς, τους φροντιστές και τους καθαριστές.

Αυτό δυστυχώς δίνει το δικαίωμα σε εργοδότες σε άλλα επαγγέλματα, ειδικά σε τεχνικά επαγγέλματα, να προσφέρουν πολύ χαμηλούς μισθούς, ίσως και χαμηλότερους από το ποσό του ΕΕΕ, έτσι ώστε αρκετοί άνεργοι να προτιμούν να λαμβάνουν ΕΕΕ αντί να εργάζονται. Αυτό το συμπέρασμα προκύπτει και από την έρευνα που διεξήχθη για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, όπως αναφέρεται πιο πάνω.

Επομένως, η θεσμοθέτηση κατώτατου μισθού για όλα τα επαγγέλματα και μάλιστα μισθού μεγαλύτερου από το ποσό του ΕΕΕ, θα συντείνει στην ένταξη ληπτών ΕΕΕ στην αγορά εργασίας.

Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις

Σε δημοσιογραφική διάσκεψη για την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 11 Ιανουαρίου του 2018, ο Υπουργός Εσωτερικών παρουσίασε Νομοσχέδιο με τίτλο «ο περί της Δημιουργίας και Διατήρησης Μητρώου Εγγραφής Κοινωνικών Επιχειρήσεων Νόμος του 2018».

Για να αναγνωρισθεί μια επιχείρηση ως κοινωνική επιχείρηση, θα πρέπει να πληροί σωρευτικά τα κριτήρια είτε της κοινωνικής επιχείρησης γενικού σκοπού είτε της κοινωνικής επιχείρησης ένταξης. Κοινά κριτήρια των δύο ειδών κοινωνικών επιχειρήσεων είναι ότι πρέπει να παρέχουν υπηρεσίες ή αγαθά στη βάση ενός επιχειρηματικού μοντέλου και η επιχείρηση θεωρείται ότι πληροί τη συγκεκριμένη προϋπόθεση εφόσον το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων της προέρχεται από επιχειρηματική δραστηριότητα και επιπλέον, ότι πρέπει να διοικούνται με τρόπο επιχειρηματικό, υπεύθυνο και διαφανή, ιδίως με τη συμμετοχή μελών ή/και εργαζομένων ή/και πελατών ή/και άλλων ενδιαφερομένων μερών που επηρεάζονται από τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες και δεν αποτελεί κρατική επιχείρηση. Η διαφορά τους εστιάζεται στον πρώτιστο σκοπό λειτουργίας της κάθε μιας. Συγκεκριμένα, πρώτιστος σκοπός λειτουργίας της κοινωνικής επιχείρησης γενικού σκοπού είναι η κοινωνική αποστολή μέσω της προώθησης θετικών κοινωνικών ή/και περιβαλλοντικών δράσεων με γνώμονα το συμφέρον της κοινωνίας ενώ πρώτιστος σκοπός λειτουργίας της κοινωνικής επιχείρησης ένταξης είναι η κοινωνική αποστολή μέσω της εργοδότησης 40% κατ' ελάχιστο, του εργατικού δυναμικού της επιχείρησης της, ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, όπως αυτές καθορίζονται κατά καιρούς με σχετικό διάταγμα. Επιπλέον, η κοινωνική επιχείρηση γενικού σκοπού πρέπει να επενδύει τουλάχιστον το 70% των κερδών της για την προώθηση της κοινωνικής αποστολής και την επίτευξη του πρωταρχικού της σκοπού και να εφαρμόζει προκαθορισμένες διαδικασίες και κανόνες σε ό,τι αφορά τη διανομή κερδών προς τα μέλη, τους μετόχους και ιδιοκτήτες, προκειμένου να διασφαλίζει την οικονομική βιωσιμότητα (άρθρο 5 του Νομοσχεδίου).

Επομένως, οι κοινωνικές επιχειρήσεις μπορούν να αποτελέσουν ένα σημαντικό τρόπο ένταξης ή επανένταξης ανέργων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, στην αγορά εργασίας αν πρόκειται για κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης. Αλλά ακόμα και αν πρόκειται για κοινωνικές επιχειρήσεις γενικού σκοπού, μπορούν να προωθούν κοινωνικές δράσεις οι οποίες σχετίζονται με την ποικιλότητα στήριξη ληπτών ΕΕΕ προκειμένου να αποφύγουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και να τους δοθούν εφόδια ώστε να καταφέρουν να ενταχθούν ή επανενταχθούν στην αγορά εργασίας.

Σύμφωνα με την παρουσίαση του Υπουργού Εσωτερικών στην πιο πάνω αναφερόμενη δημοσιογραφική διάσκεψη, στην ΕΕ λειτουργούν περίπου 2 εκατομμύρια κοινωνικές επιχειρήσεις, οι οποίες εκπροσωπούν το 10% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος και προσκομίζουν κέρδη από τα οποία επωφελούνται κοινωνικά σύνολα πέραν των ιδιοκτητών και των μετόχων. Επιπλέον, εργοδοτούν πέραν των 11 εκατομμυρίων εργαζομένων και εκπροσωπούν το 6% της εργοδότησης στην ΕΕ.

Σε εκδήλωση/ημερίδα η οποία οργανώθηκε το 2017 στις Βρυξέλες, υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής και Οικονομικής Επιτροπής, ο Υπουργός Εργασίας του Λουξεμβούργου, Νίκολας Σμιντ, ανέφερε ότι η κοινωνική οικονομία έχει σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει, καλύπτοντας πεδία, που δεν καλύπτει η οικονομία της αγοράς. Συγκεκριμένα, προσφέρει εργασία σε ανθρώπους από ευάλωτες ομάδες, που αδυνατούν να βρουν σε άλλους κλάδους. Παράλληλα προσφέρει ποιοτική απασχόληση, δουλειά με νόημα, μπορεί να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και να αποτρέψει τον κοινωνικό αποκλεισμό (Καπερναράκου, 1/8/2017).

Παραδείγματα επιτυχημένων κοινωνικών επιχειρήσεων αποτελούν:

- Η αλυσίδα εστιατορίων «Fifteen», μια παγκόσμια κοινωνική επιχείρηση η οποία ιδρύθηκε το 2002 από τον γνωστό σεφ Τζέιμι Όλιβερ με στόχο αφενός την προσφορά δεύτερης ευκαιρίας σε άνεργους νέους ώστε να αλλάξουν το μέλλον τους μέσα από τη μαγεία του φαγητού και αφετέρου η προσφορά στους πελάτες υπέροχου φαγητού σε συνδυασμό με άριστη εξυπηρέτηση. Τα κέρδη του εστιατορίου καταλήγουν στην φιλανθρωπική εταιρεία «Jamie Oliver Foundation».
- Ο κοινωνικός συνεταιρισμός «Noncello» ο οποίος ιδρύθηκε το 1981 στην Πορντενόνε της Ιταλίας με πρωτοβουλία τριών ψυχιάτρων και έξι ασθενών του ψυχιατρείου της περιοχής μετά από την κατάργηση των ψυχιατρικών ασύλων. Αρχικά πρόσφερε υπηρεσίες καθαρισμού σε νοσοκομεία και πανεπιστήμια, στη συνέχεια μισθωτοί του συνεταιρισμού εξειδικεύτηκαν στην φροντίδα ηλικιωμένων και ατόμων που πάσχουν από ψυχικές ασθένειες και έπειτα επεκτάθηκε και στον περιβαλλοντικό τομέα.

- Η «Ηλιακτίδα» δημιουργήθηκε στην Μυτιλήνη το 1999 με σκοπό την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού των ατόμων με αναπηρίες και των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού από το κοινωνικό σύνολο, μέσω της εργασιακής απασχόλησης. Κατάφερε να αποδείξει ότι τα άτομα με προβλήματα υγείας αλλά και τα άτομα που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού μπορούν να αναλάβουν δράσεις και να επανενταχθούν στην κοινωνία (Μιχαλόπουλος).

Λειτουργία μικρών επιχειρήσεων με κρατική χορηγία

Ένα μέτρο στήριξης ληπτών ΕΕΕ για να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση, θα μπορούσε να ήταν η δημιουργία ενός κρατικού ταμείου μέσω του οποίου να δανειοδοτούνται μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να λειτουργούν από το σπίτι είτε μέσω του διαδικτύου, όπως είναι η κατασκευή και πώληση faux bijoux.

Συγκεκριμένα, θα μπορούσε να δοθεί δάνειο ύψους μέχρι €5.000 για την αγορά των υλικών που χρειάζονται για την κατασκευή των faux bijoux, με ευνοϊκούς όρους αποπληρωμής και με πάρα πολύ χαμηλό ή καθόλου επιτόκιο.

Με αυτό τον τρόπο θα μπορεί κάποιος/α λήπτης ΕΕΕ που διαθέτει τις απαιτούμενες δεξιότητες ή/και κάποιο χόμπι, να τα αναδείξει και να τα αξιοποιήσει ώστε να βελτιώσει την οικονομική κατάστασή του/της.

Αξιοποίηση ανεκμετάλλευτης ακίνητης ιδιοκτησίας

Στην έρευνα που διεξήχθη για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, κάποιοι ερωτηθέντες ανέφεραν ότι είναι ιδιοκτήτες ακινήτων σε χωριά (χωράφια), την οποία θα αξιοποιούσαν αν μπορούσαν.

Προφανώς δεν διαθέτουν τους οικονομικούς πόρους ή και την τεχνογνωσία για να την αξιοποιήσουν.

Την τεχνογνωσία θα μπορούσαν να την λάβουν από το Τμήμα Γεωργίας. Συγκεκριμένα, λειτουργοί του Τμήματος Γεωργίας, θα μπορούσαν να επισκεφθούν τα αναξιποίητα ακίνητα και να συμβουλευθούν τους ιδιοκτήτες τους σχετικά με τα είδη που θα

μπορούσαν να καλλιεργούσαν. Επιπλέον, οι ιδιοκτήτες θα μπορούσαν να λάβουν συμβουλή από τον Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών αναφορικά με την επιδότησή τους. Την χρηματοδότηση θα μπορούσαν να την λάβουν από το κρατικό ταμείο για την επιχορήγηση μικρών επιχειρήσεων, που αναφέρεται πιο πάνω

Πρόσληψη ανέργων σε Δήμους, με ειδικούς όρους

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι παρατηρείται έλλειψη αστυνόμευσης προκειμένου να προληφθούν και παταχθούν παρανομίες όπως η παράνομη στάθμευση, η ρύπανση και διάφορα είδη οχληριών.

Ένας τρόπος επίλυσης αυτού του προβλήματος, θα μπορούσε να ήταν η πρόσληψη από τους Δήμους ανέργων με ειδικούς όρους. Δηλαδή, σε συνεργασία με την ΔΥΑ, να προσληφθούν άνεργοι οι οποίοι αφού λάβουν την εκπαίδευση που λαμβάνουν οι δημοτικοί τροχονόμοι, να κυκλοφορούν ανά βάρδιες στην πόλη, είτε πεζοί είτε με ποδήλατα και να εκδίδουν εξώδικα πρόστιμα σε όσους παραβαίνουν την νομοθεσία αναφορικά με την στάθμευση οχημάτων, την προστασία του περιβάλλοντος και την αποτροπή οχληρίας. Η αμοιβή αυτών των ατόμων μπορεί να αντιστοιχεί σε κάποιο ποσοστό επί των εξωδίκων που θα εκδίδουν και θα θεωρούνται αυτοεργοδοτούμενοι από τους οποίους οι Δήμοι θα αγοράζουν υπηρεσίες.

Αξιοποίηση των μέτρων, πρακτικών και πολιτικών που εισηγείται η ΕΕ και των αντίστοιχων κονδυλίων που προσφέρει

Η αξιοποίηση όλων των μέτρων, πρακτικών και πολιτικών που εισηγείται η ΕΕ καθώς και των αντίστοιχων κονδυλίων, είναι αρκετά σημαντική για την προσπάθεια ένταξης ή επανένταξης ληπτών ΕΕΕ στην αγορά εργασίας και την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού τους.

Επομένως, θα πρέπει να εφαρμοστούν μηχανισμοί ενημέρωσης της Κυπριακής Δημοκρατίας για ευρωπαϊκά προγράμματα και στη συνέχεια ενημέρωσης των ενδιαφερομένων, είτε αυτοί είναι κρατικές υπηρεσίες είτε είναι ιδιώτες στους οποίους

μπορεί να ανατεθεί από το κράτος κάποιου προγράμματος και κατ' επέκταση, ενημέρωσης των ενδιαφερομένων να επωφεληθούν από αυτά τα προγράμματα.

Η ΕΕ παρέχει εξαιρετικές ευκαιρίες για παροχή κινήτρων και το σημαντικότερο είναι ότι προσφέρει και την χρηματοδότησή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Επίλογος

Όπως προαναφέρθηκε, στόχος της παρούσας μελέτης είναι η διαπίστωση κατά πόσο στην Κύπρο εφαρμόζονται οι Νομοθεσίες, μέτρα, πρακτικές και πολιτικές για την βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των ληπτών ΕΕΕ, κυρίως με την ένταξη ή επανένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Για την εκπόνηση της μελέτης, έγινε έρευνα στην ισχύουσα νομοθεσία, σε βιβλιογραφία αλλά και στις αρμοδιότητες και στον τρόπο λειτουργίας των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών και επιπλέον, διεξήχθη ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίου, ανάμεσα σε 50 λήπτες ΕΕΕ ώστε να διαφανεί η πραγματική διάσταση του ζητήματος που λέγεται «παροχή ΕΕΕ» και κατά πόσο το κράτος αρκείται μόνο σε αυτό το μέτρο ή στοχεύει στην προσωρινότητά του, προσπαθώντας ταυτόχρονα με την παροχή του να εντάξει ή επανεντάξει τους λήπτες ΕΕΕ στην αγορά εργασίας και γενικά να τους προσφέρει κίνητρα και ευκαιρίες για την βελτίωση της οικονομικής κατάστασής τους.

Η μελέτη λοιπόν, καταδεικνύει ότι αν και στην Κύπρο υπάρχει ένα σχετικά ικανοποιητικό Νομοθετικό πλαίσιο αλλά και προγράμματα, πρακτικές και πολιτικές για την ένταξη ή επανένταξη των ληπτών ΕΕΕ στην αγορά εργασίας και γενικά για την βελτίωση της οικονομικής κατάστασής τους, εντούτοις είναι έντονη η έλλειψη συντονισμού ανάμεσα σε αρμόδιες αρχές όπως είναι η ΥΔΕΠ, οι ΥΚΕ, η ΔΥΑ και η ΑνΑΔ.

Επιπλέον, είναι ξεκάθαρο ότι απουσιάζουν οι μηχανισμοί ελέγχου της εφαρμογής του Νόμου αλλά και η μηχανισμοί ενημέρωσης των ληπτών ΕΕΕ για προγράμματα κατάρτισης και απόκτησης εργασιακής πείρας.

Ακόμα πιο έντονη φαίνεται να είναι η υποστελέχωση των αρμοδίων Κρατικών Υπηρεσιών όπως είναι η ΥΚΕ, η ΥΔΕΠ και η ΔΥΑ, με αποτέλεσμα να μη γίνεται αξιολόγηση των δεδομένων του κάθε λήπτη ΕΕΕ, να μην υπάρχει επικοινωνία ανάμεσα στους λειτουργούς αυτών των υπηρεσιών και τους λήπτες ΕΕΕ και κατ' επέκταση να μην επιτυγχάνεται η ένταξη ή επανένταξη των ληπτών ΕΕΕ στην αγορά εργασίας αλλά ούτε η αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού τους.

Άποψή μου είναι ότι όσες περισσότερες προϋποθέσεις και κριτήρια περιλαμβάνονται σε ένα Νόμο τόσο πιο περίπλοκος, δύσκολος, γραφειοκρατικός και πολυέξοδος γίνεται ο έλεγχος της εφαρμογής του.

Ως εκ τούτου τείνω να είμαι υπέρ της χορήγησης ΒΕΕ σε όλους τους ενήλικες Κύπριους πολίτες χωρίς προϋποθέσεις.

Με την εφαρμογή αυτής της πολιτικής μπορούν να επιτευχθούν τα πιο κάτω:

- Αποσυμφόρηση των αρμοδίων Κρατικών Υπηρεσιών από αρμοδιότητες που έχουν να κάνουν με τον έλεγχο των αιτήσεων για χορήγηση ΕΕΕ.
- Μείωση της γραφειοκρατίας
- Οι λειτουργοί που ασχολούνται με τον έλεγχο των αιτήσεων για χορήγηση ΕΕΕ θα επικεντρωθούν σε κατ' ιδίαν συναντήσεις με ευπαθείς ομάδες πολιτών για αξιολόγηση των δεδομένων τους και ουσιαστική προσπάθεια στήριξής τους.
- Όλοι οι πολίτες θα απολαμβάνουν την ασφάλεια ενός ελάχιστου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης.
- Οι άνεργοι πολίτες δεν θα αναγκάζονται να συμβιβάζονται σε εργασίες υποδεέστερες των προσόντων τους, ενώ οι εργοδότες θα αναγκάζονται να προσφέρουν μισθούς πολύ υψηλότερους από το ΒΕΕ προκειμένου να στελεχώσουν τις επιχειρήσεις τους.
- Όσα περισσότερα εισοδήματα θα έχουν οι πολίτες τόσα περισσότερα χρήματα θα ξοδεύουν και αυτό σημαίνει έσοδα για το Κράτος μέσω των φορολογιών.
- Το Κράτος θα εξοικονομήσει χρήματα από την κατάργηση κάποιων επιδομάτων όπως είναι το φοιτητικό επίδομα και το επίδομα στρατιώτη.

- Οι εργαζόμενες μητέρες θα έχουν την ευχέρεια να μειώσουν τις ώρες εργασίας προκειμένου να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στα παιδιά τους.

Λαμβάνοντας υπόψη την παρούσα μελέτη, θεωρώ ότι το ιδανικό σύγχρονο κοινωνικό κράτος, είναι αυτό που προσφέρει σε όλους τους πολίτες του ίσες ευκαιρίες απασχόλησης ώστε να μπορούν να καλύπτουν τις καθημερινές ανάγκες τους και ταυτόχρονα να συνεισφέρουν στην οικογένειά τους, στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και στην οικονομία της χώρας τους.

Είναι σημαντικό, όλοι οι ενήλικοι πολίτες να νοιώθουν χρήσιμοι και οικονομικά ανεξάρτητοι ώστε να είναι ψυχολογικά καλά. Θεωρώ ότι η ευρύτερη ανάπτυξη ενός κράτους είναι άμεσα συνυφασμένη με το επίπεδο ευημερίας των πολιτών του και η ευημερία των πολιτών επιτυγχάνεται κυρίως με την ένταξή τους στην αγορά εργασίας και την θεσμοθέτηση μισθών ικανών για αξιοπρεπή διαβίωση.

Επομένως, η παροχή ΕΕΕ θα πρέπει να αποτελεί ένα προσωρινό μέτρο που να συνδέεται με την ταυτόχρονη προσπάθεια για ένταξη ή επανένταξη των ληπτών ΕΕΕ στην αγορά εργασίας και γενικά στην βελτίωση της οικονομικής κατάστασής τους, με τρόπους άλλους από την οικονομική στήριξη του κράτους και κατ' επέκταση, να γίνεται προσπάθεια για την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αδάμου Αδάμος, «Χιλιάδες οι εκκρεμούσες αιτήσεις για παροχή ΕΕΕ, Πολίτης, 13/11/2018
<http://politis.com.cy/article/chiliades-i-ekkremites-etisis-gia-parochi-eee?fbclid=IwAR3TOI1sopeG3oYYxs2Gxm655NOKvDP0EhygKPvmijOfLcx3chgq5SKDuD8>

Αμίτσης Γαβριήλ Ν. «Αρχές Οργάνωσης και Λειτουργίας του Συστήματος Κοινωνικής πρόνοιας – Το Ελληνικό Μοντέλο των Κοινωνικών Υπηρεσιών και η Ευρωπαϊκή Εμπειρία» Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001

Βεργίδης Δημήτρης, Κόκκος Αλέξης (επιμέλεια), «Εκπαίδευση Ενηλίκων διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές», Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2009

Βουλή των Ελλήνων - Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους «Πολιτικές Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα: Μια Συγκριτική Ανάλυση» - Ενδιάμεση Έκθεση για τα μέλη των αρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών της Βουλής των Ελλήνων, Σεπτέμβριος 2014

Δήμος Λεμεσού «Ευρώπη για τους Πολίτες – Η Εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Χάρτη για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες αναφορικά με τα εξαρτώμενα άτομα (παιδιά, ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρίες) – Πορίσματα» Λεμεσός, 2011

Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, «Έλεγχος Λογαριασμών της Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας (ΥΔΕΠ) – Διαχείριση του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) και άλλων παροχών για το έτος 2015», Ειδική Έκθεση αρ. ΥΕΠΚΑ-ΥΔΕΠ/01/2017

Ευστρατόγλου Κώστας «Αξιολόγηση της Επαγγελματικής Κατάρτισης Ανέργων στην Ελλάδα», Μελέτες 67, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα, 2009

European Commission «Barcelona Objectives on the development of childcare facilities for young children with view to increase female labour participation, strike a work-life balance for working parents and bring about sustainable and inclusive growth in Europe»

Giddens Anthony «Κοινωνιολογία», Μετάφραση – Επιμέλεια Δημήτρη Γ. Τσαούση, Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής, Gutenberg – Αθήνα, 2009

Gilligan, Carol, J.V. Ward και J.M. Taylor «Mapping the moral domain», Κέμπριτζ, MA: Harvard University Press, 1989

Ιατρίδης Δημήτρης Σ. «Σχεδιασμός Κοινωνικής Πολιτικής – θεωρία και πράξη του κοινωνικού σχεδιασμού» Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής, Gutenberg-Αθήνα, 2002

Κανδυλάκη Αγάπη «Η Συμβουλευτική στην Κοινωνική Εργασία – Δεξιότητες Επικοινωνίας και Τεχνικές Παρέμβασης», Σύγχρονες Ακαδημαϊκές και Επιστημονικές Εκδόσεις, Αθήνα 2001

Levinson, Daniel J. «A conception of adult development» 1986

Michael Hughes, Carolyn J. Kroehler «Κοινωνιολογία – Οι Βασικές Έννοιες», Εκδόσεις Κριτική, Επιστημονική Βιβλιοθήκη, 2007

Μούσουρου Λουκία Μ. «Γυναίκα και Απασχόληση – Δέκα Ζητήματα», Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής, Gutenberg-Αθήνα, 2005

Claus Offe «Πολιτείες 1 - Κοινωνία της εργασίας;», Εκδόσεις Νήσος, Αθήνα, 1993

Παπαδάκης Νίκος – Σπυριδάκης Μάνος «Αγορά εργασίας κατάρτιση διά βίου μάθηση & απασχόληση» Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2010

Παπαδοπούλου Κατσορίδου Χρυσούλα «Κοινωνική Εργασία με Ομάδες – Μια μορφή προσέγγισης για συνεργασία και δράση», Εκδόσεις Έλλην, 2002.

Pascal Anthony «New Departures in Social Services» Social Welfare Forum Columbia University Press, 1969.

Σκαμνάκης Χριστόφορος, «Ο ρόλος των φορέων της Αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής», Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής, Gutenberg-Αθήνα, 2006

Σταθόπουλος Πέτρος Α. «Κοινωνική Πρόνοια – Μια γενική θεώρηση» Εκδόσεις Έλλην, 1999

Σταθόπουλος Πέτρος Α. «Κοινοτική Εργασία – Διαδικασία, Μέθοδοι και Τεχνικές Παρεμβάσεις» Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2000

Νομοθεσία/διαδικτυακές σελίδες

Άδεια πατρότητας – τροποποίηση του περί κοινωνικών ασφαλίσεων Νόμου

[http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/sid/sidv2.nsf/0C15EB15AD0449A0C225816E0046D4B3/\\$file/\(%CE%91%CF%813\)%20\(%CE%9D%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82%20%CF%84%CE%BF%CF%85%202017%20\(%CE%9D115\(%CE%99\)2017\).pdf](http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/sid/sidv2.nsf/0C15EB15AD0449A0C225816E0046D4B3/$file/(%CE%91%CF%813)%20(%CE%9D%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82%20%CF%84%CE%BF%CF%85%202017%20(%CE%9D115(%CE%99)2017).pdf)

Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 25 Μαΐου του 2018

http://www.dataprotection.gov.cy/dataprotection/dataprotection.nsf/page3a_gr/page3a_gr?opendocument

Κ.Δ.Π. 172/2011 Διάταγμα δυνάμει του άρθρου 3(1) του περί Κατώτατου Ορίου Μισθών Νόμου (Κεφ. 183)

Ο περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμος

http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2006_1_95.html

Ο περί Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και Γενικότερα περί Κοινωνικών Παροχών Νόμο, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 11 Ιουλίου του 2014, ως έχει τροποποιηθεί, Cylaw, Κατάλογος Ενοποιημένης Νομοθεσίας

http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2014_1_109.html

ΑνΑΔ, Αξιολόγηση και Πιστοποίηση Συντελεστών Παροχής Κατάρτισης (ΑξιοΠιστοΣυν)

http://www.hrdauth.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/23/pc_id/17154

ΑνΑΔ, Σύστημα Επαγγελματικών Προσόντων (ΣΕΠ)

http://www.hrdauth.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/82/pc_id/17154

ΑνΑΔ, Προγράμματα Κατάρτισης για Άνεργους και Νεοεισερχόμενους στην Αγορά Εργασίας

<http://www.hrdauth.org.cy/el/katartisi/anergoineoeiserxomenoi>

Bankingnews «Απορρίπτουν οι Φιλανδοί το εγγυημένο εισόδημα, φοβούμενοι ότι θα λειτουργήσει εις βάρος της εργασίας», 9/2/2017

<http://bankingnews.gr/index.php?id=292586>

Δημουλάς Κώστας, «Η Εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης στην Ελλάδα», Επιστημονικό Περιοδικό Κοινωνικής Πολιτικής της Επιστημονικής Εταιρείας Κοινωνικής Πολιτικής

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/eeqp/article/viewFile/14166/12833>

Δρούγκα Νικολέτα «Ελβετία: «Όχι» στο Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα» Euronews, 5/6/2016 <https://gr.euronews.com/2016/06/05/swiss-basic-income-referendum>

Εισηγητική έκθεση του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προς την Βουλή των Αντιπροσώπων, ημερομηνίας 18.6.2014

https://www.google.com.cy/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewjV88_f4a3eAhUGIBoKHUydDxgQFjAHegQIABAC&url=https%3A%2F%2Fwww.stockwatch.com.cy%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fnews-downloads%2F06-2014%25252FNEWS%25252Feisigitiki_gia_vouli.doc&usg=AOvVaw2-CEMoa-wuqNiQjRkKasjI

Ευρωπαϊκή Ένωση, Απασχόληση και Κοινωνικές Υποθέσεις, Europa.eu

https://europa.eu/european-union/topics/employment-social-affairs_el

Ευρωπαϊκός Χάρτης για την ισότητα των φύλων στις τοπικές κοινωνίες

http://www.ccre.org/docs/charte_egalite_el.pdf

Eurostat, Ποσοστά ανεργίας, Νοέμβριος 2017 – Σεπτέμβριος 2018

<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plugin=1>

Η ΑνΑΔ και η αποστολή της

<http://www.hrdauth.org.cy/el/η-αναδ-/η-αναδ-και-η-αποστολή-της>

iefimerida.gr «Το πείραμα που έλυσε το πρόβλημα της φτώχειας - Πέτυχε, αλλά δεν εφαρμόστηκε»

<https://www.iefimerida.gr/news/92933/%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%B1-%CF%80%CE%BF%CF%85-%CE%AD%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B5-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B2%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%86%CF%84%CF%8E%CF%87%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CF%80%CE%AD%CF%84%CF%85%CF%87%CE%B5-%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%AC-%CE%B4%CE%B5%CE%BD->

[%CE%B5%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CF%8C%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BA%CE%B5](#)

Καπερναράκου Κατερίνα «Κοινωνικές Επιχειρήσεις στην ΕΕ φέρνουν νέες θέσεις εργασίας» Η Καθημερινή, 1/8/2017

<http://www.kathimerini.gr/920973/gallery/oikonomia/epixeirhseis/koinwnikes-epixeirhseis-sthn-ee-fernoyn-nees-8eseis-ergasias>

Μαραγκός Γιάννης και Αστρουλάκης Νίκος, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (2010), Μελέτες (Studies)/9, «Το Βασικό Εγγυημένο Εισόδημα και οι Πολιτικές του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος στις ΕΕ – 15», Δεκέμβριος

<https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/04/files/meleti9.pdf>

Μιχαλόπουλος Φίλιππος «Παραδείγματα επιτυχημένων κοινωνικών επιχειρήσεων», Ηλεκτρονική Εφημερίδα Κοινωνικού Ακτιβισμού

<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/800-paradeigmata-epityximenon-koinonikon-epixeiriseon>

Πετρίδης Κωνσταντίνος, Υπουργός Εσωτερικών Κύπρου «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα» Ιανουάριος 2018

https://issuu.com/presidency-reform-cyprus/docs/presentation_social_enterprises_fi?e=23693381/57298307

Προεδρία της Δημοκρατίας – Μονάδα Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ανάπτυξης «Δημοσιογραφική Διάσκεψη Υπουργού Εσωτερικών για την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα» 11.1.2018

<http://www.reform.gov.cy/gr/%CE%B7-%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%AC%CE%B4%CE%B1/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%BA%CE%B5%CF%88%CE%B7-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%8D->

<http://www.philenews.com/oikonomia/kypros/article/607618/meiothikan-se-25-chiliades-oi-dikaioychoi-toy-eee>

Philenews «Μειώθηκαν σε 25 χιλιάδες οι δικαιούχοι ΕΕΕ», 8/11/2018,
<http://www.philenews.com/oikonomia/kypros/article/607618/meiothikan-se-25-chiliades-oi-dikaioychoi-toy-eee>

Σκάϊ «Φιλανδία: Πρώτη χώρα στην ΕΕ που υιοθετεί το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα»,
10/1/2017
<http://www.skai.gr/mobile/article?aid=335727>

Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, Ποσοστά Φτώχειας και Κοινωνικού Αποκλεισμού, 2008 – 2006
http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/populationcondition_25main_gr/populationcondition_25main_gr?OpenForm&sub=5&sel=2

Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, εγγεγραμμένοι άνεργοι, Δεκέμβριος 2010 - Δεκέμβριος 2018
<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/F7206C09EACDF74AC22577AE003F8BE3?OpenDocument&sub=2&sel=1&e=&print>

<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/0BEEDDACEE6E4059C225791B002E8D13?OpenDocument&sub=2&sel=1&e=&print>

<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/9D8645FA8C586C6AC2257A8700245EA4?OpenDocument&sub=2&sel=1&e=&print>

<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/B96CC1ADAD8927E4C2257BF3002CE9C3?OpenDocument&sub=2&sel=1&e=&print>

<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/AA284F9933184A67C2257D5F00339635?OpenDocument&sub=2&sel=1&e=&print>

<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/01B2F813BA4F4933C2257ECB002C5994?OpenDocument&sub=2&sel=1&e=&print>

[http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/all/BC52CF2CE6F5B729C225803D0038B7FA/\\$file/Registered Unemployed-Dec16-EL-040117.pdf?OpenElement](http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/all/BC52CF2CE6F5B729C225803D0038B7FA/$file/Registered%20Unemployed-Dec16-EL-040117.pdf?OpenElement)

<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/01B2F813BA4F4933C2257ECB002C5994?OpenDocument&sub=2&sel=1&e=&print>

[http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/all/E0D0847CA843F9C2C22581AA0049A2A5/\\$file/Registered Unemployed-Sep18-EL-041018.pdf?OpenElement](http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/all/E0D0847CA843F9C2C22581AA0049A2A5/$file/Registered%20Unemployed-Sep18-EL-041018.pdf?OpenElement)

Stockwatch «Προτεραιότητα της κυβέρνησης η διασφάλιση αξιοπρεπούς εργασίας»,
24.10.2018

<https://www.stockwatch.com.cy/el/article/ergasiaka/proteraiotita-tis-kyvernisis-i-diasfalisi-axioprepoys-ergasias>

World Economic Forum «The Future of Jobs Report 2018»

<https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2018>

Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Ελάχιστο Εγγυημένο
Εισόδημα

<http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/mlsi.nsf/All/517E1B1FE19B0418C2257CD7001E73BB>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Έρευνα

(Λήπτες Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος)

Κίνητρα και Τρόποι Βελτίωσης της Οικονομικής Κατάστασης Ληπτών Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) στην Κύπρο

Μεταπτυχιακή Διατριβή Στο Πρόγραμμα Διοίκηση Επιχειρήσεων

Του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Δρ. Σοφία Ανδρέου

2018

ΕΥΑΝΘΙΑ Φ. ΤΣΟΛΑΚΗ

1	Σημειώστε το φύλο σας	
	ΑΡΡΕΝ	ΘΥΛΗ

2	Αναφέρετε την ηλικία σας

3	Σημειώστε την οικογενειακή κατάστασή σας			
	Παντρεμένος/η	Διαζευγμένος/η	Χήρος/α	Ελεύθερος/η

4	Έχετε παιδιά;	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

5	Αν η απάντηση στην ερώτηση 4 είναι θετική παρακαλώ σημειώστε πόσα παιδιά έχετε άνω κάτω των 14 ετών και πόσα παιδιά έχετε ηλικίας άνω των 14 ετών μέχρι και 28 ετών	
	Αριθμός παιδιών κάτω των 14 ετών	Αριθμός παιδιών άνω των 14 ετών μέχρι και 28 ετών

6	Μήπως αντιμετωπίζετε κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο να σας εμποδίζει 100% να απασχοληθείτε σε οποιαδήποτε εργασία;	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

7	Μήπως αντιμετωπίζετε κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο να σας εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθείτε σε εργασία και εάν ναι παρακαλώ σημειώστε το ποσοστό κάτω από την απάντηση της επιλογής σας	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

8	Αν η απάντηση στην ερώτηση 7 είναι θετική, παρακαλώ σημειώστε σε ποιο/α είδος/η εργασία θα μπορούσατε να απασχοληθείτε						
Σε Γραφείο	Από το Σπίτι	Μέσω του Διαδικτύου	Με Συγκεκριμένο Ωράριο	Χωρίς Συγκεκριμένο Ωράριο	Στο Δρόμο	Χειρονακτική	Άλλο (διευκρινίστε)

9	Είστε εγγεγραμμένος/η ως άνεργος/η στο Μητρώο της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης;	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

Αν η απάντηση στην ερώτηση 9 είναι θετική να απαντηθούν οι πιο κάτω ερωτήσεις από 9Α μέχρι και 9Δ:

9Α	Πότε εγγραφήκατε στην Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης;

9Β	Σας προτάθηκε εργασία από την Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

9Γ	Τώρα εργάζεστε;	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

9Δ	Αν η απάντηση στην ερώτηση 9Γ είναι θετική απαντήστε κατά πόσο η εργασία στην οποία απασχολείστε εξευρέθηκε από την Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης ή την βρήκατε ο/η ίδιος/α	
	Από την Δημόσια Υπηρεσία Απασχόληση	Την βρήκα μόνος/η μου

10	Κληθήκατε να συμμετάσχετε σε πρόγραμμα/τα επαγγελματικής κατάρτισης ή/και εκπαιδευτικά μαθήματα	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

11	Αν η απάντηση στην ερώτηση 10 είναι θετική σημειώστε κατά πόσο βοηθηθήκατε ή όχι	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

12	Αναλόγως της απάντησής σας στην ερώτηση 11 αναφέρετε γιατί πιστεύετε ότι βοηθηθήκατε ή γιατί πιστεύετε ότι δεν βοηθηθήκατε	

13	Κληθήκατε να συμμετάσχετε σε ειδικό σχέδιο κοινωνικού έργου;	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

14	Αν η απάντηση στην ερώτηση 13 είναι θετική σημειώστε κατά πόσο βοηθηθήκατε ή όχι	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

15	Αναλόγως της απάντησής σας στην ερώτηση 14 αναφέρετε γιατί πιστεύετε ότι βοηθηθήκατε ή γιατί πιστεύετε ότι δεν βοηθηθήκατε	

16	Σας προτάθηκε η παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης προσέγγισης από ειδικευμένους συμβούλους απασχόλησης της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης; Αν ναι δώστε λεπτομέρειες και αναφέρετε κατά πόσο σας βοήθησε ή όχι και γιατί	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

17	Αν η απάντηση στην ερώτηση 16 είναι θετική σημειώστε κατά πόσο βοηθηθήκατε ή όχι	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

18	Αναλόγως της απάντησής σας στην ερώτηση 17 αναφέρετε γιατί πιστεύετε ότι βοηθηθήκατε ή γιατί πιστεύετε ότι δεν βοηθηθήκατε	

19	Κληθήκατε να συμμετάσχετε σε προγράμματα ανάπτυξης της κοινωνικής αυτονομίας σας;	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

20	Αν η απάντηση στην ερώτηση 19 είναι θετική σημειώστε κατά πόσο βοηθηθήκατε ή όχι	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

21	Αναλόγως της απάντησής σας στην ερώτηση 20 αναφέρετε γιατί πιστεύετε ότι βοηθηθήκατε ή γιατί πιστεύετε ότι δεν βοηθηθήκατε

22	Είχατε συναντήσεις ή/και επισκέψεις στην κατοικία σας για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων σας από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών;		
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	

23	Αν η απάντηση στην ερώτηση 22 είναι θετική σημειώστε τι αφορούσε η συνάντηση ή/και επίσκεψη			
	Προγραμματισμό δράσεων για την επαγγελματική καθοδήγησή σας	Προγραμματισμό δράσεων για συμβουλευτική καθοδήγησή σας	Προγραμματισμό δράσεων για την ψυχοκοινωνική στήριξή σας	Προγραμματισμό δράσεων για την κοινωνική αποκατάστασή σας

24	Αν η απάντηση στην ερώτηση 22 είναι θετική σημειώστε κατά πόσο βοηθηθήκατε ή όχι		
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	

25	Αναλόγως της απάντησής σας στην ερώτηση 24 αναφέρετε γιατί πιστεύετε ότι βοηθηθήκατε ή γιατί πιστεύετε ότι δεν βοηθηθήκατε

26	Αν η απάντηση στην ερώτηση 22 είναι αρνητική σημειώστε κατά πόσο θα σας βοηθούσαν ή όχι συναντήσεις ή/και επισκέψεις στην κατοικία σας για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων σας από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών;		
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	

27	Αν η απάντηση στην ερώτηση 26 είναι θετική σημειώστε τι θα θέλατε να αφορούσε η συνάντηση ή/και επίσκεψη			
	Προγραμματισμό δράσεων για την επαγγελματική καθοδήγησή σας	Προγραμματισμό δράσεων για συμβουλευτική καθοδήγησή σας	Προγραμματισμό δράσεων για την ψυχοκοινωνική στήριξή σας	Προγραμματισμό δράσεων για την κοινωνική αποκατάστασή σας

28	Στην αίτησή σας για Ε.Ε.Ε δηλώσατε ακίνητη περιουσία δική σας ή/και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας σας;		
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	

29	Αν η απάντηση στην ερώτηση 28 είναι θετική, δώστε λεπτομέρειες

30	Στην αίτησή σας για Ε.Ε.Ε δηλώσατε κινητή περιουσία δική σας ή/και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας σας;				
	<table border="1"><tr><td>ΝΑΙ</td><td>ΟΧΙ</td></tr><tr><td> </td><td> </td></tr></table>	ΝΑΙ	ΟΧΙ	 	
ΝΑΙ	ΟΧΙ				

31	Αν η απάντηση στην ερώτηση 30 είναι θετική, δώστε λεπτομέρειες

32	Στην αίτησή σας για Ε.Ε.Ε δηλώσατε εισόδημα δικό σας ή/και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας σας;				
	<table border="1"><tr><td>ΝΑΙ</td><td>ΟΧΙ</td></tr><tr><td> </td><td> </td></tr></table>	ΝΑΙ	ΟΧΙ	 	
ΝΑΙ	ΟΧΙ				

33	Αν η απάντηση στην ερώτηση 32 είναι θετική, δώστε λεπτομέρειες

34	Έχετε κάποιες δεξιότητες ή/και ικανότητες ή/και χόμπι εσείς ή/και οποιοδήποτε μέλος της οικογενειακής μονάδας σας;	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

35	Αν η απάντηση στην ερώτηση 34 είναι θετική, δώστε λεπτομέρειες

36	Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;					
	Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	Κολλέγιο	Πανεπιστήμιο Πτυχίο	Πανεπιστήμιο Μεταπτυχιακό	Άλλο

37	Ποιο είναι το μορφωτικό επίπεδο των υπολοίπων μελών της οικογενειακής μονάδας σας; (αν υπάρχουν άλλα μέλη)				
	ΣΥΖΥΓΟΣ				
	Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	Κολλέγιο	Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Μεταπτυχιακό
	1^ο ΠΑΙΔΙ (ενήλικας)				
	Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	Κολλέγιο	Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Μεταπτυχιακό

2^ο ΠΑΙΔΙ (ενήλικας)				
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	Κολλέγιο	Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Μεταπτυχιακό
3^ο ΠΑΙΔΙ (ενήλικας)				
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	Κολλέγιο	Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Μεταπτυχιακό
4^ο ΠΑΙΔΙ (ενήλικας)				
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	Κολλέγιο	Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Μεταπτυχιακό

38	Προσπαθήσατε να βελτιώσετε την οικονομική κατάστασή σας και της οικογένειάς σας αξιοποιώντας τα στοιχεία που δώσατε στις ερωτήσεις 28 έως και 32 ή οποιοδήποτε από αυτά;	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

Αν η απάντηση στην ερώτηση 38 είναι θετική να απαντηθούν οι πιο κάτω ερωτήσεις από 38Α μέχρι και 38Δ:

38Α	Δώστε λεπτομέρειες για την προσπάθεια που κάνατε ώστε να βελτιώσετε την οικονομική κατάστασή σας και της οικογένειάς σας

38B	Το αποτέλεσμα της προσπάθειας ήταν:	
	ΘΕΤΙΚΟ	ΑΡΝΗΤΙΚΟ

38Γ	Στην περίπτωση που το αποτέλεσμα ήταν θετικό, αιτηθήκατε να λαμβάνετε Ε.Ε.Ε επειδή:	
	Τα εισοδήματά μου από αυτήν την προσπάθεια είναι χαμηλότερα από το ποσό του Ε.Ε.Ε που δικαιούμαι	Τελικά προτιμώ να λαμβάνω Ε.Ε.Ε αντί να προσπαθώ να έχω εισοδήματα αξιοποιώντας τα στοιχεία που έδωσα στις ερωτήσεις 28 έως και 32 ή οποιοδήποτε από αυτά;
		Άλλο

38Δ	Στην περίπτωση που το αποτέλεσμα ήταν αρνητικό ποιος/οι νομίζετε ότι ήταν ο/οι λόγος/οι της αποτυχίας της προσπάθειας;

38Ε	Αν η απάντηση στην ερώτηση 38 είναι αρνητική σημειώστε τον/ους λόγο/ους για τον/ους οποίο/ους δεν έγινε προσπάθεια:		
	Φοβάμαι μήπως αποτύχω	Δεν έχω τα εφόδια για να προσπαθήσω	προτιμώ να λαμβάνω Ε.Ε.Ε αντί να προσπαθήσω
			Άλλος

39	Με ποιο/ους/τρόπο/ους πιστεύετε ότι μπορείτε να βελτιώσετε την οικονομική κατάστασή σας και της οικογένειάς σας, αξιοποιώντας τα στοιχεία τα οποία δώσατε στα ερωτήματα 28 έως και 32 ή οποιοδήποτε από αυτά και ποια κίνητρα χρειάζεστε

40	Θα θέλατε να βελτιώνατε την οικονομική κατάστασή σας και της οικογένειάς σας, αξιοποιώντας τα στοιχεία που δώσατε στα ερωτήματα 28 έως και 32 ή οποιοδήποτε από αυτά;	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

41	Θα προτιμούσατε να αξιοποιούσατε τα στοιχεία που δώσατε στα ερωτήματα 28 έως και 32 ή οποιοδήποτε από αυτά προκειμένου να βελτιώσετε την οικονομική κατάστασή σας και της οικογένειάς σας αντί να λαμβάνετε Ε.Ε.Ε;	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ

42	Πότε υποβάλατε αίτηση για Ε.Ε.Ε;

39	Πότε αρχίσατε να λαμβάνετε Ε.Ε.Ε;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ

Διαγράμματα 1 – 3

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 27 γυναίκες και 23 άντρες, ηλικίας από 16 μέχρι και 60 ετών, εκ των οποίων, 14 άτομα είναι παντρεμένα, 19 άτομα είναι διαζευγμένα, 1 άτομο είναι χήρος/α και 16 άτομα είναι ελεύθερα.

Αναλυτικότερα:

- ▶ Από τα 20 άτομα τα οποία απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν αναλόγως των προσόντων τους:
 - Δώδεκα άτομα είναι γυναίκες, 6 ηλικίας 16 – 28 ετών, τα οποία βρίσκονταν υπό την επίβλεψη των ΥΚΕ πριν από την ενηλικίωσή τους, 4 ηλικίας 29 – 39 ετών και 2 ηλικίας 40 – 49 ετών.
Έξι άτομα είναι διαζευγμένες και 6 είναι ελεύθερες.
Ένα άτομο δεν έχει παιδιά, 9 άτομα έχουν 1 παιδί ηλικίας κάτω των 14 ετών, 1 άτομο έχει 2 παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών και 1 άτομο έχει 1 παιδί ηλικίας κάτω των 14 ετών και 2 παιδιά ηλικίας άνω των 14 μέχρι 28 ετών.
 - Οχτώ άτομα είναι άντρες, 5 ηλικίας 29 – 39 ετών, 2 ηλικίας 40 – 49 ετών και 1 ηλικίας 50 – 59 ετών.
Επτά άτομα είναι παντρεμένοι και το 1 είναι ελεύθερο.
Ένα άτομο δεν έχει παιδιά, 1 άτομο έχει 1 παιδί ηλικίας κάτω των 14 ετών, 1 άτομο έχει 2 παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών, 4 άτομα έχουν 3 παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών και 1 άτομο έχει 1 παιδί ηλικίας κάτω των 14 ετών και ένα παιδί ηλικίας άνω των 14 ετών μέχρι 28 ετών.

- ▶ Από τα 24 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία:
 - Δέκα τρία άτομα είναι γυναίκες, 2 ηλικίας 16 – 28 ετών, 7 ηλικίας 29 – 39 ετών, 2 ηλικίας 40 – 49 ετών και 2 ηλικίας 50 – 59 ετών.
Επτά άτομα είναι διαζευγμένες, 1 είναι χήρα και 5 είναι ελεύθερες

Τέσσερα άτομα δεν έχουν παιδιά, 2 έχουν ένα παιδί κάτω των 14 ετών, 1 έχει 2 παιδιά κάτω των 14 ετών, 2 έχουν 1 παιδί άνω των 14 μέχρι 28 ετών, 2 έχουν 2 παιδιά άνω των 14 μέχρι 26 ετών, 1 έχει 2 παιδιά κάτω των 14 ετών και 1 παιδί άνω των 14 ετών μέχρι 28 ετών και 1 έχει 2 παιδιά κάτω των 14 ετών και 3 παιδιά άνω των 14 μέχρι 28 ετών.

- Ένδεκα άτομα είναι άντρες, 8 ηλικίας 29 – 39 ετών, 1 ηλικίας 40 – 49 ετών, 1 ηλικίας 50 – 59 ετών και 1 ηλικίας 60 ετών.

Τέσσερα άτομα παντρεμένοι, 3 είναι διαζευγμένοι και 4 είναι ελεύθεροι.

Τέσσερα άτομα δεν έχουν παιδιά, 4 έχουν 2 παιδιά κάτω των 14 ετών και 3 έχουν 2 παιδιά άνω των 14 μέχρι 28 ετών.

- ▶ Από τα 6 άτομα τα οποία δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία:

- Δύο άτομα είναι γυναίκες, 1 ηλικίας 29 – 39 ετών και 1 ηλικίας 40 – 49 ετών. Και τα 2 άτομα διαζευγμένα.

Το 1 άτομο έχει 2 παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών και το άλλο έχει 1 παιδί ηλικίας κάτω των 14 ετών και 1 παιδί ηλικίας άνω των 14 μέχρι 28 ετών.

- Τέσσερα άτομα είναι άντρες, 1 ηλικίας 29 – 39 ετών, 1 ηλικίας 40 – 49 ετών και 2 ηλικίας 50 – 59 ετών.

Τρία άτομα παντρεμένα και 1 άτομο διαζευγμένο.

Δύο άτομα έχουν 2 παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών, 1 έχει 3 παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών και 1 έχει 1 παιδί ηλικίας άνω των 14 μέχρι 28 ετών.

Διάγραμμα 4

Ένα άτομο απάντησε ότι λάμβανε δημόσιο βοήθημα από το 1998 και από το 2014 λαμβάνει ΕΕΕ, 1 άτομο ότι λάμβανε από το 2006 δημόσιο βοήθημα και από το 2014 λαμβάνει ΕΕΕ, 1 άτομο ότι λάμβανε δημόσιο βοήθημα από το 2010 και από το 2014 λαμβάνει ΕΕΕ, 7 άτομα ότι λάμβαναν δημόσιο βοήθημα και από το 2014 λαμβάνουν ΕΕΕ, 6 άτομα ότι λαμβάνουν ΕΕΕ από το 2015, 16 άτομα ότι λαμβάνουν ΕΕΕ από το 2016, 9 άτομα ότι λαμβάνουν ΕΕΕ από το 2017, 7 άτομα ότι λαμβάνουν ΕΕΕ από το 2018, 1 άτομο

δεν έλαβε απάντηση στην αίτησή του και 1 άτομο δεν αναφέρει πότε υπέβαλε αίτηση και από πότε λαμβάνει ΕΕΕ.

Διάγραμμα 5

Είκοσι άτομα απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο να τα εμποδίζει να απασχοληθούν σε εργασία, 24 άτομα απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία και 6 άτομα απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία.

Διάγραμμα 6

Είκοσι άτομα απάντησαν ότι μπορούν να απασχοληθούν σε εργασία αναλόγως των προσόντων τους, 27 άτομα απάντησαν ότι λόγω προβλημάτων υγείας μπορούν να εργαστούν σε συγκεκριμένες συνθήκες και αναλόγως των προσόντων τους και 3 άτομα απάντησαν ότι λόγω 100% αναπηρίας δεν μπορούν να εργαστούν.

Διαγράμματα 7 και 8

Τριάντα εννιά άτομα απάντησαν ότι είναι εγγραμμένα στο Μητρώο της ΔΥΑ, εκ των οποίων 1 άτομο εγγράφηκε στο Μητρώο της ΔΥΑ το 2011, 3 άτομα το 2012, 6 άτομα το 2013, 8 άτομα το 2014, 4 άτομα το 2015, 9 άτομα το 2016, 6 άτομα το 2017 και 1 άτομο το 2018 και 1 άτομο δεν απάντησαν πότε εγγράφηκε αλλά απάντησαν ότι εργάζεται σε εργασία η οποία δεν του προτάθηκε από την ΔΥΑ.

Από τα 39 άτομα που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΔΥΑ, σε 4 άτομα προτάθηκε η παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης προσέγγισης από εξειδικευμένους συμβούλους απασχόλησης της ΔΥΑ και σε 35 άτομα δεν προτάθηκε.

Αναλυτικότερα:

- ▶ Από τα 20 άτομα τα οποία απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν αναλόγως των προσόντων τους, σε

κανένα δεν προτάθηκε η παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης προσέγγισης από εξειδικευμένους συμβούλους απασχόλησης της ΔΥΑ.

- ▶ Από τα 24 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία, στα 21 άτομα δεν προτάθηκε η παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης προσέγγισης από εξειδικευμένους συμβούλους απασχόλησης της ΔΥΑ ενώ από τα 3 άτομα στα οποία προτάθηκε, τα 2 άτομα απάντησαν ότι βοηθήθηκαν αφού το 1 άτομο βρήκε εργασία από την ΔΥΑ σαν έκτακτος εργάτης και το άλλο άτομο δήλωσε ότι είναι μη ακούοντας που αντιμετωπίζει πολλές δυσκολίες. Το 1 άτομο που απάντησε ότι δεν βοηθήθηκε, ανέφερε ότι δεν έδωσαν σημασία στις ανάγκες του.
- ▶ Από τα 6 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, σε κανένα άτομο δεν προτάθηκε η παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης προσέγγισης από εξειδικευμένους συμβούλους απασχόλησης της ΔΥΑ.

Ένδεκα άτομα απάντησαν ότι δεν είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΔΥΑ, εκ των οποίων τα 9 απάντησαν ότι λαμβάνουν ΕΕΕ. Από αυτά, τα 6 άτομα αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει 100% ή σε οποιοδήποτε ποσοστό να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, 1 άτομο ήταν εγγεγραμμένο από το 2006 μέχρι το 2016 οπότε δηλώθηκε ως αυτοεργοδοτούμενο και για τα υπόλοιπα 2 άτομα δεν υπάρχει κάποια εξήγηση για τον λόγο που δεν είναι εγγεγραμμένα στην ΔΥΑ.

Διάγραμμα 9

Τριάντα ένα από τα άτομα τα οποία είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΔΥΑ, απάντησαν ότι δεν εργάζονται τώρα ενώ εργάζονται μόνο τα 8 άτομα. Από τα 11 άτομα τα οποία δεν είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΔΥΑ, τα 10 απάντησαν ότι δεν εργάζονται τώρα ενώ το 1 άτομο το οποίο ήταν εγγεγραμμένο στην ΔΥΑ μέχρι το 2016, εργάστηκε για 6 μήνες σε

εργασία η οποία του προτάθηκε από την ΔΥΑ και τώρα εργάζεται σε εργασία την οποία βρήκε μόνο του.

Διάγραμμα 10

Από τα 39 άτομα τα οποία είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΔΥΑ, στα 23 άτομα προτάθηκε εργασία από την ΔΥΑ ενώ στα 16 άτομα δεν προτάθηκε. Από τα 23 άτομα στα οποία προτάθηκε εργασία από την ΔΥΑ, τα 17 άτομα δεν εργάζονται τώρα, ενώ εργάζονται τα 6 άτομα εκ των οποίων τα 4 άτομα σε εργασία η οποία τους προτάθηκε από την ΔΥΑ και τα 2 άτομα σε εργασία την οποία βρήκαν μόνα του. Από τα 16 άτομα στα οποία δεν προτάθηκε εργασία από την ΔΥΑ τώρα εργάζονται τα 2 άτομα σε εργασία την οποία εννοείται ότι βρήκαν μόνα τους ενώ τα 14 άτομα δεν εργάζονται τώρα.

Διάγραμμα 11

Τρία άτομα κλήθηκαν να συμμετάσχουν σε πρόγραμμα/τα επαγγελματικής κατάρτισης ή και σε εκπαιδευτικά μαθήματα, είναι από αυτά που απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας και εξ αυτών μόνο το 1 άτομο απάντησε ότι βοηθήθηκε. Ένα από τα 2 άτομα τα οποία δήλωσαν ότι δεν βοηθήθηκαν, ανέφερε ότι ήδη κατείχε το προσόν το οποίο αντιστοιχεί στο πρόγραμμα στο οποίο κλήθηκε να συμμετάσχει αλλά έλαβε μέρος προκειμένου να λάβει το ποσό της επιδότησης. Σαράντα επτά άτομα απάντησαν ότι δεν κλήθηκαν.

Διάγραμμα 12

Είκοσι πέντε άτομα απάντησαν ότι είχαν συναντήσεις ή/και επισκέψεις στην κατοικία τους για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων τους από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών, εκ των οποίων, τα 14 απάντησαν ότι βοηθήθηκαν ενώ τα 11 απάντησαν ότι δεν βοηθήθηκαν. Είκοσι πέντε άτομα απάντησαν ότι δεν είχαν τέτοιες συναντήσεις ή επισκέψεις.

Αναλυτικότερα:

- ▶ Από τα 20 άτομα τα οποία απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα

υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν αναλόγως των προσόντων τους:

Οχτώ άτομα δεν είχαν συναντήσεις ή επισκέψεις στην κατοικία τους για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων τους από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών ενώ 12 άτομα που είχαν, αυτές οι συναντήσεις ή και επισκέψεις αφορούσαν, τον προγραμματισμό δράσεων για την επαγγελματική καθοδήγηση 2 εξ αυτών, τον προγραμματισμό δράσεων για την ψυχοκοινωνική στήριξη των 3 εξ αυτών, τον προγραμματισμό δράσεων για συμβουλευτική καθοδήγηση και για την ψυχοκοινωνική στήριξη 5 εξ' αυτών, τον προγραμματισμό δράσεων για συμβουλευτική καθοδήγηση και για την κοινωνική αποκατάσταση του 1 εξ' αυτών και τον προγραμματισμό δράσεων για συμβουλευτική καθοδήγηση, για την ψυχοκοινωνική στήριξη και για την κοινωνική αποκατάσταση του 1 εξ' αυτών. 9 άτομα που είχαν συναντήσεις ή και επισκέψεις δήλωσαν ότι βοηθήθηκαν από τις συναντήσεις και/ή επισκέψεις κυρίως επειδή αντιμετωπίζουν προσωπικά προβλήματα όπως ότι είναι μονογονιοί. 3 άτομα που είχαν συναντήσεις ή και επισκέψεις δήλωσαν ότι δεν βοηθήθηκαν γιατί έγινε μόνο μία επίσκεψη.

- ▶ Από τα 24 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία:

Δέκα πέντε άτομα δεν είχαν συναντήσεις ή επισκέψεις στην κατοικία τους για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων τους από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών ενώ 9 άτομα που είχαν, αυτές οι συναντήσεις ή και επισκέψεις αφορούσαν, τον προγραμματισμό δράσεων για την συμβουλευτική καθοδήγηση του 1 εξ αυτών, τον προγραμματισμό δράσεων για την ψυχοκοινωνική στήριξη των 2 εξ αυτών, τον προγραμματισμό δράσεων για την κοινωνική αποκατάσταση του 1 εξ' αυτών, τον προγραμματισμό δράσεων για την ψυχοκοινωνική στήριξη και την κοινωνική αποκατάσταση των 2 εξ' αυτών, τον προγραμματισμό δράσεων για συμβουλευτική καθοδήγησή και για την ψυχοκοινωνική στήριξη του 1 εξ αυτών και τον προγραμματισμό δράσεων για συμβουλευτική καθοδήγησή, για την ψυχοκοινωνική στήριξη και για την κοινωνική αποκατάσταση του 1 εξ' αυτών. Για το 1 άτομο η επίσκεψη ήταν τυπική, προκειμένου να γίνει επιβεβαίωση ότι εξακολουθεί να υπάρχει το πρόβλημα υγείας που είχε δηλωθεί. Από τα 9 άτομα που

είχαν συναντήσεις ή και επισκέψεις, τα 7 δήλωσαν ότι δεν βοηθήθηκαν γιατί μόνο μία φορά είχαν επίσκεψη ενώ τα 2 δήλωσαν ότι βοηθήθηκαν, το ένα επειδή ήταν παιδί υπό την φροντίδα των ΥΚΕ που το στήριζαν από τότε και συνεχίζουν να την στηρίζουν μέχρι και σήμερα επειδή είναι μονογονιός και το άλλο άτομο επειδή το βοήθησαν με τα προβλήματα που είχε με την/τον τέως σύζυγό του.

- ▶ Από τα 6 άτομα τα οποία δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία:
Δύο άτομα δεν είχαν συναντήσεις ή επισκέψεις στην κατοικία του για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων του από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών και δήλωσε ότι δεν θα τον βοηθούσαν τέτοιες συναντήσεις ή και επισκέψεις. 4 άτομα που είχαν, αυτές οι συναντήσεις ή και επισκέψεις αφορούσαν τον προγραμματισμό δράσεων για την κοινωνική αποκατάσταση των 2 εξ αυτών και τον προγραμματισμό δράσεων για την ψυχοκοινωνική στήριξη και την κοινωνική αποκατάσταση των 2 εξ' αυτών. Από τα 4 άτομα που είχαν συναντήσεις ή και επισκέψεις, το 1 άτομο δήλωσε ότι δεν βοηθήθηκε στα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ενώ τα 3 άτομα δήλωσαν ότι βοηθήθηκαν για την αντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων διαβίωσης που αντιμετωπίζουν.

Διάγραμμα 13

Τριάντα πέντε άτομα απάντησαν ότι θα τους βοηθούσε αν είχαν συναντήσεις ή/και επισκέψεις στην κατοικία τους για επιτόπου αξιολόγηση των δεδομένων τους από αρμόδιους λειτουργούς κρατικών υπηρεσιών, 1 άτομο απάντησαν ότι δεν θα το βοηθούσε (με 100% αναπηρία) και 14 άτομα δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα επειδή αυτό απευθυνόταν σε όσους δεν είχαν τέτοιες συναντήσεις ή επισκέψεις.

Διάγραμμα 14

Δεκαπέντε άτομα απάντησαν ότι έλαβαν πρωτοβάθμια εκπαίδευση, 28 άτομα ότι έλαβαν δευτεροβάθμια εκπαίδευση 5 άτομα ότι είναι κάτοχοι διπλώματος κολλεγίου και 2 άτομα ότι είναι κάτοχοι πτυχίου πανεπιστημίου.

Αναλυτικότερα:

- ▶ Από τα 20 άτομα τα οποία απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν αναλόγως των προσόντων τους:
Εννέα άτομα έλαβαν πρωτοβάθμια εκπαίδευση, 10 άτομα έλαβαν δευτεροβάθμια εκπαίδευση και 1 άτομο είναι κάτοχο διπλώματος κολλεγίου.
Δύο άτομα απάντησαν ότι η σύζυγός του έλαβε πρωτοβάθμια εκπαίδευση, 3 άτομα δήλωσαν ότι η σύζυγος έλαβε δευτεροβάθμια εκπαίδευση και 1 άτομο ότι η σύζυγος τους είναι κάτοχος πτυχίου πανεπιστημίου.
- ▶ Από τα 24 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία:
4 άτομα έλαβαν πρωτοβάθμια εκπαίδευση, 17 άτομα έλαβαν δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 3 άτομα είναι κάτοχοι διπλώματος κολλεγίου.
Τέσσερα 4 άτομα απάντησαν ότι η σύζυγος τους έλαβε δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- ▶ Από τα 6 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία:
2 άτομα έλαβαν πρωτοβάθμια εκπαίδευση, 1 άτομο έλαβε δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 1 άτομο είναι κάτοχος διπλώματος κολλεγίου και 2 άτομα είναι κάτοχοι πτυχίου πανεπιστημίου.
Ένα άτομο δήλωσε ότι η σύζυγος του έλαβε πρωτοβάθμια εκπαίδευση, 1 άτομο δήλωσε ότι η σύζυγος του έλαβε δευτεροβάθμια εκπαίδευση και 1 άτομο δήλωσε ότι η σύζυγος του είναι κάτοχος πτυχίου πανεπιστημίου.

Διάγραμμα 15

Δεκαεννέα άτομα απάντησαν ότι έχουν κάποιες δεξιότητες ή και ικανότητες ή και χόμπι, εκείνα ή/και οποιοδήποτε μέλος της οικογενειακής μονάδας τους ενώ 31 άτομα απάντησαν ότι δεν έχουν.

Αναλυτικότερα:

- ▶ Από τα 20 άτομα τα οποία απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν αναλόγως των προσόντων τους, 12 άτομα δήλωσαν ότι δεν έχουν κάποιες δεξιότητες ή και ικανότητες ή και χόμπι, εκείνα ή και οποιοδήποτε μέλος της οικογενειακής μονάδας τους ενώ από τα 8 που δήλωσαν ότι έχουν, 6 άτομα δήλωσαν ότι έχουν κατάρτιση και εμπειρία σε τεχνικά επαγγέλματα, 1 άτομο δήλωσε ότι μπορεί να παρασκευάζει χαλούμια και θα μπορούσε να δημιουργούσε μια μικρή οικογενειακή επιχείρηση εάν είχε τους απαιτούμενους οικονομικούς πόρους και 1 άτομο δήλωσε έμπειρο στις πωλήσεις.
- ▶ Από τα 24 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία, 17 άτομα δήλωσαν ότι δεν έχουν κάποιες δεξιότητες ή και ικανότητες ή και χόμπι, εκείνα ή και οποιοδήποτε μέλος της οικογενειακής μονάδας τους ενώ από τα 7 άτομα που δήλωσαν ότι έχουν, τα 3 άτομα δήλωσαν ότι κατέχουν δίπλωμα γραμματειακών σπουδών αλλά 1 άτομο εξ αυτών δυσκολεύεται να εργασθεί λόγω κώφωσης, 1 δήλωσε ότι στο παρελθόν είχε εργαστεί σαν οικοδόμος όμως δεν μπορεί πλέον να ασκήσει αυτό το επάγγελμα λόγω προβλημάτων υγείας, 1 άτομο δήλωσε ότι γνωρίζει από ηλεκτρονικά αλλά δεν κατέχει κάποιο δίπλωμα, 1 άτομο ότι έχει κλίση στο τραγούδι, το θέατρο, το μόντελινγκ, στην χρήση του διαδικτύου και ότι έχει οργανωτικές και επιχειρηματικές ικανότητες και 1 άτομο δήλωσε ότι σε νεότερη ηλικία εργάστηκε σε φρουταρία.
- ▶ Από τα 6 άτομα τα οποία δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, 2 άτομα δήλωσαν ότι δεν έχουν κάποιες δεξιότητες ή και ικανότητες ή και χόμπι, εκείνα ή και οποιοδήποτε μέλος της οικογενειακής μονάδας τους ενώ από τα 4 που δήλωσαν ότι έχουν, 2 άτομα δεν έδωσαν λεπτομέρειες, το ένα άτομο δήλωσε ότι σπουδάζει graphic designer και το άλλο άτομο δήλωσε ότι είναι πτυχιούχο στη Διοίκηση Επιχειρήσεων.

Διάγραμμα 16

Στην αίτηση για ΕΕΕ, 17 άτομα δήλωσαν ακίνητη ιδιοκτησία δική τους ή/και μέλους της οικογενειακής μονάδας τους ενώ 33 άτομα δεν δήλωσαν.

Αναλυτικότερα:

- ▶ Από τα 20 άτομα τα οποία απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν αναλόγως των προσόντων τους, στην αίτηση για ΕΕΕ, 12 άτομα δεν δήλωσαν ακίνητη περιουσία δική τους ή άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, ενώ από τα 8 άτομα που δήλωσαν, τα 4 άτομα δήλωσαν την κατοικία στην οποία διαμένουν και τα άλλα 3 άτομα δήλωσαν ιδιοκτήτες χωραφιών σε χωριά, 2 εκ των οποίων δήλωσαν ότι θα τα αξιοποιούσαν αν είχαν τους απαιτούμενους οικονομικούς πόρους.
- ▶ Από τα 24 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία, στην αίτηση για ΕΕΕ, 17 άτομα δεν δήλωσαν ακίνητη περιουσία δική τους ή άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, ενώ από τα 7 άτομα που δήλωσαν, το 1 δήλωσε ακίνητη περιουσία του/της συζύγου του η οποία είναι δεσμευμένη με ΜΕΜΟ (εγγραφή δικαστικής απόφασης) από τράπεζες και τα 6 άτομα δήλωσαν ιδιοκτήτες χωραφιών σε χωριά, για τα οποία δήλωσαν ότι θα τα αξιοποιούσαν αν είχαν τους απαιτούμενους οικονομικούς πόρους.
- ▶ Από τα 6 άτομα τα οποία δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, στην αίτηση για ΕΕΕ, 4 άτομα δεν δήλωσαν ακίνητη περιουσία δική τους ή άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, ενώ από τα 2 άτομα που δήλωσαν, το ένα δήλωσε την κατοικία στην οποία διαμένει και ένα μικρό χωράφι σε χωριό χαμηλής αξίας και το άλλο δήλωσε 2 μικρά χωράφια σε χωριό.

Διάγραμμα 17

Στην αίτηση για ΕΕΕ, 13 άτομα δήλωσαν κινητή ιδιοκτησία δική τους ή/και μέλους της οικογενειακής μονάδας τους ενώ 37 άτομα δεν δήλωσαν.

Αναλυτικότερα:

- ▶ Από τα 20 άτομα τα οποία απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν αναλόγως των προσόντων τους, στην αίτηση για ΕΕΕ, 15 άτομα δεν δήλωσαν κινητή περιουσία δική τους ή άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, ενώ από τα 5 άτομα που δήλωσαν, τα 3 δήλωσαν το αυτοκίνητό τους και τα 2 δεν έδωσαν λεπτομέρειες σχετικά με το τι δήλωσε.
- ▶ Από τα 24 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία, στην αίτηση για ΕΕΕ, 17 άτομα δεν δήλωσαν κινητή περιουσία δική τους ή άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, ενώ από τα 7 άτομα που δήλωσαν, τα 5 δήλωσαν το αυτοκίνητό τους, το 1 άτομο δήλωσε καταθέσεις κάτω των €5.000 και το 1 δεν έδωσε λεπτομέρειες σχετικά με το τι δήλωσε.
- ▶ Από τα 6 άτομα τα οποία δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, στην αίτηση για ΕΕΕ, 5 άτομα δεν δήλωσαν κινητή περιουσία δική τους ή άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, ενώ το 1 άτομο που δήλωσε, δήλωσε το αυτοκίνητό του.

Διάγραμμα 18

Στην αίτηση για ΕΕΕ, 27 άτομα δήλωσαν εισόδημα δικό τους ή/και μέλους της οικογενειακής μονάδας τους ενώ 23 άτομα δεν δήλωσαν.

Αναλυτικότερα:

- ▶ Από τα 20 άτομα τα οποία απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν αναλόγως των προσόντων τους, στην αίτηση για ΕΕΕ, 7 άτομα δεν δήλωσαν εισόδημα δικό τους ή άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, ενώ από τα 13 άτομα που δήλωσαν, αυτό αφορά διατροφή παιδιού και/ή επίδομα τέκνου και/ή δημόσιο βοήθημα.
- ▶ Από τα 24 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία, στην αίτηση για ΕΕΕ, 16 άτομα δεν δήλωσαν εισόδημα δικό τους ή άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, ενώ από τα 8 άτομα που δήλωσαν, στα 7 άτομα αυτό αφορά διατροφή παιδιού και/ή επίδομα τέκνου και στο 1 αφορά αμοιβή από εργασία.
- ▶ Από τα 6 άτομα τα οποία δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, στην αίτηση για ΕΕΕ και τα 6 άτομα δήλωσαν εισόδημα δικό τους ή άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, το οποίο αφορά αναπηρικό επίδομα και/ή διατροφή και/ή επίδομα παιδιού.

Διάγραμμα 19

Είκοσι δύο άτομα απάντησαν ότι προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή/και κινητή περιουσία ή/και δεξιότητες ή/και ικανότητες ή/και χόμπι ή/και εισοδήματα ή/και τη μόρφωση των ιδίων ή/και οποιουδήποτε μέλους της οικογενειακής μονάδας τους, 19 άτομα απάντησαν ότι δεν προσπάθησαν και 9 άτομα δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα.

Από τα 22 άτομα τα οποία απάντησαν ότι προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή/και κινητή περιουσία ή/και δεξιότητες ή/και ικανότητες ή/και χόμπι ή/και εισοδήματα ή/και

τη μόρφωση των ιδίων ή/και οποιουδήποτε μέλους της οικογενειακής μονάδας τους, για τα 19 άτομα το αποτέλεσμα ήταν αρνητικό και για τα 3 άτομα το αποτέλεσμα ήταν θετικό.

Αναλυτικότερα:

- ▶ Από τα 20 άτομα τα οποία απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν αναλόγως των προσόντων τους:

Τέσσερα άτομα δεν απάντησαν στην ερώτηση κατά πόσο προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, 7 άτομα απάντησαν ότι δεν προσπάθησαν και 9 άτομα ότι προσπάθησαν.

Από τα 7 άτομα που απάντησαν ότι δεν προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, 6 άτομα ανέφεραν ότι δεν προσπάθησαν επειδή δεν έχουν τα εφόδια και 1 άτομο επειδή προτιμά να λαμβάνει ΕΕΕ αντί να προσπαθήσει.

Από τα 9 άτομα που απάντησαν ότι προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, όλα δήλωσαν ότι η προσπάθειά τους επικεντρώθηκε στην εξεύρεση εργασίας, το αποτέλεσμα για τα 8 άτομα ήταν αρνητικό κυρίως λόγω παιδιών, λόγω ηλικίας και λόγω διαμονής σε χωριό και μόνο για 1 άτομο ήταν θετικό πλην όμως αιτήθηκε για ΕΕΕ επειδή τα εισοδήματά του από την προσπάθεια είναι χαμηλότερα από το ποσό του ΕΕΕ που δικαιούται.

- ▶ Από τα 24 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία:

Πέντε άτομα δεν απάντησαν στην ερώτηση κατά πόσο προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, 7 άτομα απάντησαν ότι δεν προσπάθησαν και 12 άτομα ότι προσπάθησαν.

Από τα 7 άτομα που απάντησαν ότι δεν προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, 1 άτομο δεν ανέφερε τον λόγο για τον οποίο δεν προσπάθησε, 4 άτομα ανέφεραν ότι δεν προσπάθησαν επειδή δεν έχουν τα εφόδια, 1 άτομο επειδή προτιμά να λαμβάνει ΕΕΕ αντί να προσπαθήσει και 1 άτομο επειδή δεν έχει τα εφόδια και προτιμά να λαμβάνει ΕΕΕ αντί να προσπαθήσει.

Από τα 12 άτομα που απάντησαν ότι προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, η προσπάθεια όλων επικεντρώθηκε στην εξεύρεση εργασίας, το αποτέλεσμα για τα 10 άτομα ήταν αρνητικό λόγω έλλειψης επαγγελματικής κατάρτισης, δυσκολίας λόγω παιδιών και λόγω ηλικίας και για 2 άτομα ήταν θετικό πλην όμως λαμβάνουν ΕΕΕ επειδή τα εισοδήματά τους από την προσπάθεια είναι χαμηλότερα από το ποσό του ΕΕΕ που δικαιούται.

- ▶ Από τα 6 άτομα τα οποία δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία:

Πέντε άτομα απάντησαν ότι δεν προσπάθησαν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, λόγω των προβλημάτων υγείας που αντιμετωπίζουν και επειδή δεν έχουν τα εφόδια και 1 άτομο δήλωσε ότι

η προσπάθεια επικεντρώθηκε στην εξεύρεση εργασίας όμως το αποτέλεσμα ήταν αρνητικό λόγω των προβλημάτων υγείας που αντιμετωπίζει.

Διάγραμμα 20

Τριάντα άτομα απάντησαν ότι επιθυμούν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας ακίνητη ή/και κινητή περιουσία ή/και δεξιότητες ή/και ικανότητες ή/και χόμπι ή/και εισοδήματα ή/και τη μόρφωση των ιδίων ή/και οποιουδήποτε μέλους της οικογενειακής μονάδας τους ενώ 4 άτομα απάντησαν ότι δεν επιθυμούν. Δέκα έξι άτομα δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα:

Αναλυτικότερα:

- ▶ Από τα 20 άτομα τα οποία απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν αναλόγως των προσόντων τους, 9 άτομα δεν απάντησαν στην ερώτηση αν θέλουν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, 10 άτομα απάντησαν θετικά και 1 άτομο απάντησε αρνητικά.
- ▶ Από τα 24 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία, 5 άτομα δεν απάντησαν στην ερώτηση αν θέλουν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, 16 άτομα απάντησαν θετικά και 3 άτομα απάντησαν αρνητικά
- ▶ Από τα 6 άτομα τα οποία δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, 2 άτομα δεν απάντησαν στην ερώτηση αν θέλουν να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή

τους και της οικογένειάς τους αξιοποιώντας οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους και 4 άτομα απάντησαν θετικά.

Διάγραμμα 21

Είκοσι δύο άτομα απάντησαν ότι προτιμούν να αξιοποιήσουν οποιαδήποτε ακίνητη ή/και κινητή περιουσία ή/και δεξιότητες ή/και ικανότητες ή/και χόμπι ή/και εισοδήματα ή/και τη μόρφωση των ιδίων ή/και οποιουδήποτε μέλους της οικογενειακής μονάδας τους, προκειμένου να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αντί να αιτηθούν για ΕΕΕ ενώ 10 άτομα απάντησαν ότι προτιμούν να λαμβάνουν ΕΕΕ. Δέκα οχτώ άτομα δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα.

Αναλυτικότερα:

- ▶ Από τα 20 άτομα τα οποία απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας που να τα εμποδίζει να εργαστούν αναλόγως των προσόντων τους, 10 άτομα δεν απάντησαν στην ερώτηση αν προτιμούν να αξιοποιήσουν οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, προκειμένου να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αντί να αιτηθούν για ΕΕΕ, 7 άτομα απάντησαν θετικά και 3 άτομα απάντησαν αρνητικά.
- ▶ Από τα 24 άτομα τα οποία απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τα εμποδίζει σε κάποιο ποσοστό να απασχοληθούν σε εργασία, 6 άτομα δεν απάντησαν στην ερώτηση αν προτιμούν να αξιοποιήσουν οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, προκειμένου να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αντί να αιτηθούν για ΕΕΕ, 12 άτομα απάντησαν θετικά και 6 άτομα απάντησαν αρνητικά.

- ▶ Από τα 6 άτομα τα οποία δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας το οποίο τους εμποδίζει 100% να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, 2 άτομα δεν απάντησαν στην ερώτηση αν προτιμούν να αξιοποιήσουν οποιαδήποτε ακίνητη ή και κινητή περιουσία, δεξιότητες, ικανότητες, χόμπι, εισοδήματα ή και τη μόρφωσή τους ή και άλλων μελών της οικογενειακής μονάδας τους, προκειμένου να βελτιώσουν την οικονομική κατάστασή τους και της οικογένειάς τους αντί να αιτηθούν για ΕΕΕ, 3 άτομα απάντησαν θετικά και 1 άτομο απάντησε αρνητικά.